SKRIFTER AV ALBERT ENGSTRÖM

HEMSPÅNAD OCH TAGGTRÅD

AV

ALBERT ENGSTRÖM

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Stockholm
Alb. Bonniers boktryckeri
1944

Förord till den elektroniska utgåvan

Digitaliserad efter *Skrifter av Albert Engström. [Del 14]*. Originalupplagan utkom 1921.

MIN SPANSKA RESA.

Jag tänker resa till Barcelona om ett par veckor eller så. Ty varför skulle jag inte göra det? Varför skall man inte resa dit, till ett verkligt anarkistcentrum? Tiden kräver att man lär känna bolschevikerna och deras närmaste avsikter. Om de ha någon filosofi, skulle jag vilja ta reda på den för att se om den är förnuftig. Alltså: se efter om den verkligen är filosofi.

För övrigt måste jag lufta på mig. Det börjar bli litet instängt i landet, atmosfären är alldeles för mycket fylld av oegennytta, av för ädla tankar, av för mycken godhet, förnämhet och genialitet. Det kan bli för mycket av sådant också.

Det är inte många av mina vänner som veta att jag skall resa till Barcelona. Men nu hoppas jag att de förstå att jag verkligen ämnar mig dit. Och jag skall komma hem uppfylld av idéer, kanske litet sönderskuren i ansiktet, men det var ju inte så vackert förut. I mina egna ögon. Det är bara kvinnorna som tycka att jag ser bra ut.

Jag fick nyss — för några minuter sedan — ett brev från en god vän i München, från målaren Alf Bachmann, vilkens arbeten de bildade av er känna till. Han skriver — och jag vet att han tillåter mig publicera hans brev med användande av denortografi som är honom egendomlig. Han har varit i Sverige ett par tre gånger, en gång några månader i sträck, och hans livliga ingenium kom honom att lära sig svenska på samma sätt som han kan islandska, franska, engelska, italienska och arabiska. Han har alltid sagt att man schkall inte künna en språkan för meget.

Han skriver alltså:

Schneller Albert! Har du fået mitt brev och diktarna av Morgenstern och Portugiesische Briefe? Jag leser nu varje dag ett par sidor av Hecklafjäll. Och i går fand jag ett brev av dig av den tiden då du köpte Grisslehamn. Detta skall du får en gång att lesa. — Hör du: Du, som få låv att gå till Spanien, du måste köpa mig i Barcelona en Chamäleon. Tänk, det jag eljest är alldeles ensam. Jüret måste icke vara för litet. Han behöver ingen mat nästan, also är han trainerat för leva hos oss. Du måste seer att det är frisk, t. ex. få det icke har mehr en 2½ pulsschläge i timmen, som en fakir eller en björn i vintersåv. Du tror icke, hur jag skulle glädja mig over det Chamäleon. Lyck på resan och tänk i Barcelona på mig och Chamäleon. En Velasquez vill jag icke har, den har Zorn också. Men ingen Chamäleon. Hej på dej!

Din vän Alf.

— Ja, kära Alf! Jag skall köpa dig en kameleont. Nil har min resa fått ett mål och mitt liv ett innehåll.

SÅSSIALPOLITIK.

För många år sedan gjorde jag en teckning föreställande ett elegant sällskap som satt i Operakällarens matsal vid ett fönsterbord och slevade i sig dyr mat och bubblade champagne genom näsan. I ett av de psykologiska ögonblicken av orgien uppenbarade sig kolingen, undernärd, försupen och traskande utanför i snömodd och elände. Han gick fram till fönstret, knackade på rutan, gjorde tecknet och vrålade: — Putäll på er, grevar och baroner!

Jag ville med den teckningen framhålla vissa sociala orättvisor, förstådda av den s. k. överklassen som levde i sus och dus på den s. k. underklassens delvisa bekostnad.

I dag skulle jag — mutatis mutandis — vilja göra en teckning från ett modernt arbetarhem (i bottenvåningen) med en lektor eller professor i lägsta lönegraden (eller högsta), som skulle intaga och utfylla kolingens plats och situation utanför. Men han skulle antagligen inte knacka på och göra tecknet. Ty hans själ skulle vara så fylld av olust och desillusion och sviket hopp och han skulle ha tillräckligt av kultur att icke reagera högt emot storätarna och stormunnarna innanför fönstret, att han skulle fortsätta sin vandring tyst — tystare.Jag kom häromdagen in i en av Stockholms saluhallar för att köpa en hare. Jag köpte den dyrt och ämnade just gå hem med den för att inbilla familjen att jag skjutit den själv, då jag måste stanna och åse hurusom en kvinna av folket — för tillfället finner jag inget annat uttryck — lade sin med svarta naglar beprydda hand på en renstek och sade:

— Den här tar jag!

Hon frågade inte, vad kilot kostade, hon bad inte att få en bit av den — nej, hon satte sin uppnäsa högt mot glastaket så att plymerna i hennes dyra hatt slogo mot hennes feta rygg, och höll sina svarta naglar på steken och fick den naturligtvis.

Jag stannade och pratade litet med butikens föreståndarinna, som inte kände igen mig, fast jag rätt ofta köpt av henne, ty jag hade tagit av mig mina glasögon och gick som Harun al-Rachid omkring inkognito bland mitt trogna folk.

— Nej, dom gör inte så numera, dom petar inte på bitarna och undersöker dom, utan dom bara säger: Jag tar den! För dom har pengar, ska herrn tro — dom har. Dom tar inte ett par hekto som förr i världen, utan dom tar som åt en hel församling. Å så ä dom onosliga till på köpet! Som för exempel — — — och jag köpte ett par korvar för att bevara vänskapen — som för exempel fru — — hon va så lagom morsk när karn satt på Långholmen och hon gick här och titta på runstycket, när hon skulle betala. Men nu så! Oppschå! Hejschå! Nu går dom omkring i fjädrar å plyscher å känns inte ve en gammal vän fast vi var barnfödda i samma gård å ja vet väl hur många bitar mor min slängde åt hennesas morsa,när kärn hade firat å supit opp lönen. Men nu ä dä arbetarna som förtjänar — å dom pengarna går åt också, ska ja säja. Sitter di inte på bio och fjädrar sej varenda kväll å springer på Kompaniet för å si ut som di hadde bildning. Nej, dä ett ord ja vill säja, å dä heter Ysch! Ysch!

*

För någon tid sedan var jag gäst hos en av vår kulturs märkesmän, en man, vars inkomster skulle tillåta honom att extravagera, om han ville. Men det överflödiga och mera använder han så förnämt, att varje orsak till klander eller över huvud taget kritik bör vara utesluten. Jag åt bos honom en middag, tror jag, eller var det något annat mål. Det var enkelt men förstklassigt, inget snobberi, de primitivaste rätter som stodo att få — en sup och något glas öl.

Och jag sade till hans utmärkta husföreståndarinna: — Tillåt mig säga att detta var så gott att jag måste minnas det. Men här är ju allt alltid gott! Det är kanske det mest förstklassiga i stan.

Hon svarade: — Och ändå är det här huset billigare än de flesta moderna arbetarhus i stan.

Och hon berättade, hur arbetarhustrurna, välförsedda med pengar, köpa sina förnödenheter.

Jag blev hemsk till mods, dels med tanke på mig själv. Var stannar det hela? Var är gränsen?

Ty det behövs mycken kultur för att länge sköta en medgång som är tillfällig. Och det kan hända att den kultur som använts, aldrig har varit någon egentlig kultur.

*Arbetaren är sin lön värd!

När jag var en liten pojke och bodde vid en liten järnvägsstation nere i Småland, där min far var inspektor — då fick jag se på nära håll, hur hänsynslöst arbetet värdesattes. Man började just då att skövla och förstöra våra skogar. Bönderna lurades, min far lurades av patroner i pälsar, som kommo och stulo och sålde. Ni senfödda människor skola sent förstå, hur fräckt man använde järnvägstjänstemännen på den tiden för privata intressen. Jag skall alltid minnas min far, hur han skötte det hela — sprang som en stålfjäder med snö i mustascherna och gjorde samma arbete, som det behövs hundra man för nu — fattig, men glad och stolt — ty för honom som för oss andra riktiga smålänningar är arbetets ära det högsta i livet: Detta att göra sin plikt. Och runt om oss gingo herrar i pälsar och förtjänade pengar, främlingar som njöto vår gästfrihet och försvunno. Det var de som stulo våra svenska skogar.

Och arbetarna! Jag har skrivit om dem förut. De fingo knappt någonting. Men de satte en ära i att kunna lasta en vagn ensamma. Och det som blev över, sen de givit lönen åt de magra kvinnorna i torpen och de kalla stugorna, köpte de brännvin för

och lärde sig hata herrarna med.

*

Det gamla slagets arbetare är borta nu. Och det är också riktigt. Ty arbetaren är sin lön värd. Det menar jag vid Gud. Det var inte rätt att de läto sig behandlas hur faen som helst och låta sig bestjälas på pengar av hänsynslösa arbetsgivare. Detmåste bli en riktig balans mellan arbetsgivarna och arbetarna. Nu ha arbetsgivarna varit vid makten så länge att deras pälsar och champagne böra äckla slavarna tillräckligt. Alltså ta arbetarna ledningen och ändra om staten — vispa omkring ett slag i soppan och finna, att när blandningen till synes lagt sig ett slag — då äro de herrar. Och kalla sig socialister eller socialdemokrater eller vad fan som helst.

Hör nu, mitt lilla härskande parti, vore det inte klokt att byta om regering? Vore det inte förnämt att erkänna offentligt att ni — eller du — ha visat att du inte är mogen än att bilda en regering? Här får både den ene och den andre stiga fram och be om ursäkt och söka förklara hur han har fått den eller den kovan. Och här får både den ene och den andre komma med försvar för det ena eller det andra kovförvärvet.

Nej, kära förhärskande parti, du är för grönt, för okultiverat, för egoistiskt, för dumt, med ett ord. Kom opp till mig Valhallavägen 107 fyra trappor och jag skall läsa lusen av er, men de fetaste av er böra få veta att det är fel på hissen i dag ($^{10}/_{1}$ 1920). Hoppas den kommer i gång.

*

Egentligen började jag den här artikeln med tanke på er 8-timmars arbetsdag. Inte har jag någonting emot att ni arbetar 8 timmar om dagen, bara jag kunde få tillräcklig garanti för att ni verkligen gör det! Gå på ni bara! Men jag skall be att få arbeta ungefär så många timmar jag behagar. Stundom arbetar jag inte ett dugg, liggande för fäfot och sovande det andliga ruset av mig.

Kungen får naturligtvis inte regera mer än 8 timmar om dagen. Vore det inte klokt att sätta ner apanaget i samma proportion? Karlfeldt får inte skriva dikter mer än 8 timmar i sträck. Är han mitt inne i en verkligt skaldisk tanke och klockan slår, måste han avbryta den för att ägna de nästa åtta timmarna åt vila och de därpå följande åt omsorger om Akademien. Statsministern sitter med sitt billiga guldur framför sig och säger plötsligt: — Nej, här skall fan syssla med politik! Låter oss bedröva oss med bolschevikernas utposter för att psi »ob es nicht was drin liegt».

Och jag, Marquis de Moi-Même, säger: — Här har jag arbetat med detta causerie något över 8 timmar. Har jag begått en olaglighet? Är jag Lumpen karaktär, värd att bespottas och inburas? Jag, den laglydigaste av alla nu existerande människor, skulle jag få åka in för att jag hållit på med detta längre än med andra causerier? Bort det! Jag gör våldsamt motstånd mot polis — åtminstone mot den som vågar tränga in i min våning just nu och säga: Hands off! För i norra kardan har jag min vassa penna och i södra ett ex. av Svea rikes lag.

Det förefaller mig för resten som om Gud Fader själv skulle sitta tämligen tjyvtjockt just nu. Jag har alltid uppfattat honom som en verkligt välmenande äldre herre, men nu tycks han gå med på vad som helst. Han har tydligen gett sej in på ett företag som han endast kunnat klara med hjälp av Värner Rydén och Schotte. De ha svikit honom. Han står ensam.

Man får skylla sig själv i dessa tider!

SÄLBÖSSORNA.

Det skulle dröja minst en timme, innan Vaxholm III kom till bryggan. Jag hade alltså god tid och gick som vanligt upp till kapten Norrbom för att språka om gamla tider. Sådant sätter gubben värde på och vill för resten gärna ha sällskap vid morgon-kasken, rospiggarnas livselixir, det enda som sätter verklig sprätt på en människa som är van att gå upp i svinottan.

När jag kom in i kammarn, höll han på att smörja in en gammal sälbössa med flintlås, en tung och vördnadsvärd pjäs, som såg ut att ha minst 150 år på kolvhalsen. En dubblett av samma väldiga kaliber och utseende stod färdigputsad och skinande av fett lutad mot väggen.

— Skall farbror ut och jaga säl? frågade jag. Och med sådana där gamla kärrebyssor? När farbror har sin fina studsare!

— Ånej, men jag brukar ta fram dom och rensa dom ibland för fuktens skull. Dom har varit farsgubbens och det är en särskild historia med dom, som jag visst inte har talat om för dig.

— Kaffet är påsatt, ser jag. Då kan farbror gärna berätta den historien medan det kokar.

— Jo, sir du, det var så där omkring mitten på30-talet sent en höst som gubben fick ett brev från Åbo att en gammal släkting till honom hade dött och lämnat honom 20,000 riksdaler i arv. Det var bara att hämta pengarna. Ja, gubben reste ned till Stockholm och for över till Åbo med en finnskuta, fick sina pengar och skulle ge sig i väg hem. Men det var sent på hösten och vädret var stormigt och regnigt och seglationen var på upphällningen för året. Till slut fick han tag i två karar som låg med en fisksump i ån och sålde strömming. Otrevliga såg dom ut och svenska talte dom dåligt, men hur gubben mixtrade och kaskade med dom så gick dom in på att segla honom över till Stockholm, för de kunde ju lika gärna sälja strömmingen där, och hundra riksdaler skulle far betala. Han var som jag — han lät pengarna rulla — och hundra riksdaler var mycket på den tiden.

Men farsgubben hade väl varit litet oförsiktig i sitt tal och många kaskar hade han väl också fått i sig, så det hade

slunkit ur honom att han hade 20,000 riksdaler i plånboken. När de seglat ett par dar och var ute på Ålands hav, började finnarna gå för sig själva och viska med varandra och en dag kom han på dom med att de satt inne i kajutan och laddade sina sälbössor. Far såg det tydligt en gång då han stod till rors och kajutdörren slängde opp vid en överhalning.

Inte var det väder att skjuta säl, så det var nog annat villebråd de ville åt. Nu var far min en riktig jätte, den starkaste i hela denna skärgården, så han höll att ta i, men de var ju två och med bössor till, så han började undra på, hur han skulle kommahelskinnad ur affären, och allt lömskare och otrevligare tittade finnarna under lugg.

På kvällen när gubben blev avlöst vid rodret och satt ensam i mörkret nere i kajutan, letade han reda på en talgbit som han hade sett på en hylla och smorde in deras bössflintor och tändstål riktigt ordentligt och så gick han opp på däck och klev fram över strömmingsfjärdingarna som de hade till däckslast och gick för över för att rensa magen till natten och satt där på relingen — så rätt som det var fick han se båda finnarna sikta på honom med bössorna. Men gubben satt lugn.

— Skjut ni, djävla finnkolixar, för det smäller inte ändå! sa han.

Och finnarna klickade och klickade och fingrade på låsena och svor och klickade igen. Men gubben satt lugn som en kogubbe tills han var färdig. Då knäppte han byxorna och drog åt svångremmen och löste en stor märlspik som dinglade i ett stag och så sa han: — Nu djävla finnkolixar ska ni få se på en annan dans!

Och så gick han akteröver och förskräcklig såg han ut, när han blev arg, så mycket kommer jag ihåg.

Finnarna kvickt som fan ner i kajutan och låste dörren efter sig — det var just det gubben hade räknat ut. Han släckte på fockskotet och sen började han vräka ner strömmingsfjärdingar i sittrummet, så det blev alldeles fullt. Kajutdörrarna gick utåt förstås och där satt finnarna som i fängelse, dit de i alla fall skulle. Sen hissade han på focken ordentligt och började segla. Nere i kajutan förde finnarna ettsjuhelsikes liv. Men hur dom svor och bråkade, så satt dom säkert. På morron var gubben inomskärs och det stod inte länge på, förrän han kastade kroken vid Furusund och gick i land och skickade efter länsman. Vad finnarna fick för straff vet jag inte — det blev väl ingenting kan jag tro, för de hade ju inte gjort någonting. Men bössorna behöll gubben som ett minne, det tyckte länsman var rätt och billigt. Nu förstår du, varför jag putsar bössorna ibland. Hade inte gubben hittat på att smörja talg på fintorna, så hade inte jag varit född än och du hade gått miste om en kask i dag.

Men kaffet kokar över!

INSOMNIA.

Jag läser för närvarande Rubens brev. Han var en flitig skribent, men det är ganska märkvärdigt att hans vän Velasquez icke är omnämnd i något av breven. Och ändå voro de båda vid Rubens besök i Spanien kungens gäster.

Men egentligen är det dumt att läsa intressanta saker när man vill sova och inte kan. På försök släcker jag lampan och börjar åkalla Sömnens gudom. Jag stirrar in i mörkret och försöker bestämma spektrum hos de på näthinnan kvardröjande ljusreminiscenserna. Så försöker jag med halsmassage och slutar med att räkna en fårskock som hoppar över ett dike.

Men fåfängt!

Jag ritar upp en enkel förstagradsekvation på nattens svarta tavla och söker lösa den med det ganska nedslående resultatet att x slutligen blir = alltså *υπνος*, 5 nya obekanta.

Då stiger jag upp och klär på mig för att arbeta.

Efter ett par timmar har jag en teckning för Strix färdig. Då jag åter skall gå till sängs, ser jag det lysa i nyckelhålet på dörren, innanför vilken min gäst, den tyske målaren, bor. Jag går in till honom.

— Varför sover du inte? frågar han.

— Därför att jag har arbetat en stund.

— Vad har du gjort?

— En teckning för Strix.

— Omöjligt!

— Omöjligt, hur så?

— Därför att jag inte har hört dig skratta en enda gång!

Han släcker ljuset, vänder sig om och somnar på fläcken.

Och undrande om han möjligen driver med mig, går jag in i mitt rum, klär av mig och börjar lösa nya ekvationer.

FRONTFÖRÄNDRING.

Det måste komma förr eller senare. Jag har haft mina rötter i jorden och tagit skönheten som en vacker present, som jag fick därför att jag alltid, så länge jag minns, har längtat efter den. Jag har sugit på skönheten som på en karamell och har fått den i form av vänner, färg och form, längtan efter att vara god och att vilja göra bra saker.

Jag flyttade för många år sedan ut till landet eller skärgården — kalla det vad ni vill. Kanske flyttade jag då dit från staden, därför att det för bortåt 25 år sedan gick en panisk rörelse genom det dåvarande skaldiska Sverige — att lämna staden och bo på landet, kanske helst vid havet. Vi flyttade alla, även vi som äro födda långt inåt land. Strindberg hade redan då upptäckt skärgården och givit en gest, som trots vår egenart möjligen har spelat en roll och givit oss en knuff. Sånt där kan inte klaras — men faktiskt är, att Strindberg förde människorna ur Mälaren ut till den då jungfruliga, sönderslitna, obekanta historia som heter Stockholms skärgård och som ser ut, som om man skulle ha kastat ut en näve sand på sjökortet. Vi gingo faktiskt i flock då — och där ute mötte oss lantbor det primitiva i form av människor och ohejdade naturkrafter, vind och nytt, bidevind och waterstagoch halvslag och ejdersträck, nya begrepp med ett ord, men fulla av frisk luft och det obekantas lockrop.

Backslaget kom naturligtvis. Vi hade begärt och kanske också fått för mycket. Vi njöto fullt och helt och upptäckte saker, gjorde erövringar på nya områden, målade, skrevo, skaffade nya värden in i tillvaron, ty vi levde intensivt och voro ärliga. Vi voro havande med goda och nya ting och satte in vår unga kraft. När vi badade voro vi sjögudar, som brottades tångbekransade, eller skogsgudar, som rusade fram i lustig yra genom den magra men seniga skärgårdsskogen. Jag kan berätta för den nästa generationen, att vi också voro goda kamrater och att ali råhet, all knölighet var främmande för oss. Det fanns ingen konstpolitik att syssla med. Åtminstone voro vi främmande för dess begrepp. Vi voro glada människor som arbetade i ett gott syfte. Jag tror att vi alla som då arbetade tillsammans ha fortsatt i den rörelsens riktning och ha entusiasmen kvar. Naturligtvis utvecklar sig entusiasmen också. Men hos oss, som då arbetade naivt, glatt och oegennyttigt tillsammans, har entusiasmen för det goda och vackra i liv och konst med åldern monumenterat sig. Vi reagera mot små synpunkter. Vi måste hålla ihop och gå som en kompakt massa mot alla dem som i konst och liv vilja inblanda små privata intressen och vinna ära och rykte genom bluff.

Skärgården togo vi och utnyttjade. Strindberg, som var något äldre än vi, försökte ett par gånger att flytta tillbaka dit, men han tröttnade. Han reste ut igen och kom tillbaka och försökte om igen. Så försvann han. Vi försökte att göra det bästa av oss ochdet vi sågo där ute, men småningom kom någon underjordisk kraft som tvang oss att resa tillbaka in i landet. Jag minns just att Liljefors började längta efter vassar med änder i, något som han alltid har tyckt om och som inte finns längst utåt havet till. Han flyttade längre in i skärgården för att utnyttja dess möjligheter — men Liljefors är kanske inte typisk för vår längtan inåt land, ty han har alltid haft depoter på ställen som han funnit förenliga med sina sympatier. Han har ju sina allvarliga hållpunkter kvar fortfarande —

längst utåt havet och inne i land. Men jag tänkte på Heidenstam närmast. Hans tillvaro i skärgården var ju bara ett försök. Han har återvänt till sin barndomssjö Vättern. Jag minns, att han en gång, då vi berörde detta vårt biologiska försök att närma oss havet, försäkrade att jag, som ju är smålänning, egentligen har kommit på fel plats. »Du kommer förr eller senare att gå tillbaks in i skogen, där du är ifrån.» Just då han sade det, var jag mitt inne i min sympati för havet. Jag ägde en kutter och traverserade Östersjön tillsammans med xylografen Kalle Andersson minst två månader om året, och jag försäkrade Heidenstam, att den taggiga horisonten fortfarande lekte för min själ. Men så småningom togo mina seglingar allt kortare tid, och en vacker dag, dock först efter tio års vikingafärder, ägde jag icke längre kuttern. Jag började segla med andra och nu seglar jag sällan. Längst inne i min psyke har dykt upp en sak som jag vill måla innan jag dör: En kvarndamm långt inne i en smålandsskog. Gamla trän ligga och ruttna i dess bruna vatten ochmin barndoms sentimentala näckrosor blomma där. Kräftor finns där också, om jag vill fånga dem.

Jag kan inte hjälpa att Heidenstam hade rätt, fast jag den gången reagerade mot hans synpunkter. Jag längtar nu efter att måla denna tjärn (skalderna kalla en sådan ett öga mitt i skogen) som talar till mitt barnsliga lynne och nästan skaffar mig dåligt samvete, för att jag icke har målat den, då den var så vacker som jag såg den då jag var barn. Det är den sentimentalaste och mest lyriska tjärn jag sett. Den har för längesedan upphört att fungera som kvarndamm, ty de stockar, som äro kvar, ligga bruna eller vackert grönluddiga och tala om medeltiden. Smala, i skuggan födda och uppväxta björkar kransa dess älskade stränder, och mäktiga berg med granar och tallar spegla sig där nere. Dammens gamla stockar verka helt paleontologiska, och väldiga kr?ftor gå in i mystiska hålor. Rudor med ærugo nobilis och en aning om guld gå stora och feta under näckrosblad och bland Batrachium, och när en gammal ärevördig gädda svänger med sin väldiga stjärt, går en stillsam och brunfet dyning över tjärnen bara som en påminnelse om att där finns liv. Jag känner mig besläktad med denna damm. Kanske borde mitt skelett ligga där en gång med guldbrun gyttja i ögonhålorna och långa slanka sjögräs mellan revbenen och en äldre ål' som tuggade på det sista av det som en gång var mitt vackra omhölje. Och Dytiscus latissinius, svart och oljigt pampig, skulle lysa till med sina gula ryggsköldsblixtar då och då i mitt gamla avlagda bäckenförhållande. Men jag tar kanhända upp läsarens tid med mina små privatfantasier.Jag återgår till det jag började med! Men det har ni redan glömt! Jag sade: — Det måste komma förr eller senare!

Jag menade att jag ville berätta, att jag har flyttat till Stockholm, betraktande denna metropol som en stilla krog på vägen till mitt hemlands skogar och tjärnar. Heidenstam fick rätt ändå.

Icke såsom om jag skulle flytta från Grisslehamn och havet, men jag ämnar börja skriva om skogen mera än om havet. Under åratal har jag studerat skärgården, jag har njutit av dess härlighet och havets pompa, jag har seglat på farliga vatten mer än de flesta och känt glädjen att kunna sköta ett kort. Jag har älskat en båt som vände på tolvskillingen och har lärt mig att lägga till vid en brygga, på vilken naivt giriga rospiggar stå och längta efter att lura mig på pengar.

Ett bland de sista brev jag fick från Strindberg kort innan han dog, innehöll bland annat. — Nå — hur trivs du där ute i ditt helvete?

Jag svarade: — Kom ihåg, att det är du, som har upptäckt en del av detta helvete! Fast något sydligare! Men jag försöker att vara Lucifer här och inte Horn-Per!

Han svarade med att skicka mig ett kort med en törnros, en tysk reproduktion efter naturen, och en enkel inskription med hebreiska bokstäver: »Bara en hälsning!»

Han (tror jag) hade i likhet med mig begripit, att det är farligt att bo ensam. Jag undantar ju Kalle Andersson, men för övrigt har jag i 17 år bott ensam. Så småningom har den horisont jag ser från minafönster blivit dragen efter en linjal med det banalas rätlinighet. Strindberg försökte att brottas med ensamheten. Han segrade och dog. Jag ger mig och vill inte dö. Ty jag längtar efter att skriva om mina gamla smålandsbönder och måla tjärnarna med den utpräglade sentimentalitet som jag tror vara min egenart, fast jag har varit rädd för att visa den. Jag är rädd för att mina vänner skola missförstå mig, då jag vill börja härja om stjärnnätter och hallonfällor och hjortronmossar och Fänrik Stål och Fritiofs saga. Men man kan väl för fan få börja på att bli människa igen och

skriva och rita det som roar en! Inte sant?

*

Nu skulle jag emellertid ta avsked av min gamle vän rospiggen, sjökaptenen, examinerade styrmannen Johan Vågberg, född av misstag på en ö, som inte ligger så långt just från Svenska Högarna. Det hade varit en gång under sikfisket, då hans mamma, en ung och brun fiskarhustru, plötsligt började må illa i båten och måste sättas i land. Vågbergs far förstod ju vad det var frågan om, men gubben Karlsson, som lever än för resten, fast han är över 90 år, sade: — Håll käften, Vågberg, jag har dragi fram flera ungar än du har fått strömming i dina dar, jag reder opp kånkardongen! För här har vi för långt te barnmorska. Kniv har ja skarp som en rakekniv, å tvättningen kan jag. Å tråd har jag. Flickan låg och våndades och ville bara i land, men Karlsson sade till henne på allvar att hon skulle lugna sig och vänta och hålla igen, tills de hade fått opp åtminstonenätena som låg under Örskäret. Hon höll sig tapper, och fisk fick di och i land kom di på Örskäret, där Karlssons fiskarstuga låg. Men just som hon hade kommit upp i strandstenarna, så kom barnet. Det var bara att dra ihop kjolarna, och Karlsson tog hela rasket som i en säck och bar opp alltihop in i stugan. Farn fick förståss ge sej ut efter strandvrak och ljung. Eld fick di, och Karlsson klarade opp hela faderallan som den värsta barnmoderska. Det fick han göra på golvet, men så samlade di ormbunk och bredde focken över och lag Karlssons gamla sjöpäls ovanpå flickan i fållbänken. Det värsta var myggen, sa Karlsson.

På det viset kom Vågberg till.

Nu är han gammal och jag känner något till hans liv. Han hjälpte till med fisket i början. Så dog hans far. Gumman mor började bli för påstridig, och en vacker dag tog Vågberg hyra som kock på briggen Adolfina av Rådmansö. Han gick igenom graderna och var just bäste man ombord, då kapten Söderbom sade åt honom att han skulle läsa på styrman. För kvicktänkt var han och en djävel te å räkna med siffror. Farsan var död och morsan gav sig i väg i samma veva. Vågberg stod där plötsligt som en rik man med ett tusenkronorsarv och gården plus några ax i briggen. Vad var naturligare än att han började läsa! Efter fyra år var han kapten på skutan och nu för några år sedan, då vår bekantskap inleddes, hade han lämnat båten åt sin äldste son. Han hade då seglat Adolfina som kapten under trettiofem långa och arbetsamma år.

Nu seglade Adolfina, något ryggbruten, men för resten i gott skick en farlig trade mellan Frankrikeoch England. Och förtjänade pengar som gräs. Kriget var bara bra, så länge det inte kom hit och Adolfina kunde hålla sig på ytan. Men pojken var nästan lika full i fan som Vågberg själv hade varit, och hittills hade alltihop gått bra.

Jag seglade ned till gubben Vågberg för att säga honom ett vänskapens ord, innan jag gav mig in i Stockholms farligheter. Inte som om jag skulle ha tagit avsked för alltid, ty jag måste ju ibland hem till Grisslehamn för att måla och höra minor explodera — så vi skulle nog träffas — men ändå! Och för att tala sanning hade gubben en gammal oljig rom, som för en människoålder sedan tagits med på införsel från Jamaica. Den smakade inte illa till kaffe, och gubben funderade rent av på att gräva ner den i åkern, ifall restriktionerna skulle spetsa till sig till den grad att den högfärdsgalna doktorn i Stockholm skulle påbjuda husundersökning och kropps-visitation. Visst är det bra med nykterhet, men den får inte bli någon vana, och äldre folk, som tar sin grogg kan rent av bli liksom tokiga och galna, om de inte får det deras kropp behöver. För gränser ska det finnas, om inte faen rider märket, det säger sig självt, det!

Jag seglar alltså ner till Vågberg. Fick en nordostlig rivare som hjälp, och det stod inte länge på förrän jag valsade in bakom hans udde och kastade kroken utanför hans pampiga sjöbodar. Jag hojade, men ingen kom. Min blekingseka var för djupgående för att komma ända in i hans båthamn. Jag hojade igen, men med samma resultat. Slutligen hade jagintet annat att göra än att dra av mig byxorna och med plaggen vada i land.

Efter fullbordad toalett styrde jag in i gubben Vågbergs stuga. Jag knackade, och en matt röst svarade. Jag steg in, och i den gamla Karl Johanssängen låg min gamle vän.

— Jag hörde dej nog, Engström, men jag ligger för ankar, förstår du! Käringen är oppe i byn å skvallrar å dricker kaffe, som fruntimmer för rexten ska göra, för dä dä enda di passar för. Di jäklarna! Inte för jag har nånting emot

Agusta, men nog ä fruntimmer ett märkvärdigt djurslag. Jag har röjmatisten, förstår du — hon har också röjmatisten, men hennes röjmatist blir alltid liksom bättre, när jag får en släng utåv däsamma. Ta fram rommen! Nyckeln ligger i byxerna, som hänger där borta! Jag har hört, att du har varit i Amerika ett slag. Jag känner till dä landet. Det finns välan ingen hamn ifrån Portland på ostkanten å hela vägen runt Kap Horn ända opp till Seattle, som jag inte har varit inne och härjat i. Akta dej för dä landet! Vill du ha varmt vatten te rommen, så får du lägga på ved själv! Jäkla käring! Di säjer att du ska flytta te stan! Akta dej för den stan! Tro inte på vad någon stadsbo säger! Tro mina ord, för jag var med när knivarna gick. Jag är praktiserad på både dä ena å dä andra. Di ljuger å stjäl i stan. Å om nåra dar får du ingen nubbe i stan. Dä ska bli en trevlig jul! Dä blir som en begravning i tysthet. Vill du sätta på kaffe, så får du gå ut te brunnen ätter vatten! Men vatten ä då också ett jäkla blask, om en inte behandlar'et som vatten ska behandlas, å dä ska va mä stränga å starka saker!

— Farbror andas så tungt, sade jag. Ansträng sej inte!

— Dä här ä väl ingen ansträngning! Nä du, gosse, du skulle ha seglat mä Adolfina å rivi bort naglarna på lumpen, när vi låg utanför Norfolk en kväll å skulle ta in rev för många hundra riksdaler. Dä va ansträngning. Vete fan, om inte käringen skattar putelien mä!? Dä sir ut som om dä skulle ha sjunkit i'en! Men dä väl ja som har slöat te! En blir gammal mä årena, men dä ä väl för att en lever så länge på land! Ja vill bara säja dej att du ä dum som Gud ä vis, om du flyttar bort ifrån sjön. Du blir klen å sjuk å uschli som en blekfis, när du lämnar vattnet. Hur många barn har du? Tre! Dummer, du kunne hatt femton, så länge som du har vari gift. För dä ä ve vattnet en får barn. Titta bara hur dä går te oppe på Island eller oppe i Norge! Jojo du! Ja ä så märkvärdigt trött nu för tiden, va dä kan bero på. Förr va jag som en säl så livlig eller som en val. Har du sett en val? Ja, nå, du har sett en på avstånd å så där ifrån en amerikabåt! Men du skulle ha sett på liv nere i Sydostpassaden en gång när ja låg där å slängde mä Adolfina. Valarna höll på mä sitt frieri, förstår du, gosse! Dä va minst tusen valar, å di slogs som fan. Di rusa imot varandra så vattenstrålarna stog akteröver utåv farten. A så reste di sej mot varandra så vattnet yrde å skummet fräste. Dä var liv må du tro! Tror du di har sådant liv på land? Nää du! Ge dej opp i land, får du si, å ligg å ruttna där å skriv böcker! Mycke skriver du väl förstås, men dä mesta ä väl tryckt förut!

— Vad menar farbror med det?

— Va ja menar? Skål på dej, menar ja! Ja menar att du ä nära på som en idiot, när du flyttar te stan. Tror du att du får'et bättre där? Nää du, dyrare blir dä å ingen vila! D'ä inte dumt mä vila häller. Sir du, vila får en göra på sjön. Som för exempel nere i Sydostpassaden! Där har ja sett sköldpadder stora som stora matbord, som ligger å sover i dyningen. Dä ä vila dä! Men di har också gastar som purrar dom, om dä skulle behövas. Di har en liten fisk som sir ut som en hajlots, som kommer å väcker dom, när dä behövs. Ja harpunera en sån där padda i bakfoten en gång, å vi hade ett besvär å få henne ombord i jöllen, å hon högg ändå igenom timmermans hand mä näbben. Vi kokte soppa på henne sen. Nej hör du, Engström, lämna inte sjön! Gå inte ifrån havet! Du ångrar på det ätterpå! Dä kan väl hända att dä blir liksom lite arbete ombord ibland, men dä finns ju vakter å byte, å bättre sover du inte än ombord — du sover ackurat som i en vagga — — —

— Ja — skål, farbror! Jag vill bara säga adjö. Jag kommer nog att jula i Stockholm i år. Tack för allt trevligt och gott!

— Jasså, du ska jula i Stockholm. Vet du, hur många liter du får i december? Två liter får du, å snålt påfyllda! Ä dä jul dä?

— Ja, adjö i alla fall. Nu hissar jag på och får mig en hygglig kryss hem.

— Va blåser han?

Gubben reste sig upp i sängen och tittade ut genom fönstret.

— Nordnordost! Du ska få se att han svänger ostligare, så du får fin bidevind om en stund! Jasså, duska bli stadsbo? Jaha, dä ska finnas såna djur också, men akta dej för polisen, ja säger bara dä! Dä finns ingen så ilsken å småakti polis nånstans i hela världen som i Stockholm. Dä behövs bara å ta å vända oppåner på en sån där gyckelbock ett slag, så blir di rent befängda! Nää, då skulle du ha varit mä i East London en gång! Ja va pojke då

å vi var i land nåra stycken å ja to å drämde till en negerpolis i skallen mä blydaggen, för att han såg så ful ut. Han bara grinade mä hela käften å sa: — Have a drink, sir? Han märkte inte en gång att ja drämde till en. Ja ajöss mä dej, Engström, må så gott! Jäkla käring, som inte kan passa på, när en får främmat! Go jul! Di säjer att undervattensbåtarna skrämmer bort fisken! Å di där Zeppelinarna skrämmer bort fågeln! Men mej finns ingen som kan skrämma bort! För ja ä åv dä gamla slaget som kan stämma blod mä bara oppsynen. Så dä ä bäst di håller sej inom tremilsgränsen! Ajöss!

Luften hade blivit ren och vinden höll efter Vågbergs recept på att svänga. Efter två slag var jag ute och kunde sträcka rakt på mina hemkobbar. En hel hop stora båtar med vattenlinjen högt över horisonten stävade norröver i trygg närhet till Väddölandet. Men långt ute syntes röken av båtar, som egentligen icke hade något med vår kust att göra. Snart fick jag släppa ut skotet, och när jag närmade mig Grisslehamn efter några timmars ensam eftertanke och fridfull segling, hade jag den allt labrare brisen låringsvis från styrbord. I morgon är jag på väg till Stockholm för att börja ett nytt liv!

Men hur många gånger har jag icke börjat detnya livet! Med nya föresatser och gammaldags julmat, glögg och målmedveten riktning. Hur skall det bli i år? Detta vansinne, som tycks ha ätit sig in i mänskligheten — hur länge skall det inkräkta på klokheten? Jag börjar tröttna på att betrakta kriget biologiskt. Vore jag mycket rik, skulle jag — — — kanske låta människorna hålla på att föröda varandra. Men allting blir ju så dyrt! Och jag är icke rik.

NÅGRA IAKTTAGELSER OCH RÅD.

Våren är här och det ligger kärlek i luften. Unga människor gå par om par och titta varandra in i ögonen som trogna pudlar, och Gud vet om inte gammalt folk också känner en viss oro i kroppen. Stockholmarna börja ty sig till Skansen. Jag har också varit där och studerat vårens inverkan både på fänaden och människobarnen. Jag såg ett ungt par stå framför orrburen och hålla varandra i handen. Orren spelade av alla krafter.

Framför loburen stodo två gamla damer och betraktade, hur de båda lodjuren slickade varandra i öronen.

— Gud, så sött! sade de.

Jojo, tänkte jag.

På restaurangverandan satt skeppar Ludde och mojade sig i solen och lät sig kringfjäsas av kullorna.

I luften surrade Sundstedts flygmaskin. Vildänderna flögo högt över trädtopparna. Solen sken på vita frukostborddukar och morgonpilsnern kylde skönare än någonsin. Söderhöjderna lågo i violett dis och vita ångbåtar skymtade där nere mellan träden. Allt var ganska gott.

Jag gick där hela dagen och frisknade till och inbillade mig vara på landet.Men kvällskylan är farlig och till den sentima middagen krävdes en nubbe.

När jag gick hem till min lya, upplevde jag något som för en stund återskänkte mig en hel del av min barndom och minnet av mina pojkår stod i klart blixtljus.

På trottoaren utanför en portgång låg en plånbok, späckad, som det tycktes. Då jag lutade mig ned för att ta upp den, drogs den in i portgången och ett ungt dubbelskratt ekade därinifrån. Hur väl kände jag icke igen mig själv!

Om dessa rader skulle komma under ögonen på de unga skämtarna, bringar jag dem mitt hjärtligaste tack. Och för att ytterligare markera min tacksamhet vill jag lära dem ett par av min egen ungdoms tricks, lätta att utföra och ganska ofarliga.

På torgdagarna, när bönderna halv- och helfulla åkte ut genom stadstullarna, stodo vi pojkar i försåt med diverse projektiler. Kan ni göra vattenbomber? Nå — alltid finns det någon äldre välvillig farbror som kan lara er att vika ett papper till en kub. Den fyller man med vatten och smockan hänger i luften. Bomben är färdig och kastad med

kraft uppfyller den sitt ändamål.

Vi brukade också blåsa ur ägg och fylla skalen med oxblod, som vi förskaffade oss hos närmaste slaktare. När bönderna fingo en dylik projektil mitt i planeten och ströko av ansiktena med nävarna, trodde de sig vara döda eller åtminstone på gravens brädd. Probatum est!

Vi tågade ut på landet försedda bland annat med sviskon, vilkas kärnor vi tagit ut och lagt in litet

grönsåpa i stället. Bondpojkarna åto så att löddret stod dem om käftarna. Vår barnaglädje var ren och oförfalskad.

Men möjligen passar sådant här icke vår tids ungdom. I så fall ber jag era föräldrar om tillgift men ber dem samtidigt allvarligt fråga sig själva, om deras själar verkligen tagit skada av ett och annat skoj i den här stilen.

Klipulver och nyspulver finns att köpa i flera leksaksbutiker. Det är ganska skojigt att blåsa ut en ask nyspulver över en orkester. Det kan göras från läktaren i Berns. Och på biograferna passar det utmärkt. Är det mässingsorkester, blir effekten av den mest skrattretande art. Det är inte lätt att blåsa flöjt och nysa samtidigt. Till och med en pukslagare kan komma ur takten.

Klipulver användes på följande sätt:

Man väter tummens insida och doppar i pulverasken. När man tar någon äldre allvarlig tant i hand gnider man omärkligt med tummen. Trevligt är att behandla flera tanter vid samma tillfälle. Om ett par minuter börja alla på en gång klia sig energiskt där ni satt edra tummar. Klipulver kan också med fördel läggas i sängen hos någon lärare som förtjänat det. Men därtill krävas ofta många och långa förarbeten, om man icke är bekant i familjen eller är hemligt förlovad med lärarens dotter, vilket var fallet med mig, då jag utförde experimentet, något som resulterade först i anmärkning och sedan i förlovningens uppslagning.

Ja, mina unga vänner, för en företagsam pojke finns mycket att göra vid sidan av skolarbetet. Manbör dock icke låta leken ta överhand utan först sedan man ordentligt lärt sig läxorna, skrida till utförandet av de handlingar jag här ovan visat vara utförbara. Quod bonum faustum felixque sit!

Fråga pastorn vad det betyder. Han bör kunna latin. Och hälsom nu våren tillsammans! Det är gott att glömma kriget ibland.

Eder Albert Engström.

RESTRIKTIONERNA.

Nej, mina goda svenskar, nu måste vi resa oss som en man mot restriktionerna, som snart göra oss till omyndiga barn och till ett åtlöje för de utlänningar som översvämma huvudstaden!

Detta är icke sättet att vinna gehör hos oss! Giv oss frihet eller också spritförbud med ens! Så kommer äntligen den revolution, som redan börjar skicka sina bubblor upp till ytan av vår tålmodighet.

Arrangemangerna äro dumma, kunna kringgås, alstra ökat superi och hat mot ledningen, vantrevnad i landet och ta bort hågen för det, som kanske snart kräver hela folkets kraftiga deltagande.

Man har börjat i galen ända. Vi äro tåliga, men endast till en viss gräns. När påtvingas vi nästa motbok? Jag menar den, som tillåter oss att andas endast mot vissa villkor och med vissa, knappt tillmätta andetag.

Jag måtte ha kommit på fel planet eller i fel fosterland. Och då jag här uttrycker min indignation och mitt ursinne, vet jag, att jag gör mig till tolk för flertalet av mina landsmän.

Ge oss för guds skull spritförbud, men ögonblickligen! Hör ni det!

Begär inte att jag skall skämta och berätta lustiga historier i en tidning i ett land, som — — — ja, fortsätt själv,

gode läsare!

EN HUNDRAFEMÅRING.

I Ellen Keys sista bok, »Minnen av och om Emil Key», läser jag med stort intresse anteckningarna om kapten Måns Hultin, den gamle knekten, kärngubben som ännu över 90 år gammal ensam om somrarna seglade utåt skärgården och fiskade abborrar i en båt, som han själv byggt. De äldre av mina läsare minnas måhända hans bok »En gammal knekts minnen», där han på ett medryckande sätt skildrar sina upplevelser i tyska och norska krigen. Och samma åldersklasser minnas säkerligen hans son, Måns Månsson, den glade och kvicke medicinaren — författaren.

Nåväl — i februari 1887 var jag gäst hos en bror till Måns Månsson, då bosatt på Brudbadet utanför Eksjö. I hans familj sysslade man mycket med gamla tider och minnen och berättelser om de kärnkarlar som i forna tider tyckas ha förekommit mycket allmännare än nu, särskilt i dessa trakter. Naturligtvis var den gamle knekten ofta på tapeten, och han växte så småningom in i mitt medvetande som en sagogestalt, fast han då icke varit död i mera än fyra år. Hans livstid inföll nämligen 1789—1883.

En dag läste vi i någon tidning att en gumma i en socken ett par mil från Eksjö nyss fyllt 105 år. Minälskvärde och mycket impulsive värd — han kunde ibland vara som eld i en raketkista — föreslog genast att vi skulle göra ett besök hos gumman och inom några minuter sutto vi i en släde väl ombonade till skydd mot den ganska intensiva februarikylan.

Jag skall alltid minnas denna färd. Ju närmare vi kommo vårt mål, fylldes min adertonåriga själ av något, som liknade fruktan. I varje fall var det en stark reaktion inför något, som påminde om dödens majestät, fast föremålet för vårt besök levde, ehuru på gränsen till dödsriket. Det var mycket snö och talrika harspår korsade varandra. Den känsla av liv dessa spår ingåvo mig, stärkte i ännu högre grad min obestämda fruktan för mötet med den gamla. Jag anförtrodde denna tanke åt farbror Max. Han förstod den helt och hållet. Men hans starka sinne för humor kunde ej förneka sig.

— Och ännu mera liv verkar det, om du föreställer dig, att det icke är många harar, som gjort alla dessa spår, utan en enda hare, men en vansinnig!

Bortblåst var för ett ögonblick all tanke på dödens majestät, ty min fantasi hade fullt upp med att sätta sig in i en vansinnig hares sätt att uppträda. I förstun till den lilla torpstuga, där 105-åringen låg och väntade på döden, kom ångestkänslan tillbaka en sekund, men försvann, då jag stigit över tröskeln och befann mig framför den gamlas säng.

Där låg hon, liten och hoptorkad, men med ett barns rosiga kinder, och ett uttryck av sublimt lugn över dragen. Örngottet, lakanet, hennes ansikte och de få hårtestarna bildade en harmoni i vitt, ljusgult och skärt. En obeskrivlig renhet, jag skulle vilja sägaoskuld, präglade det hela. Och när hon med ett barns svaga röst frågade, vilka de besökande voro och fått svar, tycktes hon söka i sitt minne en stund, men tydligen utan resultat, ty hon skakade på huvudet så smått och sade: — Nej, de herrskaperna känner jag inte!

Då hade hon antagligen sökt sig tillbaka några människoåldrar i erinringarnas kaleidoskopiska vimmel.

— Se mormor går lite i barndom, sade den unga hustrun i stugan. Hon hade en nyfödd planta vid bröstet. Mormor säger vi, tillade hon leende, men hon är mormors mormors mor till den här. Det är litet krångligt att räkna ut, men det går om en har tankarna i ordning. Annars är hon fullt redig i huvudet och vill visst inte dö, neej då, fast hon borde väl vara mätt på att leva. Hon hör och ser litet illa, fast man väl kan göra sig förstådd, om man talar ordentligt och tydligt. Och nu på sista tiden har hon velat sitta uppe en stund var dag. Dom säger att det skall vara början till slutet — gammalt folk säger så. För några år sen fick hon en ny tand — är inte det märkvärdigt. Och då blev hon pigg, skall herrarna tro. Hon var fullt och fast övertygad om, att hon skulle få börja

om livet från början igen.

Farbror Max satte sig på stolen vid gummans huvudgärd och började tala. Han hade ett sätt att få henne med sig, som nu, när jag på äldre dagar minns det, helt enkelt var raffinerat. Och inom kort voro de båda närmare 100 år tillbaka i tiden. Hon var ju 10 år gammal, då »salig kungen» — det var naturligtvis Gustav III — blev skjuten. Och hon beskrevden uppståndelse sora blev en följd härav. Hon beskrev nöden och fattigdomen i denna trakt vid tiden för finska kriget och hur hon sörjt, då hennes man blev utskriven som soldat, fast han Gud vare tack och löv slapp undan — hur det nu gick till. Alla prästerna i hemsocknen kunde hon räkna upp utom de fem, sex sista, och nu blev hon riktigt i sitt ässe. Det blev ett stycke kulturhistoria, och det är verkligen skada, att jag icke gjorde anteckningar. Jag såg för mig en rad prelater, hyggliga karlar och bovar om varandra. Skandalerna kom hon naturligtvis bäst ihåg. Också erinrar jag mig någon nog så fantastisk historia om Gustav IV Adolfs resa med Skjöldebrand genom Småland på väg till landsflyktens vedermödor. Bönderna hade haft funderingar på att återinsätta honom i hans värdighet.

Men plötsligt tystnade gumman. Hon hade somnat absolut omärkligt för oss. Den kanske alltför långa repetitionskursen i fosterlandets och bygdens historia hade tagit på hennes krafter, och hon slocknade stilla och fridfullt som ett trött litet barn. Vi reste oss och togo avsked efter en sista blick på den gamla och medtagande ett vackert minne av besöket, det vitskärgula borta i sänghörnet och aprilsolens lek genom torpstugans gröna rutor.

Ett par månader senare var gumman död.

VINTERMORGON.

Det är 20 grader kallt och över en skog av silver ser jag från mitt utsiktsberg den vita sjöröken bölja och fladdra som vit eld över havet. Den döljer solen som nyss har gått upp, men vattnets matta guldton med blå teckning i den knappt skönjbara dyningens vågdalar förkunnar i vackert vaggande rytm, var hon är att söka. Det frasar sakta i sjön — det är den nattfödda papperstunna blåisen som skall dö i solskenet. Snön ligger meterdjup i oändligt mjuk modellering och ett rävspår snor sitt pärlband runt berget. Och mina egna spår stå i den vita oberördheten som en vackert brutal påtaglighet, det enda reella i detta drömlandskap.

*

Utanför mitt fönster sitter en Lilltorpsholk med sin vippmekanism och under den hänger en talgkaka i sin mässingstråd. Där är talgoxarnas paradis. De belägra just nu kakan, hänga i den som ett levande knippe och deras huvuden röra sig oavbrutet fram och tillbaka i energisk hackning.

Men på golvet i mitt rum sitter den vita kattan. Hon har krupit ihop som till språng och stirrar stint på fåglarna genom rutan. I ögonens bärnstensglobersynas pupillerna som kniväggtunna svarta streck och jag läser mord i dem. Jag läser ett intresse som dominerar kattans hela psyke utan plats för andra affekter. Och detta intresse fördjupas och renodlas med var sekund. Hon börjar trampa oroligt, öppnar käkarna med ett smackande ljud och slår nervöst ihop dem ett par gånger. Plötsligt låter hon höra ett kvidande läte, som om hon förgäves sökte undertrycka en vild smärta, och hoppar upp på fönsterbordet. Talgoxarna flyga och kattan piskar luften med svansen i vanmäktigt raseri.

Så lägger hon svansen utmed sidan och ligger orörlig med ögonen följande den svängande talgkakan. Om en minut äro fåglarna tillbaka på sin plats. Denna gång äro de flera. De, som ej få rum på kakan, ägna sig åt vippmekanismen och äta korngryn, de som ej få plats där sitta på holktaket och vänta på sin tur. Kattan andas tungt och kvider sakta men hon vet, att hon måste vara stilla för att ej skrämma. Jag undrar om en människa någonsin annat än möjligen i släktets tidiga barndom kunnat känna så intensivt som kattan gör nu. Kan en modern människa känna så? Det skulle i så fall vara endast i de högsta och mest benådade ögonblicken, då livet fungerar starkast.

Men nu blir det för mycket för kattan. Hon tar ett vilt hopp och glömmer rutan. Den är stark och håller. Talgoxarna flyga. Kattan hoppar ner på golvet och springer under bordet. Jag lockar på henne, men i de vidgade pupillernas stenkolssvarta avgrunder tycker jag mig läsa ett obevekligt hat mot mig och allt skapat.

Men nu hörs galopp på gården. Islandshästen har blivit utsläppt för att få luft och tillfälle att tiggaäpplen, Rök ångar från hans lurviga sidor och ur hans näsborrar. Han stannar framför trappan och gnäggar och begåvas med sin favoritföda. Så står han stilla några minuter i väntan på mera, men då jag stänger dörrarna om mig, gör han helt om och galopperar runt genom drivorna, så att snön yr som framför ett ploglokomotiv. Och så försvinner han uppåt skogen.

Då jag kommer in igen, sitter kattan åter på fönsterbordet och klagar som i en plågsam dröm.

På detta sätt begagnar människan sig av konjunkturerna för att få två sidor manuskript färdiga. Var så god!

EN SKILSMÄSSA.

Östhammar II lade till vid Harö brygga och David Enblom fick sina grejor lämpade i land. Det var två sjökistor och två stora smärtingssäckar, så det syntes att han inte var en vanlig barskrapad sjöbuse utan kom hem som folk. Hans kläder voro också eleganta efter sjömansfason och en ny blå sidenduk fladdrade kring hans haka.

Nu var det sex år sedan han var hemma sist och det är en lång tid. Han undrade hur många av barnen som ännu voro hemma och hur gumman skulle ta det, när hon fick se honom. Fyrtiofem år hade han seglat på sjön och tjugufem hade han varit gift. De första åren hade han ju hållit sig i hemkrokarna och suttit i stugan över vintermånaderna men så småningom hade han mer och mer kommit in på långtradare och varit borta både två och tre år i stöten. Men skött sig hade han — ingen skulle komma och säga något annat. Pengarna hade kommit till hustrunsom efter urverk. Sådant lät han alltid vederbörande rederi sköta om, ty han kände sig själv. Och bra hade han tjänat och alltid haft tillräckligt över för lite rolighet i hamnarna, när så skulle vara. Och fina grunkor hade han skickat hem till gumman och barnen, silkeschalar och dinglidanger att ha om halsen, floridavatten och sånt åt döttrarna och tyger i långa banor åt allesammans. Så ingen skulle komma och hosta kabeljo. Nänejmen, det var inte värt. En gång, det var i början av äktenskapet, hade han till och med skickat hem en hel turkisk fruntimmerskostym åt Mari. Den hade han fått tag i i Alexandria och den såg så löjlig ut att han inte kunde låta bli att köpa den. Lite på snusen hade han varit, förstås — vad gör

det om hundra år — annars hade han väl låtit den hänga kvar hos juden i basaren, men vacker var den, guldstickad kofta och silkedok och silkeslöja och byxor, byxor! Det var det som var löjligt. Och Mari som aldrig burit ens kalsonger! Och guldstickade tofflor, så små att han knappt kunde få in två fingrar i dem. Nå, det var ju inte meningen att Mari skulle ha dem på sig, utan de skulle ha stått som en prydnad bland de andra finheterna på chiffonjéen. Det var inte utan att han blev förbannad när han kom hem och fick veta att Mari sålt hela härligheten till lotskapten. Så det gjorde han aldrig om.

Allt sådant och mera till tänkte han på när han nu vandrade stigen framåt, som ledde till Enholmen. Det var inte utan att landbacken kändes liksom ovan för hans fötter som mest trampat skeppsdäck sedan hans tionde år — så liten var han när han började segla med far sin, som hade del i vedskutan Hoppet. Men vackert var det i alla fall på land också. Det var i maj och björkarna sågo så fina och nyskrubbade ut. Vuxit hade skogen också gjort, medan han varit borta och nya trän hade kommit till. Han kände knappt igen sig och skulle kanske inte ha hittat vägen om han inte hade kursen så säker som om han gjort ordentligt bestick på sjömansvis. Nya gärdesgårdar med nya stättor och nyupptagna odlingar och annat fanstyg — nej det här gick ju åt pipan — han tog fram sin nya dollarklocka och tittade på solen — jo, han var på rätt väg!

Varför hade han egentligen rest hem? Kanske var det en dumhet han gjort. Men kamraten, som han hållit ihop med på samma båtar i tretti år, hade gått överbord i en cyklon utanför Ceylon. Och det hade blivitså märkvärdigt ensamt och tomt efter honom fast de varit osams det sista halvåret. Men Janne Vesterberg hade nu alltid varit en

konstig kisse, en liten ilsken rackare som började slåss så fort han fått en halv sup i sig. Han kunde rusa på första bästa oskyldiga människa och ge honom en dansk skalle eller en spark, när han var i de tagen, och otaliga gånger hade David räddat honom ur alla möjliga svåra situationer. Han var med ett ord en bärsärk av gamla stammen. Men oaktat alla de obehag som kamratskapet med Janne fört med sig hade han känt en varm vänskap för honom alla de år de hållit ihop, kanske just emedan han räddat honom så många gånger och tyckte sig liksom stå i ansvar för honom.

Janne var inte märkvärdigt stark eller vig, utan bara vildsint, men David Enblom höll att ta i. Han redde upp ett halvt dussin om det knep, men han var en fridens man och försvarade sig bara vid behov.

Men för ett halvt år sedan kom det beck i vällingen dem emellan. De seglade med en engelsman och kaptenen var en djävul mot folket. Janne hade svurit att märka honom så snart de mönstrat av och det skulle de göra så snart som möjligt. De lågo i Kapstaden på väg till Bombay och hade varit i land ett slag. Som vanligt blev Janne Vesterberg i hammarn tvärt och David Enblom hade väldigt sjå med att locka honom ombord så småningom. Kaptenen såg embarkeringen och sade något om »bloody swedish bottlekillers» eller något sådant. Janne blev kritvit i snoken och började söka efter kniven. David såg att det var allvar och fann det klokast att förekomma ett allvarsamt uppträde som kunde ha kostat Janne flera års fästning,och gav honom en känga så han dånade av på fläcken, innan kniven kommit i dagsljuset, ty då hade det varit försent. Kaptenen skrattade, svängde sig på klacken och gick upp på bryggan.

Men när Janne vaknade efter den lilla hjärnskakningen och David förklarade dess orsak, förstod han inte ett dugg utan svarade bara »shut up!» Det var slut med vänskapen från Jannes sida. David gick och sörjde och ville ha allt gott igen, men varje försök till närmande besvarades med ett ilsket »shut up!».

Det finns konstigt folk. David Enblom kunde vid närmare eftertanke inte begripa varför han trots allt fortfarande höll av Janne som en bror. Men det är väl med vänskapen som med kärleken i det fallet. Och när Janne gick överbord i den förfärliga stormen — för resten alldeles utanför Matotta på Ceylon — gick David Enblom och begrät sin trettioåriga vänskaps likbegängelse. Han var sig inte själv längre, han började vantrivas och längta hem.

Och nu var han hemma — eller åtminstone i hemmets närhet, ty ännu hade han en halvtimme att gå.

Så vackert det i alla fall var här hemma. Det blev nog så att han lade upp på allvar och gav tusan i sjön. Han var ju för resten snart för gammal för jobbet, hela femtifem år. Men som gammal skeppstimmerman — ty han hade alltid haft smak och sinne för trähantering och egentligen utan att veta hur, kommit in med timmermännen ombord och slutligen stått där fix och färdig som en sådan — skulle han alltid kunna tjäna sitt bröd på land. Undras hur lagårn ser ut hemma nu. Mari hade ju varit ensam med flickorna förstås men alltid hade hon väl kunnat skaffa folkatt bättra på uthusen om något blev bofälligt. Men det behövs karar till att se över allt ordentligt. Fruntimmer har inte öga för sånt där. De går och går och knogar och bär sina krukor och korgar, men inte ser de efter om ett tak behöver lappas eller om rötan blir för svår. Pengar hade ju inte fattats för den delen — det skulle ingen kunna komma och säga att han inte skickat hem mer än nog — men — ja, han finge se nu hur det stod till. Och hon levde väl för tusan! Han hade visserligen inte skrivit hem på tre år och inte fått något brev själv på två, men hade det hänt något, kunde hon väl för fasen i våld kläckt ur sig det. Hon kunde väl ha skrivit till den adressen, som pengarna kommit ifrån. Men si fruntimmer!

Nu gick han över Matts Ers hage, där stigen slingrade mellan hasselbuskar och enar och därborta skymtade något rött i skogsbrynet. Hans hjärta började dunka på litet annat sätt än det var vant. Där låg Enholmen. Han saktade sina steg och han förstod inte varför. Men han kände det så konstigt. Ute på sjön hade han inte tänkt så mycket på hemmet — det kunde gå månader emellan — men nu började han känna ett slags oro och kunde inte förklara orsaken.

Nu skulle han egentligen haft med sig sjökistorna och säckarna, men de skulle komma senare på dagen, det hade ångbåtskommissionären lovat att styra om. Den var för resten ny på platsen — det var nog mycket nymodigt att

ta reda på här hemma efter så många år.

Fy helsike så trasig grinden var! Den skulle han laga i morgon dag!

David Enblom klev beslutsamt in på gårdsplanen. Ingen syntes till men det rykte ur skorstenen.

Hundkojan var tom — var var Fille? Var han död kanske?

Förstudörren stod öppen. David Enblom steg in och knackade på köksdörren.

Ingen svarade. David tog i låset. Dörren var stängd. Han gick ut och tittade in genom köksfönstret. Ett rött ungt förskrämt flickansikte stirrade emot honom mellan pelargonierna. David gick in i förstugan igen och ruskade i dörrlåset.

— Varför öppnar ni inte?

— Vem är det? sade en karlröst. Mari är inte hemma!

Aj aj! tänkte David. — Öppna bara och det genast! ropade han.

Det svarades inte på en lång stund, men slutligen lyftes haspen av och dörren öppnades försiktigt. En lång karl stod innanför tröskeln med en yxa i handen och bakom honom stod den unga flicka han nyss sett i fönstret. Nu kände han igen henne. Det var ju Augusta, hans dotter, den andra i ordningen. Underligt att hon inte kände igen honom och hon var ändå över tio år, då han reste hemifrån sist. Men i samma ögonblick kom han ihåg sitt långa skägg och begrep schäsen. Han hade bara haft mustascher på den tiden.

— Vad är ni för en? upprepade karlen hotande.

David Enblom svarade inte genast. Han betraktade envist sin dotter, som stod bakom mannen med yxan, höll sig i hans rock tittade fram bredvid hans axel. Hennes hår var i oordning, livstycket var uppknäppt och ansiktet blossande rött.

— Känner du inte igen far din, jänta?

— Å herre jesses, pappa!

Nu blev hon likblek.

— Och vad är du för en bondhyvel, som hotar folk med yxa? Vad har ni för er härinne? ä ni gifta kanske? men det är väl jäntan för grön till än.

Med ett hastigt ryck bemäktigade David sig yxan. Karlen tog ett par steg baklänges och blev blodröd i ansiktet.

— Vad är du för en bondhyvel? Svara genast eller också får du på plvtet! är du fästmannen? är han fästmannen, Augusta?

— Nä-ä — — jo — — nää — —

— Jaha, då förstår ja! men här skall bli rejs! Var är Mari?

— Hon är hos morbror i Östhammar.

— Hos morbror i Östhammar? Varför det?

— För hon vill inte bo hemma.

— Hur länge har hon varit där?

— Tre veckor, så där — — men hon skulle komma hem igen som i morgon — —.

— Har ni blivit tokiga allihop i stugan — — nej försök inte smita, din bonddrul, här skall bli dom och rannsakning! Har du skämt ut flickan, så ska jag ändra om dej, medan jag har yxan i näven. Svara mej Agusta, vad är det här för en jäkel?

— Han arbetar på varvet och — — buh — u — uh!!!

Hon sjönk ihop på en stol och grät så ryggen skakade.

— Jaha — jaså — ja begriper hur det står till. Men här skall bli andra ordningar — — Är du med barn?

— Näij — buh — uh — buh — — —.

— Nå — då skall jag först tala med den här bondlymmel ett slag. Kom med ut på gården!

David Enblom tog ett stadigt tag i kragen på giljaren och drog honom med sig ut.

Där börjades en vals, som den unge mannen skall minnas till dödsdagar. Efter en kvarts timme syntes han blodig och sönderslagen slinka ut genom grindhålet. Hans rock var sprucken i ryggen, mössan och det ena byxbenet voro totalt borta.

Sedan David Enblom på det sättet lugnat sig något började han förhöra Augusta. För tre månader sedan hade Mari fått ett brev med utländskt frimärke på och det hade hon läst om och om igen hela dagen. Morgonen därpå hade hon låtit Matts Ers' Kalle köra henne över isen till kyrkoherden. Efter hemkomsten hade hon liksom gått och grubblat i några dar och inte ens brytt sig om att sköta kon eller någonting för resten utan Augusta hade fått göra allting. Så endag hade hon sagt att hon inte kunde vara hemma längre utan reste bort till morbror i Östhammar. Pengar hade hon lämnat, så på det viset hade det inte varit svårt. Då hade Augusta sagt till Johan Efraim, han som — buh — u — uh — — — han var ledig från varvet och han hade kommit bort till Enholmen och hjälpt till med alltsammans och så — buh — u — uh — —. Men för några dar sedan hade mamma skrivit och sagt att hon kom hem igen som i morgon, för hon kunde inte stanna hos morbror i Östhammar längre. För syster Lovis var hos morbror i Östhammar och han tyckte han hade nog av släkten, hade han sagt, kan jag tro och — buh — u — uh — — —.

— Finns det mat hemma?

— Jaa vars. Strömming å fläsk å — å — jo vars nog finns de mat alltid.

— Ge mej då lite strömming och potatis och gör i ordning på kammaren åt mej, för jag vill vara i fred.

Och medan Augusta rödögd och snyftande sysslade med maten, satt David Enblom och funderade. Han funderade så att det sjöng och sprängde i skallen. Vad hade hänt? Hade Mari blivit läserska eller hade hon blivit skvatt galen?

På kvällen kommo grejorna. Enblom fiskade upp fyra krus genever ur sjömanskistornas dubbelbottnar, slog upp ett, tog sig en ordentlig dragnagel, gick till sängs och somnade.

*

Som en löpeld gick ryktet över Harön att skeppstimmermannen David Enblom och hans hustru Maria skulle skiljas. Hade de blivit högfärdsgalna? Sådant gör ju bara herrskap. Visserligen hade de alltid hållit sig litet för mer än andra och Mari och döttrarna hade ständigt om söndagarna stassat i dyra köptyger, men så fina voro de väl i alla fall inte. Och ingen hade hört att det varit annat än gott och väl dem emellan. Det kan ju inte bli något gräl mellan gift folk, när mannen är på sjön för jämnan. Aldrig hade någon hört talas om skilsmässa i skärgården förut. Sådant hörde de syndiga stadsborna till.

Men saken ägde nog sin riktighet. När Mari dagen efter Davids hemkomst återvänt till Enholmen, och han hälsade goddag så gott han kunde efter sex års frånvaro, tittade hon bara på honom och såg så konstig ut att han förstod att det måtte vara något på tok. Men då han började tala om Augustas förhållande till Johan Efraim och undrade hur hon sett efter barnen under hans resor — då först brast det löst. Hon endast hånskrattade.

— Ska du säja, din otäcker! Ska du tala om sjätte budet som inte gjort annat än legat inne mä pyschor utåv alla di slag jorden runt! Men nu vet ja, vem ja har vatt gift mä i alla dessa år å nu har ja talat ve kyrkoherden å nu ska du tas i förhör å bekänna alla dina synder, din leding! Å om du också skulle krypa på dina bara knän härifrån så ska du bort. Räknar en ätter å lägger i hop alla di pengar du har betalt för dina sänglag så kunne vi ha rått om gården

å grunden å vatt rika mä! Åckockock! Å en sån där har ja ärbara kvinna vatt gift mä i tjugefem år. Åhuset har ja skött å kon har ja skött å hållit snyggt bå inne å i lagån å sytt kläder å släpat å slitet, mens du har levt bus i svalj å skörlevnad å dryckenskap. Nehej, våran silverbröllopsdag ska bli vår skilsmässedag, dä svär ja mä två fingrar på Herrans bok.

Detta var ord och inga visor. David Enblom satt bara och gapade. Hon fortsatte.

— Å vill du förnäka dä som sanning ä, så kan du läsa dä här brevet, som ä skrivet åv din vän å kammerat å han måtte välan ha sitt hur du har levt, din långholmare, alla år som I har hängt ihop. När han, den slåsskämpen å fyllehunnen, tyckte att dä ble för mycke, då kan en veta hurudan du har vatt, din bovbangdit!

Och Mari halade upp ett solkigt kuvert ur kjolsäcken, tog fram det sönderlästa brevet och kastade det på golvet framför mannen.

David läste:

»Fru Maria Enblom!

Jag fatar pänan för att Skrifwa till eder och taka Så myke för Sist dett war längesen Wad tiden Går dett är 6 år Sedan wi war Hema men en får Lowen passa på medan fraktorna är Goda för då är Hyrorna Goda också men nu kan jag Beräta om eran man jag måste beräta att jag har dratts mäd Honom nu i 30 År jag Har intet villat säja nogott förutt men nu Går dett intet lengre jag moste draga mig ifrån honom jag kan intet Lengre för mitt Samvette han lever Lusen i alla hamnar med Dårliga kvinns som jag inte vill spotta på så Dårliga är Di både svatta ock Vita ockGula och bruna ock appelkasttade och så har dett gåt på stöddiväck hela Tiden tänk 30 År och pänggar har han förTjänt som Gräs men Vart har di taggi Vägen jo till alla Hanses Fruar i var hamn särskilt en degoflecka i Frisco dom seger att hann har 4 kilar mäd henni men dett Tror jag intett är sant en moste vara Retvis i alt Elländet en har han i Bombay hur monga han har i England dett vet jag intett för jag lägger mig intet i andras bisnes men otäkt är dett för en stakars Hustru som moste Sitta hema och kanse Lida Nöd medan hennis Mann wräker ut plenty moni jag Står intet ut lengre för mitt Samvete att tiga lengre tenk om han hadde Sparat alla dessa Peningar dett är bara på erat vel jag tenker

högaktningsfult

Johan Vesterberg.»

Det liksom klack till i hjärtat på David Enblom och en vild vrede kom honom att känna sig svag i benen. Han ville sjunka ned i någon säng vanmäktig av smärta och hat. Och den karlen hade han hjälpt och haft som bror en hel människoålder. Men det var ingenting att göra åt. Janne var borta och utom räckhåll och hans sjömanskniv och de båda öronringarna han burit mot fluss lågo väl nu i magen på nån haj. Men så småningom förtunnade sig det tjocka blodmolnet som bildat sig framför hans ögon och han blev åter varse Mari som stod där med ett hånleende på läpparna och frågade: — Göres oss mera vittne behov?

David drog ett långt andetag och sade: — Nej det gör det inte, men jag har inte gjort mer än vilken annan sjöman som är hemifrån sex år. Det där med barna är lögn. Och jag har skickat hem det mesta jag förtjänat — det fanns ingen på skutan som skickade hem nåt mer än jag. Jag har tagit av till tobak och lite landgång då och då, för en är väl inte mer än människa och från dej har jag inte tagit ett kofén. Och di gånger jag har vänslats lite med flickor i hamnarna, dom kan räknas på fingrarna. Men vill du skämma ut oss på ön och i hela skärgården och ta ut skilsmässa, så må det vara händt, fast jag förstår inte vad det skall tjäna till. Har du hört att någon skilt sej här förut? Nääj, det har du inte! Och nu frågar jag dej, Mari, titt här på norra kardan, det är en arbetsnäve. Här är den framsträckt åt dej likasom ett tecken på vänskap. Slå till i kardan och säj att vi glömmer hela faderullan! För vi hänger ihop du och jag ifrån början. Ska du bry dej om va en knöl som Janne skriver för att hämnas därför att jag slog honom på käften för att rädda honom ifrån fästning? Han ligger i buken på en haj nu nere i Indiska Oceanen och han kan inte ställa till mer sattyg. Jag stannar hemma och arbetar med trä och sätter i ordning lagårn och fixar upp det ena med det andra. För här behövs en kar — det ser jag. Står inte dyngan två alnar högt i lagårn? Du har

inte mockat, tokstolla! Står inte kalven så högt i kätten så han har skavt åv sej ryggsköret emot taket? Nehej, här behövs en karl! Och jag märker att det är ingen välsignelse med att vara hemifrån, men hemma hade jag inte kunnat förtjäna så mycket pengar som borta. Slå till, Mari!

Men Mari slog inte till.

Och nu var han kallad till kyrkoherden.David Enblom seglade till kyrkoherden. Det var en allvarlig man med allvarliga ögon, som liksom tycktes genomskåda den han talade med. Enblom fick komma in på expeditionen. Han tyckte att det luktade bättre i en skans än där inne. Där hade aldrig spelat in en himmelens vind, där luktade gamla kläder och flott och kök. Kyrkoherden var ogift. Hans hushållerska satte in kaffe, ty frågan om skilsmässa var något så ovanligt i skärgården, att både kyrkoherden och hon anade något rafflande och fallet måste alltså celebreras.

— Jaha, sade kyrkoherden, här har er hustru begärt skilsmässa och min plikt likmätigt måste jag tala med er om saken. Jag har aldrig hört talas om skilsmässa i socknen förut och den här frågan borde väl kunna ordnas i godo er emellan utan ett så förhastat beslut. Hon säger att Enblom varit henne otrogen — är det sant?

— Hör nu kyrkoherden, han är ju ogift så han kan leva hur han tycker, men var gift och segla sex år på djupvatten och litet varstans — hur skulle kyrkoherden göra, när det rinner till?

Kyrkoherden blev litet mörkare i hyn och sade: — Man får hålla tillbaka sina lustar och det kan ske genom bönens makt — och Gud lyssnar alltid till böner ur ett fromt och uppriktigt hjärta.

— Men si kyrkoherden, när en inte har ett fromt och uppriktigt hjärta — och det är väl Gud som ger en ett sådant om han vill — hur skall en bära sig åt då? Jag har inte burit mig värre åt än vilken annan som helst — jag har tvärtom varit bäst och nogast på alla skutor jag seglat med, i det fallet, men det är omöjligtatt vara som kyrkoherden säger. Ursäkta, men säj om en gång till vad en skall göra, när en är skapt som en karl!

— Enblom skall vara lugn och inte bryta ut — — —.

— Lugn? — —

— Just lugn, och det är bönen som ger lugn. Se bönen har en förunderlig makt. Man måste ropa på Gud ända tills han hör en — —.

— Hör han inte mäsamma? När en sjunger ut? Nej hör nu kyrkoherden, så där får det inte gå till ombord. Den som inte hör opp när det sjungs ut, den tar tusan vid. Jag vill inte svära, för det passar kanske inte i prästgården, men så mycket smörja som kyrkoherden pratar har jag inte hört förut. Jag kom hit som en gammal sjöman som har sett mer av livet än hundratusen präster och jag kom hit därför att jag trodde att jag var tvungen att gå hit. Men nu märker jag att jag har gått föröver och jag som trodde att jag var abaft the funnel! — ursäkta akteröver — och fick tala med befäl.

Jag vill inte skiljas från käringen — d'ä en sida av saken. Käringen vill skiljas — övertvga henne då att hon inte ska skiljas! D'ä kyrkoherdens jobb! Och res hem till oss som om ni skulle ha en raket i akterkastellet, för här gäller minuter — får vi inte opp henne i vind så går vi på grund.

— Tänk på vem Enblom talar med!

— Just det! Dä just det jag tänker på. En latdrög som inte klarar fallena, just när di ska klaras. En sån där som jag ville ha surrad vid en stampdävertgajskänkling i hög motsjö! Nehej akta dej präst — jag villinte ha ert kaffe, det lapar nog hushållerskan ut sen! Ajöss!!

Med stora steg gick David Enblom ned till båthamnen och hissade på. Mari hade naturligtvis trott att prästen skulle göra honom mjuk, men det gick inte. Ville hon skiljas, skulle hon få det, men det var ju korkat. Skilja sej för en sådan bagatell!

David Enblom seglade hem. Mari fick inte veta något om resultatet av hans resa. Han åt sin kvällsströmming, gick upp på kammarn, tog sig en genever, lade sig och somnade som en god fatalist.

*

Men Mari ville skiljas. Hon hade fått klart för sig att det var det enda riktiga. Doktorinnan som bott på Harön två somrar hade också skilt sig. Hon hade alltså höga förebilder. Hon hade hört talas om, att fint folk som ville skiljas gjorde på det viset, att mannen reste till Köpenhamn och medan länsman eller häradshövdingen eller fjärdingsmannen skötte om själva skilsmässan, det lagliga, vill säga, var han tvungen att underhålla hustrun med pengar. Men en ganska enkel eftertanke sade henne, att det behövdes pengar både för resan till och vistelsen i Köpenhamn och i så fall skulle hon få mindre belopp än om han stannade hemma. Reste han ut igen och tog hyra, så var det efter allt detta bråk inte säkert att han skickade hem pengar mer, och det måste hon medge att han gjort ordentligt och rikligt, om han också förstört största delen på dåliga fruntimmer och mera sådant.Mari seglade till kyrkoherden och dryftade saken en gång till, men han avrådde fortfarande en skilsmässa. Under hela denna nervösa tid låg David Enblom på kammarn, smuttade litet på sina geneverflaskor och lät saken ha sin gång. Han började bli fet.

Mari seglade till länsman och han skrattade ut henne. Han höll med kyrkoherden, för alla herrar håller ju ihop emot den fattige. Under tiden steg dyngan i lagårn, gärdesgårdarna förblevo olagade och grinden hängde trist och sned på sin stolpe. Det låg liksom ett moln av olust över Enholmen. Där behövdes en karl — och karlen fanns där, men han blev inte tillkallad. Han gick ut på gården ibland barfota och i bara byxorna och tittade på vädret, gäspade och spottade snus. Sen gick han in och sade till Augusta om mat. Hon började för resten se rätt vidlyftig ut efter allt hon varit med om. Snart blev det väl två armar mindre om skötseln av gården. Och reste David Enblom, skulle där bli ett litet helsike. Då stod Mari ensam och då skulle hon bli bet. Mari hade givit sig in på en dum och opraktisk väg.

— Men si fruntimmer!

Nu torde någon fråga, vilken ställning jag intog till fallet Enblom, ty jag bodde den tiden på Harö. Jag avvaktade.

Enblom kom ofta ner till mig och berättade om underbara seglingar och allt det märkvärdiga som kan hända en sjöman. Samtidigt anförtrodde han mig att hans pengar började ta slut — och om Mari skilde sig, var skulle hon få pengar, för där intet finnes att taga, har kejsaren förlorat sin rätt. Men oppkäftig var hon fortfarande. Jag sade: — Håll ut, Enblom!Dom ger sej, när det är fråga om kovan! Kovan är det enda fruntimmer håller styvt på, näst kärlek, men hin vet om di inte sätter kovan högre.

Enblom svarade: — Engström är inte så dum, fast han ingen praktik har!

En dag mitt i högsommaren kom Enblom in på min gård. Hans ansikte sken, han strålade. Han sade: — Nu äre klart, Engström! I dag kom hon och sade: »Enblom», sa hon, »ska vi hålla i hop fast du har varit svår», sa hon. »Ja va har du hostat kabeljo för hela tiden», sa jag? »Här behöver rustas opp», sa hon, »hela lagårn ä åt helsike å nu ska Augusta te å — — — men pojken har blive bättre sen du klådde'n, så di ska väl te å gifta sej nu — — å dä ena mä dä andra!»

Ja tog henne i norra kardan och sa: »När en få va hemma, behöver en inte gå te andra», sa ja, och så kom där nåra feta krokodiltårar ur tirorna på oss bägge två. — Så nu äre klart. Och vill Engström ha en geneverkask så har ja sista kruset här just in my pocket — det är regäl vara — men kaffet får han bestå själv!

Klockan 9 på kvällen gick David Enblom ut från min gård beskänkt, lycklig och jämn i hammarn. Han ville på inga villkor att jag skulle följa honom. Han fick två cigarrer med sig.

Men klockan 10 gick jag ut i månskenet och föresatte mig att gå hela vägen till Enholmen. När jag kom i Jan Ers äng stötte jag på David. Han låg i en myrstack och sov.

Men han rökte fortfarande automatiskt. Cigarren stack upp ur hans käft och myrorna som betäcktehuvud, hals och ansikte, klättrade upp på cigarren för att undersöka terrängen, men där elden tog vid, stannade de villrådiga. Där började det rent mänskliga. Ty elden är människornas uppfinning.

Om också myrornas samhällen äro klokare ordnade än vårt.

NÄR JAG VAR TSAREN.

Jag är till det yttre ganska lik Rysslands abdikerade tsar. Detta har en gång varit nära att vålla min olycka

Det var år 1905, ett för Ryssland allvarligt år. Jag var gäst ombord på en av våra elegantare ånglustjakter. Efter många härjningar på olika kuster hamnade vi sent en kväll utanför en liten stad på andra sidan Östersjön. Särskilda förhållanden göra, att jag förtiger stadens namn.

Vi hade haft en stormig och rätt ansträngande dagslång resa. Gastarna voro trötta och vi ville bespara dem besväret att servera supén ombord, varför vi som vi gingo och stodo begåvo oss upp i staden för att få oss något till livs. Det var första gången jag var i Ryssland och ingen av oss hade någonsin besökt staden i fråga. Men den ligger också något avsides.

Trots den sena timmen för vår ankomst hade en massa folk samlats på piren för att gapa på vår vackra båt och av en tysktalande halvherre fingo vi anvisning på stadens bästa restaurang. Den något berusade individen blev för övrigt svår att bli av med. Han följde oss in och ville efter alla tecken att döma deltaga i supén. Han slog sig ogenerat ned vid vårt bord och började skräna politik, vilket just icke passadeoss och för resten kunde vara ganska farligt. Men så småningom lyckades vi övertyga honom om vår allvarliga längtan att vara ensamma, och sedan han släppt ned några glas öl avlägsnade han sig misslynt och slog sig ned tillsammans med några sluskar vid ett bord i närheten, från vilket han betraktade oss med lömska blickar.

Publiken i salen var minst sagt blandad och de flesta voro rätt stagade. Champagne dracks vid nästan alla bord. Demimonder, sluskar, unga, rätt eleganta herrar, som sågo ut som godsägare från trakten, officerare i mängd, och bland dem en gammal gråskäggig ordensbehängd general som skränade oavbrutet. Stundom tycktes han vara ursinnig över något, gestikulerade och rullade med ögonen. Men lika ofta föll han sina bordsgrannar om halsen och kysste dem ljudligt på äkta ryskt maner. Av en rätt hygglig om också ohyggligt flottig hovmästare, som talade bra franska, upplystes vi om generalens namn, vilket inom parentes då hade rätt europeisk klang. En av de militärklädda herrarna vid officersbordet var stadens polismästare och det var han som var värd vid tillfället. Jag har ofta sett nyktrare polismästare.

Plötsligt reste sig alla officerare och raglade in i nästa rum, vars dörr slöts efter dem. Och om en stund fingo vi höra sånger, vrål och skrän därinifrån. Tydligen gick en ordentlig hippa av stapeln.

Nå, vi åto vår sakuschka i frid och ro trots den allmänna berusningen omkring oss. Men just som vi skulle avlägsna oss och höll på med uppgörelsen, skar ett hemskt skrik genom det övriga bullret. Det kom från polismästarens sällskap. Det blev dödstyst i salen ett

ögonblick, men i nästa rusade hovmästaren och ett par vaktmästare fram och öppnade dörren. Därinne var fullt slagsmål och under en biljard sökte polismästaren och den gamle generalen strypa varandra. Vi hunno uppfatta situationen innan dörren stängdes igen. Naturligtvis måste så höga herrar få slåss utan andras inblandning.

Vi gingo ombord och ägnade oss åt sömnen.

Dagen därpå klädde vi oss i våra elegantaste K.SSS-kläder och rodde i land för att studera det gamla historiskt ryktbara slottet, som är stadens prydnad. Det var söndag och strålande solsken. Helgdagsklädda människor promenerade på piren.

Under rodden föreslog en av sällskapet: Om vi skulle låta Albert, som är så lik tsaren, verkligen spela tsar?

Förslaget mottogs med jubel. Ty vi voro unga och livet lekte för oss.

— Här i den här avkroken av världen, fortsatte förslagsställaren, har naturligtvis ingen sett tsaren. Och det är just inte många ryssar som varit honom tillräckligt nära för att känna igen honom riktigt säkert. Men porträtt av honom ha alla sett, och Albert liknar ju honom på pricken. Med litet värdigt uppträdande och som föremål för

vördnadsfull uppmärksamhet från vår sida, bör Albert kunna spela tsar med framgång.

Vi kommo i land. Jag hjälptes upp med slavisk vördnad av kamraterna som ställde sig i honnörsställning, då jag passerade dem för att gå uppåt stån. Jag promenerade långsamt och med värdighet 4, 5 steg före de andra. Jag lät räcka mig en cigarrett av någon av de uppvaktande. Alla stodo i oklanderliggivakt medan den tändes. Jag tackade med en nådig handrörelse och fortsatte.

Naturligtvis kunde vårt stumma spel icke undgå att väcka uppmärksamhet. Människor stannade och viskade och gapade på den främmande högheten. Man började följa efter oss. Allt flera slöto sig till tåget och snart var följet av anmärkningsvärd storlek. Vi passerade genom en plantering med kasinoartade byggnader på sidorna. Det var tydligen den förnäma världens promenadplats.

Jag har aldrig blivit så nyfiket beskådad.

Men vem möter oss, om icke den i går kväll så berusade polismästaren!

Han vek med underhuggarens instinkt vördnadsfullt åt sidan för min imposanta och fullkomligt genomförda värdighet. Men full av tjänsteiver närmade han sig mitt följe och frågade vem jag var.

Han fick till svar på tyska: — Hans majestät behagar tills vidare vara inkognito. Men ni kan laga att folkmassan icke besvärar honom!

Ni kan vara övertygad om, bäste läsare, att det icke dröjde länge förrän folket var skingrat. Gendarmerna arbetade, polismästaren väsnades.

Vi stannade vid en friluftsrestaurang, emedan jag behagade förtära en läskedryck. Mina kamrater skaffade en halv flaska champagne och stodo hela tiden på vördnadsfullt avstånd medan jag förstrött läppjade på drycken. Återigen folksamling som åter skingrades.

Men då nalkades vår vägvisare från gårdagen, den tysktalande halvherrn. Med naiv framfusighet gick han fram och ämnade tilltala mig. Mitt sällskap störtade fram och hindrade honom. Han frågade vem jag var.— Tsaren, idiot! Men förstår ni inte att han vill vara inkognito! Ni bör dock känna igen alla ryssars självhärskare! Men tyst!!!

Ni må tro mig eller ej — men halvherren trodde dem! Han gick baklänges med stirrande ögon och dök in i folkmassan som åter höll på att stocka sig.

Nära tsaren, nära äran! Nära tsaren, nära döden! lyder ett ryskt ordspråk.

Det hade varit vår avsikt att efter att ha besett slottet äta vår middag på någon restaurang. Men jag insåg att vi förstört våra chanser och borde ge oss av ombord igen. Ty ingen kunde beräkna hur detta skulle sluta. Vi tågade alltså ned till piren och embarkerade.

Men staden tycktes vara i uppror. Människor sprungo som galningar piren upp och ned. Och en svart, kompakt människomassa syntes närma sig på huvudgatan, som utmynnade vid hamnen.

— Laga att vi får upp ångan så snabbt som möjligt! kommenderade chefen. Ty detta kan gå åt helsike!

Mycket riktigt. Det var också nära ögat. I aktern på en slup, rodd av 6 gendarmer, sutto tre män. Vi kände igen polismästaren och den fulla generalen från gårdagen. Den tredje var oss obekant, men även han var uniformerad.

Slupen lade till längs jaktens sida. Den tredje i sällskapet presenterade sig som stadens borgmästare. Han frågade, vem staden fått äran att ha till gäst.

— Hans majestät behagar vara absolut inkognito. Men, herrarna ha nog observerat — — — Mer har jag inte rättighet att säga. Hans majestät har befallt ögonblicklig avresa.

De tre männen tittade villrådiga på varandra.

Jag höll mig försiktigtvis i rökhytten.

— Vilken nationalitet behagar ers excellens tillhöra? frågade polismästaren. Ty vi hade tagit ned flaggor och standert.

— Hans majestät behagar vara absolut inkognito! Mer har jag inte i uppdrag att säga.

— Jag hoppas emellertid att det höga besöket behagar vara tillfredsställt, trots vi inte ha varit i tillfälle göra lämpliga anordningar, sade polismästaren.

— Mer än tillfredsställt. Jag har visserligen inte i uppdrag att säga detta — men hans majestät behagade vara nöjd. Han har behagat gå till vila. Farväl, mina herrar!

Med rassel sögs ankarkättingen in genom klyset. Jakten pustade rök och vi avlägsnade oss från staden, lämnande tre män i en båt, vilka gapade på varandra och skakade på sina huvuden.

SKEPPAR VESTERBOMS ERFARENHET.

— D'ä inte stor skillnad på folk å svin som en tror, sade skeppar Vesterbom. Som för exempel, när ja brände brännvin första gången! Dä misslyckades, dä ble ingenting åv'et. Dä ble en soppa som smakte va faen som helst. Ja ville slå ut en, men hustru min sa, att dä ä näring i en, vi ska ge'en åt grisen, sa ho, dä ä socker å gröpe å potatis, sa ho, dä ä synn å slå bort'et. Ja, ja hällde blanningen i grishon, å grisen drack, för dä va gott å sött. Ja har aldrig sett en full gris förut men nu fick ja si en. Ja gick ut te stian en timme ätteråt å där satt grisen å kräktes — ackurat som en människa! Å grät gjorde han också! Tårarna rann ackurat som på en människa som har fått sorg. Men rässom dä va, så ble han vild och galen å började böka opp stora stenbumlingar i stian — alldeles som en människa som vill slåss å visa styrka. Sen satt han å grät i två dar å kunne inte äta mat — alldeles som en människa. Å när hustru min satte fram skuler åt en, så ruskade han på huvet och grät igen. Dä dröjde väl en tre eller fyra dar, innan han ble gris eller människa igen. Men ett par veckor framåtruskade han på huvet åt maten å tittade misstroget på käringen, när ho hällde skulerna i hon. Ja försäkrar redaktörn att om en räknar ifrån den där misstron, så ä dä ingen skillnad på folk å svin. Ja vet'et för ja har erfarenheten.

KEDIVEN.

Kapten Sandström i Öregrund var den största lögnare jag träffat i mitt nog så händelserika liv. Han hade en gård i stan och gick regelbundet på krogen varje kväll kl. 6. Då begärde han och fick en romtoddy och kom någon till hans bord, bjöd han alltid på supé, d. v. s. smörgåsbord, biffstek, kaffe, konjak, punsch och whiskygrogg.

Han såg ut i ansiktet som en otuktad krusbärsbuske och ur hans mun utgingo svordomar, av vilka det luktade Etna och Vesuvius.

En kväll berättade han: — Det var på den tiden jag seglade med min brigg. Redare var Mäkel i Västervik. Vi gick på Medelhavet, apelsiner å kokosnötter å faen å hans mor — —

— Hör du Sandström, har du nånsin varit ur öster-sjön? frågade skeppar Vesterbom från Östhammar.

— Håll käften, bondskeppare, svarade Sandström. Jag kom till Smyrna efter en jävla segling å slängde kroken å börja lossa. Å rässom dä var så kom styrman å sa att dä stog en herre på kajen som ville tala ve mej. Kommen Sie mal, sa jag å faen grå kom ombord. Dä var kedivens i Egypten kammarherre, å han sa att kediven ville liksom tala ve mej. Sehr gern, sa jag. Kommen Sie mal, gärna dä, sa jag!

— Hör du Sandström, sade Vesterbom, hur faen kunde kediven, som bor i Kairo, veta att du låg i Smyrna?

— Dumbom! Kapten Sandström frän Västervik som seglade åt Mäkel, den visste di nog var faen han var. Allrikt, sa jag, va faen vill kediven, frågade jag den där herrn. Dä var hans adjutant eller hovmarskalk. Kom i land bara, kapten, sa hovmarskalken, för hans majestät vill tala ve kapten. Allrikt, ja riggade opp mej å gick i land å där stog

en droska med åtta hästar med slädnät å plymascher å betjänter både fram å bak. Allrikt, ja satte mej i droskan tillsammans med hovmarskalken och vi körde direkt till slottet. Först blev jag bjuden på grogg å champagne tillsammans med hovförvaltningen, å alla kände de igen mej — för jag hade ju seglat i dom där krokarna förut både som styrman å kapten. Å sedan kom hovmarskalken å sa: »Sandström», sa han, »nu gäller det, för nu vill hans majestät tala allvar.» — Sehr gern, wenn sein majestät befallen, sade jag och följde med. Vi kom in i kedivens privata våning å gick igenom väl 20 rum innan vi kom in i det allra heligaste. Där satt kediven och rökte vattenpipa å jag blev presenterad. Kediven var mycket vänlig å sa åt hovmarskalken att han skulle knalla sig ut för vi skulle tala politik, sa han. Hovmarskalken gav sej i väg förstås.

— Hörnu, kapten Sandström, sade kediven, ni är väl inte förvånad över att jag har skickat efter er?

— Inte utan, ers majestät, sa jag.

— Men det ska ni inte vara, sade kediven, för även här nere i krokarna har vi reda på vad som menas med riktigt sjömanskap, sa han, å den som för en briggåt Mäkel i Västervik, den behöver jävlar i min själ inte skäms för sin plats, sa han. Jag vet att svenskarna ä dom styvaste sjömän på den här sidan utav jordklotet och därför har jag vänt mej till kapten. Å så viskade han åt mej: Vi ä omgivna av spioner, jävlar i min själ, men för kapten kan jag berätta att jag håller på att omorganisera hela min flotta. Och då ville jag gärna resonera litet med en man, som är högt betrodd hos Mäkel i Västervik. (Han viskade hela tiden, för en sån där matodor måste ju vara omgiven av spioner.) Jag vill inte förneka, sa han, att jag har talat om saken med eran sjöminister, min gamle vän Fredrik Wilhelm von Otter, och han har varit mycket vänlig och skickat en del sjöofficerare till mej. De har gjort så gott de har kunnat, men när det gäller sjömanskap, måste man ha praktiserat folk. Det är särskilt nagelbänkarna som dom där officerarna inte har lyckats reda ut. Nu frågar jag, sa kediven, skulle inte kapten vilja va så fullifan och greja ut nagelbänkarna åt oss?

— Ers majestät, sa jag, om ers majestät vill ha dom likadana som ombord hos mej, så ska ja skicka en man i land, som ska få stanna här tills er majestäts flotta blir allrikt, sa jag. Men för den tjänsten vill jag ha Elefantorden eller Hederslegionen, sa jag.

— Kära kapten Sandström, ni får va faen ni vill. Huvudsaken är att jag blir hjälpt, sa han. Är dä inte just vad jag alltid har sagt, att svenskarna är världens bästa sjöfolk?

— Ge sej faen på dä, ers majestät, sa jag.

Men under hela tiden vi satt där å pratade, hade jag haft ett öga på ett draperi som hängde bakomtronen. För jag hade liksom tyckt att det skilde på sej och i springan var det ett fruntimmer som glodde på mej. En sån där turkinna med slöja.

— Vad tittar kapten på så vasst? frågade kediven.

— Å just ingenting, sa jag, för jag ville vara artig, men dä finns kvinnfolk bakom gardin, sa jag. Som lyssnar, sa jag.

— D'ä bara hustru min, sa kediven, men enligt vår religion får hon inte visa sig för någon otrogen, och kapten är ju evangelisk luteran. Men hon är lika intresserad i den här flottfrågan som jag, sade han. Det är ett fruntimmer av familj, sade han. Är kapten intresserad av fruntimmer? frågade han. — Nej, jag är gift, sa jag. — Vem är inte det, sa kediven. Men nu får jag tacka för upplysningarna jag har fått, sa han. Audiensen är slut och droskan är framme. Jag får be om min hälsning till statsrådet von Otter, sa han. Och detta här ska inte kapten Sandström ha gjort för inte! Jag bockade mig och tackade. — Keine ursache, sade kediven. Jag gick och blev körd ned till kajen i samma droska som förut.

Dagen därpå när jag kom opp på däck såg jag, att det skulle bli ett jävla väder, så jag sa till att båtarna skulle surras och luckorna skulle skötas om. Och just som vi skulle ge oss i väg, så kom en jävla karavan jumpandes neråt hamnen. Det var fyra såna där evnucker, såna där som dom har ändrat om, som kom med en baldakin. Och under den baldakinen bar dom en bärstol. Och framför hela fallerallan gick den där adjutanten eller

hovmarskalken och han skickade en neger ombord, som frågade om jag skulle segla. — Visst fanken, sa jag. — Ja i så fall, så ska kaptenkomma i land å hämta presenten ifrån hans majestät kediven. — Va ä dä för en present? frågade jag. — Kom i land bara! Den ligger på is i bärstolen. Och jag gick i land och tittade in i bärstolen. Och jävlar i min själ satt inte där samma flicka som jag hade sett bakom gardinen i slottet.

— Nej, sa jag åt hovmarskalken. Hälsa å tacka hans majestät, men det blir ingen kärlek av, sa jag.

— Men kapten kan ju skicka henne tebakers sedan?

— Nej, jag är inte någon hedning eller proselyt, sa jag. Jag är luteran å för rexten så har jag ingen så fin hytt som hon behöver.

Å för rexten så tänkte ja på min gamla Lina där hemma. Men dä medger ja, att en sådan frestelse har ja aldrig varit med om varken förf eller senare. Svårt var dä! Schale auf dir, Engström, du som kan tala tyska!

— Skål, svarade jag på min enkla svenska.

TAGORE.

Vår medarbetare mottogs med en enastående älskvärdhet av den berömde indiern, som beredvilligt ställde en hel timme till vårt förfogande. Han var något trött efter resan, men hoppades att efter några timmars kontemplation snart åter vara à son aise. Med kontemplation menas naturligtvis inte att sitta och slöa till — åtminstone inte i detta fall.

Tagore visade en förvånande kännedom om vårt land och denna förvåning lade sig ej nämnvärt då han berättade att han har släktingar i Sverige. Han tillhör nämligen en indisk gren av den urgamla westphaliska ätten Rehbinder, vilket ju hörs på hans släktnamn Rabindranath, en bengalisering av det ursprungliga namnet. En gren har romersk riksgrevlig värdighet och en annan rysk grevlig.

— Få vi alltså säga greve eller baron?

— Baron är tillräckligt. Blygsamheten ingår som en av huvudidéerna i vår buddistiska filosofi, svarade friherren med ett fint leende.

Efter en stunds resonemang om denna filosofi, för djupsinnig för de flesta av våra läsare, övergingo vi naturligtvis till politiken.

— Tiden är ond, förklarade friherren. Kärleken håller på att dö ut, egoismen har trätt i dess ställe,vetenskapen har gått i det ondas tjänst. De upphöjda idéer, för vilka i Europa Strix och i Asien Tagore gjort sig till språkrör — endast de kunna rädda världen och förvandla dess onda Kaos till ett skönt Kosmos.

För övrigt har även Indien lidit fruktansvärt under kriget. Medan dess soldater kämpat i Europa ha vilddjuren i deras hemlands djungler tagit överhand. Endast i fjol dödades där 55 personer av elefanter, 5 av hyenor, 109 av björnar, 350 av leoparder, 853 av tigrar, 688 av boaormar och andra djur. Giftiga ormar krävde icke mindre än 22,478 offer.

— Uppskakande siffror i sanning! Nå, men baron har väl också märkt någon stegring i levnadsomkostnaderna?

— To be sure! Björkveden kostade då jag reste hemifrån 175 rupees på kajen i Kalkutta. Sågad och huggen gick den till över 200, är nu detta mänskligt? Men ni får förlåta att jag nu måste tänka på en stunds välbehövlig kontemplation.

Tagore steg upp och utförde den vackra indiska hälsningen med händerna korslagda över bröstet. Audiensen var slut. Samtalet hade förts på engelska med en knappt märkbar brytning åt sanskrit.

FRISÖRSTREJK.

Bland de mest upprörande följderna av kriget är väl frisörstrejken — om den nu blir av. En stockholmare står ju hjälplös. Som ett piggsvin går han omkring i sin luxuösa våning och undviker Strandvägen. Han är oduglig som förförare, löjlig i en salong! Han vågar inte en gång visa sig för sin manikurist.

Det finns ju Giletteknivar, invänder någon. Ja, men han kan inte lära sig använda dem. Hans öde är hårt och beklagansvärt.

Bland de mest onyttiga yrkena anser jag frisörernas, ty det är mot naturen. Själv har jag inte låtit raka mig sedan år 1896. Inte heller låtit klippa mig. Allt det där gör jag själv. Jag medger att det även är naturvidrigt att klippa sig, om man också gör det själv. Det är ju ett slags självstympning. Men man skulle inte komma fram på smala gator både på grund av eget och andras skägg och hår, om man läte allt växa enligt naturens lagar — förrän man på grund av sorger och bekymmer blir flintskallig. Då skulle man möjligen kunna åla sig fram i folkvimlet; skaffa er alltså en sorg, gentlemän. Det är visserligen fara att I bliven skalder på företaget, men då han I kvinnorna som i en liten ask. Jag vet det av egen erfarenhet.

Sången är av sorg upprunnen men av sång är glädje vunnen,

sjunger Topelius. Han visste, han!

Sista gången jag lät raka mig offentligt var som sagt år 1896. Jag var i sällskap med Gustaf af Geijerstam på väg till Du Nord för att äta rysk kaviar, Tournedos à la Oscar och franska päron, allt nedsköljt med den art av bourgogne som kallades Musigny, då Gustaf gjorde mig uppmärksam på att min haka såg ut som cylindern i en speldosa. Han behövde också raka sig själv. Vi gingo alltså in i en rakstuga vid Normalmstorg.

Vid denna tid höll Geijerstam på med sina kriminella berättelser och pejlade själslivets doldaste djup. Jag fick plötsligt idén att hjälpa honom med hans arbete, lät frisören tvåla in mig och låtsade vänta på att denne skulle bli färdig med striglingen som han med van hand utförde på en i väggen fastsatt rem. Bredvid mig satt författaren likaledes intvålad.

Jag sade: — Gustaf, jag är förbannat nervös. Jag törs inte låta honom raka mig.

— Varför inte dä då?

— Han ser kriminell ut och vansinnet lurar i hans ögon. Han kommer att skära halsen av mig!

Geijerstam betraktade mig intresserat.

— Nej, jag törs förbanna mej inte. Jag tvättar mig och går ut. Vi träffas på torget.

Och jag avvisade med en bestämd gest den förvånade barberaren, gick och tvättade av mig tvållöddret och dök ut på gatan. Om en stund kom Geijerstam.

— Hör du, vad var det med dig egentligen?— Det var fasan, FASAN, som grep mig med järnhand om strupen. Jag svär vid allt heligt att karlen hade blivit vansinnig, om jag suttit kvar i stolen. Han skulle vid gudarna ha skurit djupt från öra till öra och sedan gjort detsamma på sig själv eller på alla i lokalen. Sådant där känner man, och jag kom undan i det psykologiska ögonblicket. Ja, Gustaf, jag har räddat både mitt och ditt liv.

— Du är hypernervös, gosse!

— Ja, jag är det, men låt oss lämna det där ämnet! Låt oss hellre dricka Musigny!

Vi drucko Musigny, men Gustaf var tankfull halva middagen. Han hade fått ett nytt problem.

Som sagt, barberarnas och frisörernas yrke är onyttigt. De borde hellre ägna sig åt något närbesläktat, skogsavverkning, slåtter eller dylikt.

För resten begriper jag inte hur man kan överlämna sin hals åt en främmande människas godtycke. För att inte tala om hur ohygieniskt och motbjudande det är att låta en karl eller kvinna gnida ens haka med fingrar som han eller hon kanske kort förut haft placerade på de underbaraste ställen.

Nej, sådant där bör man göra själv. Det är en folkbildningshistoria. Låten barnen redan i skolan lära raka sig själva!

Det är mitt förslag!

PARADISÄPPLENA.

Om någon i dag skulle bjuda mig på paradisäpplen, tror jag att jag med avsky skulle tillbakavisa dessa frukter även som syltade i form av sallad. Tiderna och smaken förändras och man blir gourmet — det kan inte undvikas. Ty för 35 år sedan ansåg jag dem som en utsökt läckerhet till och med som omogna, särskilt om jag själv fick plocka dem i järnvägsplanteringen i den stad, där jag grundlade min nuvarande lärdom. Ty skördandet av äpplena var på detta fridlysta område förenat med allvarlig fara och äventyrets spänning måtte ha förlänat dem mera sötma än de verkligen äga.

Jag vet numera icke om det var Pyrus prunifolia eller Pyrus baccata som frodades under polisens tillsyn i den vackra parken. Ty frukterna av dessa båda arter — vilka pryda min ägande gård i Grisslehamn — äro så fruktansvärt sura, att de endast övertrumfas av den min, med vilken min matematiklärare betraktade mig då jag kom fram till svarta tavlan. Men för mitt minne motsvara de sitt vackra namn. De voro de ljuvligaste i lustgården.

Alltnog! Då hösten kommit med för brottsliga expeditioner gynnsamt mörka kvällar, då äpplena voro genomskinliga som astrakaner, eller rättare sombärnsten med aningar om grönt och rött, då vindarna började susa kallt genom parken och förtogo ljudet av vandrarens steg bland prasslande löv — då smögo sig våra skuggor in på gräsmattorna och inom kort hade vi vigt äntrat träden och börjat fylla våra fickor med frukterna av dessa träd på gott och ont, ända tills polisen kom och vi hasade ned utan tankar på byxornas eller händernas repor. Sedan gällde det att springa för livet och det kunde vi, fast vi egentligen borde ha fått stelkramp vid konstaplarnas förbannelser.

Emellertid tappade en av oss sin mössa med klassmärke på och namn i. Fallet resulterade i C i seder. Detta var ju förskräckligt och vi avhöllo oss från parken under återstoden av säsongen, överlämnande åt våra energiska medtävlare på brottets bana, folkskolepojkarna, att ensamma representera laglösheten och reaktionen mot ett osympatiskt samhälle och dess brutala hantlangare. Under vår abstinenstid hände emellertid något. En kalv = folkskolepojke (vi kallades getter) hade blivit överraskad sittande och plockande äpplen i toppen på ett högt träd och trots förfärliga hotelser av en konstapel vägrat gå ned. Han kände sig säkrare däruppe än på fast mark. Konstapeln, som tydligen ej varit med vid uppfinningen av vårt enklaste sprängämne, fann det förenligt med sin värdighet att klättra upp i trädet för att infånga den lille syndaren. Pojken satt lugn, konstapeln närmade sig under åkallan av makterna, situationen tillspetsade sig, pojken satt fortfarande lugn. Plötsligt gick stammen av — helt långsamt på grund av dess seghet — konstapeln höll sig krampaktigt fast i sin gren. Men toppen där den illfundige brottslingen satt, nådde först marken, och inästa sekund befann sig konstapeln ensam i ett virrvarr av grenar, medan pojkens snabba flykt omöjliggjorde ett effektivt förföljande.

Denna för oss osedvanligt tillfredsställande och med jubel hälsade historia var en längre tid samtalsämnet i våra intresserade kretsar.

Tiden gick, vintern kom och försvann och vi kastade oss in i vårens och sommarens ljuvligheter för att träffas igen när hösten började ge oss förhoppningar om nya skördar av paradisäpplen. Vi åto dem naturligtvis också med förtjusning långt innan de mognat, ty vilken kart har icke belagt en pojkes gom med vällust?

Men jag hade en kamrat, en underlig excentrisk pojke, vars levnadshistoria i och för sig vore något att berätta. Vi umgingos egentligen inte, ty han var alldeles för fin för mig. Tillhörande en av landets yngsta men icke dess mindre mest degenererade adliga ätter och blivande arvtagare till stora förmögenheter höll han sig mycket på sin kant vis à vis oss borgerliga. Hans vanor voro icke våra och vi betraktade honom med en viss misstro, kanske

parad med avundsjuka över hans fina kläder och över hans aristokratiska och högst ogenerade uppträdande. Ty han tycktes alltid befinna sig i en salong, fast Gud skall veta att varken klassrummen eller korridorerna buro salongens prägel. Vi betraktade lärarna som våra naturliga fiender — detta i de lägre klasserna — men han behandlade dem som luft eller på sin höjd som gamla stofiler, vilka en missriktad samhällsordning tvang honom umgås med, visserligen ytligt, men tillräckligt intensivt ändå för att han skulle känna situationen dégoutant. Han förflyttades snart, på vilkagrunder vet jag ej riktigt, men jag anar det, till andra läroverk, blev student och officer vid ett rangregemente, blev en utmärkt dekoratör och arrangör av teaterupptåg och andra fester, uppträdde som danskomiker i högre kretsar, dog vid unga år, och få minnas honom nu — antar jag.

Denne kamrat brukade besöka mig för att få hjälp med latinet. Vid ett sådant tillfälle råkade jag berätta historien om »kalven» och poliskonstapeln, och jag framställde ett i mitt tycke mycket klokt förslag. Vi borde göra en mannekäng i form av en skolpojke och placera den i toppen på en paradisapel. Vi skulle sedan göra buller, polisen skulle komma och vi skulle ur något jämförelsevis säkert bakhåll iakttaga konstapelns sätt att uppföra sig mot denna mannekäng. Det skulle bli en högtidsstund.

Men jag hade inga kläder att avstå. Visserligen behövdes det inte vara så mycket eller så noga, ty vår skapelse skulle ju bara verka silhuett mot natthimmeln, men jag hade i alla händelser inget att avstå. Hade han??

Han blev full av entusiasm för idén. Visst hade han kläder — å, i massa! Och mannekängen skulle inte göras slarvigt, utan tvärtom. Han hade allt material, till och med en gipsbyst som skulle passa, bara jag ville måla kinderna och läpparna och ögonen på den. Och vi måste göra den genast nu i kväll.

Det var en uppgift och vi ilade hem till kamratens eleganta bostad. Kläder kommo fram i massa. Med konstförfarna händer sydde han en säck av ett lakan med särskilda påsar för armar och ben. Denna säck fylldes med tagel ur en madrass, som hangeneröst offrade för det i sann mening humanitära ändamålet, gipshuvudet fastbands, skjorta med krage, halsduk och manschetter krängdes över belätet, vilket därpå fullständigt toaletterades med rock, väst, byxor, skor och skolmössa (6:1). Resultatet vart en apolloniskt skön skolgosse med dödens vithet över sina drag. Min kamrat plockade fram några sminkstänger (från teaterföreställningarna i hans familj), men jag lyckades avstyra bemålningen, ty enligt mitt förmenande skulle poliskonstapeln bli räddare för ett med dödens vithet stämplat ansikte än för en rosenkindad »get» — enface! Jag fick rätt.

Kvällens mörker hade spritt sig över staden. Min kamrats gårdskarl fick ett par kronor och var strax benägen att på en dragkärra frakta den nygjorda ynglingen till parken. Det var riktigt höstväder med blåst och tunga moln, som endast sällan släppte igenom en glimt av luften. Ingen konstapel mötte vi. Parken låg öde och dyster. Vi avtäckte mannekängen, under vilkens armar vi bundit ett starkt och långt snöre och jag klättrade upp i den högsta paradisapeln, halade upp och band fast äppeltjuven så högt upp jag nådde och hasade mig ned.

Så gällde det att väcka polisens uppmärksamhet. Med förenade ansträngningar gjorde vi så mycket väsen vi kunde genom att ruska på grenarna och simulera en lyckad äppelskörd genom uppmuntrande och ogenerade samspråk.

Efter många och långa ansträngningar belönades våra mödor med framgång.

Plötsligt hördes snabba steg. En konstapel närmade sig under förskräckliga svordomar, ty ConanDoyle hade ännu inte fästat rättvisans uppmärksamhet på nödvändigheten av detektiv- och spaningsegenskaper hos sbirrerna. Vi dolde oss skyndsamt och försiktigt så gott sig göra lät i närmaste buskage.

Det dröjde icke länge förrän konstapeln upptäckt brottslingen däruppe och uppmanade honom — icke som Frälsaren gjorde med Zakeus, utan under användande av invektiver för osminkade att här upprepas — att snarligen stiga ned. Men döv för allt satt den förhärdade sällen kvar i sin topp av det mångstämmiga trädet, detsamma där rättvisan förra hösten så grundligt misslyckats. Varnad av olyckan stannade konstapeln försiktigtvis på marken fördubblande styrkan av passion i övertalningssätt och även för en omyndig samhällsmedlem förkrossande tillmälen. Men den olycklige vettvillingen satt av helt naturliga skäl kvar till synes (och även realiter) oberörd av allt.

Den ursinnige konstapeln började skaka på stammen, som vajade som ett rö under inflytande av hans under övermannande av fyllbultar och slagskämpar utvecklade muskulatur. Jag hade emellertid bundit fast äppeltjuven ganska stadigt och det dröjde länge innan ruskningarna kröntes med framgång. Men plötsligt lossnade snöret och tjuven lossnade, gjorde en överhalning, däckade ned i den hårt tillstampade sandgången och blev liggande orörlig. Han hade fallit på huvudet och brutit nacken.

Sällan har en människa sett så död ut som denna mannekäng. Själva ansiktet var helt, men bakhuvudets gips, som i dunklet lätt kunde uppfattas som hjärnmassa, var i småsmulor under den ännu kvarsittande mössan. Med likblekt ansikte stirrade denförolyckade upp mot himlen och liksom nedkallade dess förbannelse över mördaren.

Men jag har sällan sett en så överraskad konstapel. Han blev tyst som en logvägg, stod orörlig och stirrade på resultatet av sin besinningslösa handling. Detta var dråp i hastigt mod! Antagligen flögo tankar på en förstörd karriär genom hans förvirrade hjärna. Om det inte var dråp så var det i alla händelser ett på grund av grovt oförstånd i ämbetet vållande till annans död. Vad vet jag för resten vad konstapeln tänkte? Men med ens tycktes han ha fattat sitt beslut. Med smygande steg avlägsnade han sig utan att taga vidare notis om liket.

På lätta fötter ilade vi hem och min kamrat förmådde mot lämplig ersättning gårdskarlen att avhämta mannekängen i vårt sällskap, vilket lyckades utmärkt i den allt mera mörknande höstnatten. Belätet ställdes i en garderob tills vidare.

Men dagen därpå spred sig från en viss mjölkaffär icke långt från min kamrats bostad ett rykte att en förskräcklig händelse timat under natten. En pojke hade med spräckt huvudskål hittats under en paradisapel i järnvägsparken och svävade nu mellan liv och död med föga hopp om tillfrisknande. Polisen visste intet om händelsen. Men var hade vederbörande konstapel befunnit sig under natten? Vederbörande hade reglementsenllgt gått sitt pass men inte sett något och icke hört den uppståndelse som följt på den hemska upptäckten. Ja polisen! Den var sig lik i alla väder. Pojken, som av kläderna att döma tillhörde någon mycket välburgen familj, hade hittats av en kamrat som efter fåfänga rop på polis självtagit saken om hand, anskaffat en kärra och fört den halvt döende hem. Man höll på med undersökningar om saken, men ville på grund av föräldrarnas höga samhällsställning inte uppge deras namn förrän klarhet vunnits etc.

Hur allt detta ordnades med polisen vet jag icke. Vi voro för små för att förstå dylika ting, men ryktet löpte med käringpost och tog vidunderliga dimensioner, tills det slutligen avstannade och löpte ut i sanden.

Emellertid blevo paradisäpplena allt mognare och klarare och vi gjorde allt oftare plundringståg till parken utan att någon gång infångas av polisen som satt extra vakt där. Ty vi lärde oss en vaksamhet och en försiktighet som skulle ha klätt konstaplarna bättre än oss. Vi smögo som indianer och ställde ut vakter som med örat mot marken avlyssnade och inrapporterade de fruktades annalkande. Vi gingo Drottninggatan upp och ned under eftermiddagspromenaden och matade våra älskade med paradisäpplen. Ty icke ens deras smak var ännu tillräckligt kultiverad.

Men en dag påminte vi oss, ovannämnde kamrat och jag, vår mannekäng, som stod sorgset dammig och oanvänd i sin garderob, och vi beslöto att ännu en gång låta honom spela en roll i polisens känslovärld. En mörk natt förflyttade vi honom på samma sätt som sist ned till järnvägsparken. På samma sätt klättrade jag upp och skulle just börja binda fast honom, då kamraten viskade att polisen kom. Jag dalade ned ur trädet sedan jag slagit snöret ett par gånger om en avbruten gren och lade benen påryggen. Där hängde eländet och dinglade hemskt fram och tillbaka.

Vi undkommo som vanligt.

Dagen därpå fick min kamrat i klassen besök av polisen, ty i mannekängens mössa stodo ett par bokstäver med en friherrlig krona över. Han hade med vanlig flotthet glömt eller inte brytt sig om att avlägsna dessa graverande indicier. Han blev inkallad i lärarrummet. Om några minuter fick även jag bud att infinna mig där. Vi erkände naturligtvis genast. Under förhöret blev det så småningom rast och alla lärarna infunno sig.

Då fick min kamrat tillfälle att utveckla sina dramatiska egenskaper. Han beskrev fullkomligt sanningsenligt hur

det hela tillgått. Men då han kom till det viktigaste ögonblicket, det då konstapeln trodde sig vara mördare och smet från hela tillställningen, förändrades med ens de båda polismännens förut hotande hållning. Det var vi som triumferade, då vi båda underströko det orättfärdiga i den passhavandes tillvägagångssätt. Den ene konstapelns hy förvandlades, ty det var just han som haft passet den minnesvärda dagen.

Men den stränge och rättvise rektorn, som vi alla älskade, bjöd oss gå ut en stund i korridoren. Vi gjorde så och om 5 minuter kommo de två konstaplarna som ofantligt slokörade missgärningsmän ut och lommade av. Deras blickar på oss voro minst av allt välvilliga och min medbrottsling påstod sig tydligt höra hur det gnisslade i deras tänder och knakade i deras knogar. Vi kallades in igen.Resultatet blev lindrigt för oss: B i seder, ty konstaplarna hade bett för oss och försäkrade sig ha uppfattat det hela bara som ett lustigt, ehuru olagligt skämt. Då vi efter ett allvarligt förmaningstal av rektor tillätos avlägsna oss och stängt dörren bakom oss, brast ett »outsläckeligt» homeriskt skratt löst i lärarrummet. Vi hörde länge hur det skakade i fönster och dörrar därinne, ty vi gjorde oss icke bråttom in i klassen.

På kvällen kom en konstapel hem till min kamrat med mannekängen. Men han ville inte ha den. — Ni kan ju ge den åt era barn eller sälja den, sade han. Vilket inbringade honom en tacksam och djup bugning av den naiva budbäraren.

Men jag hemsökte aldrig mera järnvägsparken för att plocka paradisäpplen. Kamraten hade aldrig tyckt om dem, ty sådana användes aldrig i hans familj, vilken saknade varje tillstymmelse till goûtdebourgeois.

Det var synd att han dog, för övrigt. Hade han fått bli skådespelare, hade han levat än.

CARPENTIER.

Genom en skickligt iscensatt bluff äro vi kapitalt lurade på Carpentier, ty vi ha inte fått se honom boxa ordentligt. Teater ha vi nog av ändå. Hans uppträdande var ungefär som då man ser en operasångare på film — precis samma behållning, varken mer eller mindre, för den som är intressad av boxning.

Gudbevars, den unge mannen ser trevlig och gentlemanlike ut och hans kropp är vacker och tränad om man frånräknar det faktum att han härför korta ben. Hans ansikte är nästan prästerligt, abbéaktigt, till och med en smula feminint. En av mina kamrater på cirkusuppvisningen försäkrade att han haft en piga som liknade honom på pricken. Jag är övertygad om att han kan slåss — till och med i konstnärligt hög grad — och att han söker sin like på området. Den stackars fan han slog på måtte väl få hyggligt betalt för att han tog emot stryk på det där sättet.

Men all spänning, - allt verkligt intresse under de fyra ronderna med den arma Lenears, voro uteslutna. Demonstrationen av »Systemet» var ju intressant nog, men dess egenskap av teater tog bort det liv jag sökte, hur utmärkt båda de uppträdande än spelade.

Däremot voro förmatcherna verkligt intressanta.Fransmannen Pionnier slog i fjärde ronden ut tysken Koch. Dansken Holberg besegrade dansken Hansen och fransmannen Nilles segrade på poäng över norrmannen Espen. Största behållningen fick jag av Nilles —Espen. Det var smockan — ihärdigt, kunnigt och allvarsamt, fast det för ofta blev clinch. Båda fransmännen uppträdde mycket sympatiskt i det vanskliga yrket, som verkligen kräver gentlemannaskap om det inte skall bli fult.

*

Jaha, nu har Stockholm fått se Carpentier och fått tillfälle att visa utmärkta prov på sin älskliga masspsykos. Folkträngsel, poliskordonger, skrän, fjolliga fruntimmer, till och med mödrar som utsatte sina barn för risken att bli ihjälklämda. Och sådana skola ha rösträtt!!! Tillåt mig utropa ett ljungande **fy!** — för att inte tillägga fan!

Carpentier fick naturligtvis en massa kärleksbrev. Nåja, det förvånar mig inte. Men varför importera vackra karlar, då inan har mig att se på!

Inte röra, små fjollor!!

PRAKTIK.

Häromdagen stegade pråmskeppar Adrian Söderbom från Harön in i mitt kök med några smågäddor som present, ty han visste att han skulle få kaffekask. Hans egentliga ärende var Ålandsfrågan. Han hade fått i sitt huvud att det är jag som bestämmer dess utgång och jag hade mycket besvär med att övertyga honom att jag uteslutande sysslar med andliga ting. Jag bjöd in honom i min salong, placerade honom på mitt av Knud Rasmussen undfångna myskoxvinterskinn, serverade kaffet och det hembrända, satte en Henry Clay i hans snusiga tandklavér och önskade honom god fortsättning.

— Engström, sade han, dom säjer att Engström köper tosiga historier och betalar för dom också. D'ä dumt! Inte ska han betala för tosiga historier. Men för dom sanna historierna ska han betala. För dä finns inte mycke sanning kvar i världen efter kriget. Men nu ska jag berätta en sann historia. Mågen min, Mattson, han vet, kom och hälsade på släktingar nere i Sörmland, som tjänte på en stor herrgård. Han kom dit sent på kvällen och det lyste överallt, maskinerna gick och allihop var i fullt arbete. Han gick in och talte med folket och frågade: — Va faen arbetar I för? I har välan 8-timmars arbetsdag? sahan. — Nää, 8-timmarsdagen gäller inte för lantbruksbefolkningen, sa dom, men de kan hända att dä blir strejk, och då måste vi gå mä, sa dom. D'ä därför vi arbetar, för när strejken börjar, så ska välan dä mästa va undangjort, sa dom.

D'ä välan en bra historia och inte sånt där tokstolleri som Engström håller på med och skojar med oss skärgårdsbor?

— Det är en bra historia, Söderbom, sade jag. Men att dom arbetade så där, berodde väl på att patron var en hygglig karl.

— Tacka faen för dä, Engström! Men varför är inte alla arbetsgivare hyggliga? D'ä därför att di inte har nån praktik. Vet Engström va praktik ä? Nänä, nänä — praktik, dä te å förstå sej på sej själv. Förstår en sej på sej själv, så förstår en sej på sina arbetare. Jag vet väl, när jag seglade hur dä var! Jag gav varenda man det han skulle ha och var han inte nöjd med det så fick han på käften. Men rättvis var jag! Inte en enda karl rymde under de 30 år jag seglade, utom en tosig finnkoliks förstås, som kom full ombord och kastade en kniv efter mej. Jag klådde honom så han tyckte det var bäst att rymma, för han visste att han hade kommit på cellerna om han hade stannat kvar. Sir Engström, han hade inte praktik, men det hade jag. Nej, Engström, d'ä praktiken allt kommer an på. Som för exempel mågen min berättade om en sån där krigspatron oppe i Närke, en sån där gulasch di kallar, som hade förtjänat pengar som gräs på jävelskap och köfft sej en flygmaskin — jag tror att han för resten köffte den där maskinen, som kapten Sundstedt eller Sundquist eller va faen han hette,hadde hatt. Den där patronen brukade säja: — Automobil har jag förut å motorbåt, å nu så har jag en flygmaskin mä, så nu struntar jag i va vägalag dä ä! Men jag tror att den patronen inte har praktik. Va faen vet han om flygmaskiner? Inte ett kofén!

Nehej — nää — just praktik ska en ha. Jag tror nog att Engström har praktik i fråga om tokstollerier och dåraktighet — ja ursäkta gubben, som säjer som dä ä — men jag undrar just om inte Engström ä som den där prästen som skulle resa med en ostindiefarare. Han bad i sin kyrka innan han reste, att han skulle få stillt på sjön. Då satt där en sjöman på läktarn, och han reste sej opp och sa: — Dä blir en lång rodd dä, pastorn, sa han. Si präster har aldrig förstått sjömansaffärder. Dom tror att det hjälper med bön och åkallan när det blåser tolvtumsspik och elva helsiken i luften. Nä si då måste en arbeta — och jag tror vår herre tycker bättre om det än om böner. Si den där sjömannen på läktarn, han hade praktik. Förstår Engström nu, vad jag menar med praktik?

— Jag tror att jag begynner förstå!

— D'ä bra dä, Engström! Men d'ä bäst att jag går, för dä här börjar liksom stiga åt huvet. Men roligt är det i alla fall. Jag säger som Agust Mattson, som gick in vid frälsningsarmén, han var tullvaktmästare för rexten. Han gick och fick lungflammation och doktorn ordinerade toddy åt'en. Han sa: Aldrig hade jag trott att en kunde ha'et så

bra så en kunde va frälst å full på en gång! Men tror inte Engström att han blev salig ändå? Jaja så säkert ädä inte. D'ä så många som ska in i himmelriket så dä blir väl köbildning, å alla får väl inte plass. Precis som skeppar Halldin på ångslupen Amanda sa te passagerarna som ville ombord: — I behöver inte å trängs, för I kommer inte mä alla ändån! Ajöss, Engström!

CHEMIN DES DAMES.

Från en frontresa i Frankrike.

Chemin des Dames kallas helt galghumoristiskt en del av det förstörda departementet Aisne söder om Laon, dess huvudort. Jag trodde först att det var en väg, men Gud bevare oss för sådana vägar.

Alltnog — vi kommo från eländet i Reims, där vi inspekterat arbetet med katedralens iståndsättande. Vi bodde på det nödtorftigt reparerade hôtel Continental, där vi åto i en matsal vars väggar voro översållade med hål efter granatskärvor. Det fanns för övrigt ingen oskadad byggnad i staden. Av dess 14,000 hus kunde efter bombardemanget endast ett sextiotal bebos. Reims är en ruinstad. Herkulanum och Pompeji verka nybyggda emot Reims. Det finns en karta över bombarderingen av katedralkvarteret, på vilken

nedslagen äro markerade med svarta prickar. Men de projektiler som träffat själva katedralen voro för talrika för att kunna markeras.

Man bor i baracker, provisoriska kyffen och inrättar sig så gott man kan. Först göras naturligtvis krogarna i ordning. Jag var inne på en dylik för att dricka en calvados. Värden som serverade kunde knappast tala för heshet. Han hade varit ute för en gasbomb och med nöd fått behålla livet. Han berättade att i rummet innanför förut hade varit biljard. Nu såg man intet spår vare sig av rummet eller biljarden, bara ett stenrös. När de första bomberna kommo, stod han och spelade carambole med ett par gäster. Läget var ovanligt svårt och diskuterades länge och ivrigt, men stöten syntes omöjlig. Mitt under resonemanget kom en granat ned genom taket utan att explodera. Den träffade biljarden och bollen som var i tur. Stöten lyckades. — Men det skall också vara en bomb som skall kunna göra en så svår stöt. Han skrattade gemytligt och accepterade då jag bjöd honom ett glas av hans likör.

Efter att på en fruktansvärd kinematograf ha åskådat ett om möjligt fruktansvärdare amerikanskt drama somnade vi i utmärkta sängar i något skamfilade men hjälpligt iordningställda rum, frukosterade förstklassigt och satte oss i bilen med kurs på Berry-au-Bac. Vägen tröstlöst rak hela den bortåt två mil långa sträckan. Förstörda alléer, taggtråd över oändliga fält, rostande ammunitionsupplag och kanoner, förödelsens styggelse. Berry-au-Bac, en fordom blomstrande by är nu en ruinhög. Här börjar Chemin des Dames och här börja slagfälten, där jorden ej fått vila under 4 långafruktansvärda år, ty i dessa trakter har man oavbrutet varit aktiv på båda fronterna. Vid avtagsvägen till Craonne voro en mängd baracker uppförda åt kulis, som arbeta med vägarna, som äro dåliga och gropiga efter års granatregn och minering. Men vår värd för sin Renault med mästarhand.

Här är det för övrigt inte lätt att ta sig fram, ty rätt som det är mötes man av ett plakat med ett tydligt och avskräckande DANGER (fara) på, eller helt enkelt ett förbud att fortsätta. Då måste man vända och försöka ta av på en annan väg. Kyrkogårdar och taggtråd, taggtråd och kyrkogårdar. Franska, tyska, engelska, amerikanska, australiska kyrkogårdar. Här måste ha stått förfärliga strider.

Vid Craonne börjar trakten bli kuperad. Här stannade vi en stund och betraktade det som varit Craonne, studerade resterna efter det tyska fånglägret, kyrkogården på platån, drucko ljumt vin i ett nyuppfört skjul, skrämde upp rapphöns — vilka just nu börja komma tillbaka för att se om de kunna leva av bara vallmo — fortsatte till den lilla sönderskjutna byn Craonnelle, som fotograferades, och började sedan irra omkring med vår bil på villsamma och folktomma vägar. Vi kommo så långt söderut som till byn Beaurieux, då vi funno att vi måste norrut, ty vår avsikt var att äta vår sentima middag i Lille, till vilket redan fågelvägen var åtminstone 120 km. Här började riktiga smålandsbackar, men bilen tar dem med glans. Här är vackert men trasigt. Vi gissa oss

till vad de flesta byarna heta, ty ingen människa se vi till. De arbetsdugliga äro naturligtvis ute på fälten, som de under så många år ej fått odla. Härhar man i brist på bostäder tagit de stridandes underjordiska boningar i besittning, där man ej hunnit eller kunnat reparera de sönderskjutna husen. Vi gingo igenom en sådan soldatstad och hälsade på de nya invånarna. — Nog reder man sig, men luften är så dålig. Och det är nästan omöjligt att få bort lössen och lopporna. Men det ryker gemytligt ur de smala plåtskorstenarna och luktar god mat från dörrhålen.

Slutligen insågo vi att vi med detta irrande liv icke skulle hinna till Lille före nattens inbrott. Vi hade traverserat åtminstone en kvadratmil i olika riktningar. Vi hade sett det förstörda sockerbruket i Cerny-en-Laonnois, vi hade varit i byarna Oulches, Vendresse-Troyon och Paissy och antingen inte träffat någon hemma eller också fått oriktiga upplysningar — alldeles som på bondlandet i Sverige. Men då vi passerade en alldeles förfärligt söndrig by, där vi tvivlade att någon kunde ha sitt hemvist, sågo vi plötsligt en skylt på ett hus som såg tämligen beboeligt ut. Och på skylten stod i snobbiga stilar

HÔTEL DU CHEMIN DES DAMES PATISSERIE CAFÉ BOULANGERIE RESTAURANT PAUL COËTTE

Vi stannade bilen utanför detta ståtliga etablissemang fast beslutna att äta vår middag, eller vad man skall kalla det, där. Ty stället verkade oas i öknen

och dess namn bevisade, att värden var en praktisk karl som begagnade sig av konjunkturerna. Vi gingo in i kafét som var rent och snyggt fast ytterligt enkelt. Väggarna voro nästan färdiga efter bombardemanget. Fru Coëtte var älskvärdheten själv och lovade att åtminstone söka stilla vår hunger. Men hit kom folk så ytterligt sällan och färskt stod naturligtvis inte att uppbringa. Men hon hade gott vin som hon lyckats gömma undan tyskarna och ägg hade hon — hon visade på en hönsflbck som kacklade bland gårdens ruinhögar.

En 5-års flickunge hängde henne i kjolarna, medan hon dukade bordet — d. v. s. utan duk, men vi fingo grova rena handdukar som servetter och tallrikar som man kunde ha spräckt skallar med. Hon hade pratkvarnen i ordning, den goda madame Coëtte och samtalet rörde sig naturligtvis uteslutande om de onda dagarna, först då tyskarna hade byn och sedan under bombardemanget, då familjen, ja inte Coëtte, för han var naturligtvis ute och slogs, bodde i källaren, och där föddes den här flickan mitt under de värsta knallarna — men inte en dag för tidigt, vous savez, messiédames! Fast nog hade hon varit litet rädd ibland att det skulle bli något fel med barnet. Coëtte hade haft diversehandel och matvaruaffär, då kriget bröt ut, och en tysk avdelning besatte byn och kaptenen bodde hos Coëttes, för där fanns åtminstone mat och god mat, messiédames! Tyskarna var mycket hyggliga för resten, för att vara boches, åtminstone så länge kaptenen bodde i huset, men efteråt var det si och så med det, och hade hon inte räddat en del mat på ett ställe dit de inte hittade,så hade man nog fått svälta ihjäl, särskilt rädd var hon att mormor skulle magra, ty det skulle hon då inte ha tålt vid. Och så nickade hon och skrattade åt en oformligt fet gumma som just rullade in genom dörren och presenterades som grand'mère.

Jag går ut på gården för att se om där finnes något av intresse att teckna. De franska bondgårdarna kunna vara mycket pittoreska, men den här är för söndrig för att vara intressant. Två väldiga fullträffar hade fullständigt demolerat ladugården och ett annat ekonomihus. En 12 års pojke gick och rotade bland spillrorna.

— Nå hur kände du det under bombardemanget?

— Å, det var förskräckligt. Två av hans skolkamrater dödades en gång av samma granat. Och 28 man från byn hade stupat under kriget. Det är mycket på 200 invånare, tillade han lillgammalt.

— Nå men var du inte rädd? Grät du inte?

— Nenni-da!

— Inte en enda gång?

Han mätte mig med ögonen från huvud till fot och sade: — Je n'ai pas l'envie de devenir la fable de tout le village! (Jag vill inte bli en visa i hela byn!)

Så skall det låta!

Men man ropar att middagen är färdig. Den blev festlig och visade att madame Coëtte lyckats gömma undan en hel del godsaker för tyskarna. Den blev helt enkelt storståtlig för att vara i un pays dévasté. Den bestod av smör, bröd, salade de laitue och vieux marc, en förstklassig nubbe, langouste, tonfisk, härlig skinkomelett och mirabeller, allt nedsköljtmed ypperligt vitt vin, dammig flaska, d'avant la guerre! och efteråt kaffe med en triple sec för gudar och gudinnor.

Vi skiljas med saknad från madame Coëtte och fortsätta resan, sedan vi fått veta àtt byn hette Moulins, ty det hade funnits en kvarn vid bäcken som rinner förbi, en biflod till Aisne. Dessutom fingo vi goda desseiner om vägen ut till stora landsvägen, rue nationale. Kanske skulle vi ändå kunna hinna, om inte till Lille, så åtminstone till Cambrai, som var nog helt att kunna ligga i över en natt.

Vi närma oss slutet på det som kallas Chemin des Dames. Och här vid vägen till Laon finns knappt sten på sten kvar. Vi fara igenom ett landskap av stubbar, skyttegravar, taggtråd och väldiga kyrkogårdar. Här och där står en tank i terrängen och andra underliga krigsmaskiner rosta till skrot i diken och tranchéer.

Det börjar bli afton, då vi uppför en vacker serpentinväg slingra in i det tämligen oskadade Laon.

Vi fortsatte utan att stanna, men blevo snart uppehållna, då vi på vägen hittade en avsvimmad gammal man, som forslades tillbaka till staden, där han avlämnades på ett lasarett. Det där tog tid. Och efter några kilometers forcerad fart på en knagglig gammal romarväg inträffade vår enda allvarliga panne, som höll oss inneslutna i La Fère några dagar.

Vi började längta efter en hel stad med dess komfort och andra behag.

Och vi voro trötta på kyrkogårdar. Vi funno det vi sökte i Lille. Men det blir en annan berättelse.

P. S. Jag har träffat flera svenskar som bidragit till ett eventuellt återuppbyggande av Craonne utan att kunna uttala detta ord. Till deras tjänst meddelas att det uttalas Krann, liksom Craonnelle Krannell och Laon Lang. Dessa ord äro nämligen undantag från regeln. Likaså uttalas Laonnois Lannåa.

Den 14 Juli.

Den till innebörd och förlopp mest demokratiska fest i hela världen firas i Paris och det övriga Frankrike den 14 juli, årsdagen av angreppet på Bastiljen år 1789. I somras tog den mer än vanligt uppsluppna former till följd av segerruset. Människorna voro som vansinniga och arrangemangen för festen började i ovanligt god tid. Man sjöng, spelade och dansade på gator och torg flera dagar i förväg, särskilt i landsorten, medan flaggstängerna restes. Luften bestod av marseljäsen och oräkneliga tricolorer.

Jag var på återväg från en resa genom les pays, dévantés, det förstörda Nordfrankrike, och hade hamnat i det jämförelsevis oskadade Lille för att vila ut ett dygn efter färdens strapatser. Det var söndagskväll. Grande Place var full av skrålande helgdagsfirare, tiggande invalider, cigarrettstumpsamlare, kokotter och hyggliga stillsamma borgare som voro

ute med barn och blomma för att se på ståten. Jag och mitt ressällskap hade slagit oss ned vid ett bord på trottoaren utanför det förnämsta kaféet vid torget för att läska oss med några sejdlar av det utmärkta ölet. En musikkår spelade marseljäsen. Alla sjöngo med. Plötsligt kommo några unga eleganta, men halvfulla herrar förbi. En av dem bar en död katt vid ett snöre surrat om ena framtassen — ett äkta galliskt skämt. En ung kvinna rusade fram från ett bord bredvid oss och skrek i fullt raseri: — Djurplågare! Vilde! Slaktare! och ville ta katten ifrån den unge mannen. Han svarade: — Katten är min och han är död! Hon blev utom sig av ädel indignation och skrek: — Ni är mogen för schavotten! Därpå svimmade hon.

Musiken hade tystnat, ty musikanterna ville betrakta uppträdet på närmare håll. Den unge mannen höll fram katten och demonstrerade hans dödsstelhet. För resten var katten hans egendom. Det var hans älsklingskatt och han kunde ej skilja sig från honom! Upplösning, skratt, marseljäsen. De unga glada herrarna fortsatte till kaféet

bredvid, där någonting i samma stil utspelades. Ilska, skratt, marseljäsen, allt typisk fransk feststämning, ty snart är det 14 juli!

Dagen därpå reste vi och passerade ett antal sönderskjutna städer där man så gott sig göra lät höll på med dekoreringen för den 14 juli. Ett par mil utanför Compiègne stod en automobil stilla på vägen. Ett muntert sällskap med små tricolorer i händerna och betydligt överförfriskat, omgav den likaledes överförfriskade chauffören, som, balanserande på klackarna, rev sig i huvudet med sina svarta fingrar. Vi stannade vår auto. Hade det hänt något? Var det panne?Ty i Frankrike äro automobilister ytterligt hjälpsamma mot varandra. I dag dig, i morgon mig, menar man.

Nej, chauffören, kunde inte begripa vad det var för fel, men auton var omöjlig att få i gång.

— Har ni bensin?

— Jaha!

— Har ni olja?

— Jaha!

— Har det kommit smuts i spridaren?

— Nehej!

— Ä tändstiften smutsiga?

— Nehej!

— Ä magneten i ordning?

— Jaha!

— Är distributionen smörjig?

— Nej!

— Är avståndet mellan platinaskruvarna för långt eller för kort?

— C'est ce qu'il faut! Hick!

— Ä ringarna pumpade?

— Jaa då!

— Har ni fyllt på bensin?

Chauffören betraktade oss med ett urfånigt leende, rusade fram till bensinbehållaren och undersökte den. Den var snustorr i botten.

Han räckte oss båda händerna, tackade och sade: — Min herre, det är den 14 juli i morgon, ni förstår!

Vi förstodo och susade därifrån. Bakom oss uppstämde det glada sällskapet marseljäsen. Ty det var ju redan så gott som den 14 juli!

Men sådant liv som det var i Paris den 14 juli på kvällen har jag aldrig sett förut, fast jag upplevat samma fest åtskilliga gånger där. I Montparnasse började dansen på gatorna omedelbart efter middagen. Men centrum för det uppsluppna folklivet är Montmartre, och dit begåvo vi oss, jag och mitt sällskap. Ingen auto stod att få och vi måste gå och delvis tränga oss fram den närmare 5 kilometer långa vägen från Boulevard du Montparnasse till Boulevard de Clichy. Gatorna norr om Seinen voro formligen packade med folk och i varje gathörn, nära på, stod en musikkår, framför vilken gendarmerna och folket självt höllo en liten plats öppen där det dansades. Med mycken möda lyckades vi hålla ihop och tränga oss fram till Place Blanche och Place Pigalle, där marknadslivet var i full gång med karuseller, gungor, cirkusar, brottare, trollkarlar och allt upptänkligt skoj. Tricolorerna fladdrade, dussintals musikkårer gjorde sitt bästa att överrösta ljudet av andra öronpinande oljud. Tusentals

visselpipor och ett otal apparater för frambringande av oljud trakterades av unga och gamla, män och kvinnor. Serpentiner beskrevo lysande banor i luften, moln av confetti slungades av beskäftiga händer och föllo som mångfärgade snöflingor ned över de av glädje och upphetsning tjutande folkmassorna. Här var det omöjligt att hålla ihop med sitt sällskap. Man formligen bars bort av människoströmmarna. Jag försökte ta reda på kamraterna, men uppgav till slut företaget som lönlöst och lät mig föras dit slumpen ville.

Plötsligt stod jag ansikte mot ansikte med min vän Georges. Jag grep honom under armen, ty i nästaögonblick kunde vi ha varit långt borta från varandra.

Georges är svensk men uppfostrad i Paris och är typisk fransman både till språk och vanor. Hans sätt att rådbråka svenska är av storartad effekt.

— Är dy seul? frågade han. Eller ’ar du förlårat din compagnie? Eh bien, då ’ar dy mig en rékompense. Vi går naturligtvis till Rat Mort — nej, inte ytanför på le trottoir, pas de ma vie ce soir, om dy inte vill sitta i min knä, men det är otrevlig. Nej, vi går au premier och dricker ett glas champagne. Det är så tråkig med alla dessa människor!

Rat Mort, den bekanta danslokalen låg alldeles i närheten. Trots detta var det ett allvarsamt företag att tränga sig dit, men Georges är stark. Han plöjde väg som en tank genom människohopen.

Där uppe i danssalongen var det trist och nästan öde. En ensam zigenare i röd frack spelade för några stycken urvattnade demimonder och deras mycket unga och till synes gröna kavaljerer, ett par vaktmästare gäspade ogenerat och en av dem serverade oss slött vår champagne.

— ’Är är fridfyll, sade Georges, men så ’orriblement tråkig! Tycker dy inte? Vi går till ’allarna, tycker dy inte?

Hallarna ligga långt från Rat Mort.

— Jo, jag tycker, sade jag, men det blir ett helsikes göra att ta sig dit.

— Pas de danger! ’åll dy mig i min ’abit, allez derrière och ’åll fast, det blir inte tråkig, hein? Garçon, dites donc! Le vin est chaud,tout le monde est ennuyeux, adieu l'espérence! Voilà pour vous! Salut!

Åter döko vi ned i den kokande människogrytan på trottoaren, trängde oss utmed husväggarna på bulevarden, veko in på Rue de Dunkerque och kommo badande i svett fram till Gare de l'Est. Sedan gick det bättre nedåt bulevarderna Strassbourg och Sebastopol. Klockan var omkring 4 på morgonen då vi hunno fram till hallarna. Här började trängseln igen. Men här kände vi oss hemma. Under åratal ha Hallarna, deras befolkning och liv varit föremål för mina studier och Georges var här som en fisk i vattnet.

Men inte är här nu som förr i världen, då det fanns verkliga apacher i källarhålorna. De gamla caveauerna äro nästan en saga. Men för 25 år sedan var här liv och rörelse och äventyr. Å, jag minns en natt för ungefär så länge sedan. Jag satt med en kamrat och drack dåligt vin i ett av de skumma sprit- och rökdoftande gallerierna, då ett revolverskott ljöd i närheten. De flesta gästerna rusade ditåt. Endast vi och den jättelike garçonen stannade kvar i rummet.

— Vad var det? frågade vi. Han ryckte på axlarna. — Vi få väl se när polisen kommer!

Plötsligt kom en individ med apachemössa, röd långhalsduk, och svarta sammetskläder, fram till vårt bord. Han var betydligt påstruken. Han fixerade oss en halv sekund, tog så fram en revolver ur vardera byxfickan, lade dem på bordet framför oss och fixerade oss ånyo. Men vi rökte honom ogenerat i ansiktet. Då spände han långsamt och omständigt av sig en stålspiral, ett fruktansvärt vapen, som han bar omlivet, slog den i bordet framför oss och beredde sig att slå sig ner. I samma ögonblick kom polisen, två handfasta gendarmer, från det håll revolverskottet hörts. Apachen var tydligen känd, ty han steg upp, stoppade ned revolvrarna och band spiralen om livet, talade och sade: — Ja, det var jag som sköt i spegeln. Men jag är stupfull, soûl comme une bourrique!

Och fridfullt avlägsnade han sig mellan de båda konstaplarna.

— Den där bråkar alltid och söker skrämma folk, sade garçonen. Men det är intet ont i kräket!

Från en liten krog ljöd musik. Man kunde knappast urskilja folket där inne. Tobaksrök och matångor strömmade oss till mötes i dörröppningen. Gästerna voro

uteslutande arbetare i Hallarna. De väntade vid ett mål mat och sin flaska vin att morgonens arbete skulle börja. I natt hade ingen av dem sovit, ty det var ju 14 julinatt. Vem sover då? Man lämnade oss beredvilligt plats vid ett bord, vi bjödo på vin och cigarretter, det blev prat och skämt.

Vid ett bord intill bröto två ungdomar arm. Georges ropade till dem att de inte bröto ärligt. De kommo till vårt bord och begärde förklaring.

— Visa dem dy, Albert, 'yr man bryter arm dans la Suède!

Jag visade dem det och bröt för resten ned dem båda utan svårighet.

Så småningom hade alla gästernas uppmärksamhet riktats på oss. Man skrek och hurrade och jag fick ett tämligen obefogat anseende som atlet. En man i ett sällskap långt borta i krogen uppmanades av sina kamrater att bryta med mig. Han kom och med någon ansträngning lyckades jag besegra honom. Hurrarop, skrän, mera vin! Vi blevo till slut som en hel familj. Men de båda först besegrade unga männen tycktes rådgöra med varandra och de kringsittande. Plötsligt höjdes ett glädjeskrän och hela lokalen började tjuta:

— Det är rätt! Utmärkt! Jean–le–Bœuf! Hit med Jean–le–Bœuf!

Ett par karlar gingo ut och återkommo efter en kort stund med Jean–le–Bœuf. Hans åsyn fyllde mig med förfäran. Han var längre än jag, hade tjurnacke, ett väldigt bröst och armar i proportion. Hans ankomst hälsades med öronbedövande jubel.

— Bravo, Jean–le–Bœuf! Gå bort och bryt ner svensken!

Jean–le–Bœuf kavlade upp skjortärmarna, visades till vårt bord, fick ett glas vin och förklarade sig beredd att bryta ned hela världen, om det gällde.

Men det hade ju varit en kapital dumhet av mig att försöka. Jag vägrade alltså och förklarade mig vara trött efter de föregående segrarna.

— Vill dy inte bryta, så 'ar jag lyst att bryta, sade Georges och satte sig i ordning. Jag bävade för Georges öde fast hans armar och bröst voro av högst aktningsvärd kaliber.

Men i nästa sekund hade Georges brutit ned Jean–le–Bœuf. Denne gapade med oförställd beundran eller rättare förundran på Georges, vilken han på grund av språket trodde vara en landsman.

En gång till! Gärna!

Fransmannen blev blå i ansiktet, men det hjälpte inte. Georges lade en seger till den föregående. Det hade varit dödstyst i lokalen, men nu bröt jublet löst. Jean–le–Bœuf, den oövervinnlige, hade måst ge sig. Det var ju själva fan!

Vin över lag! var Georges order. Jean–le–Bœuf avhånades och gnisslade med tänderna, när han varnades för att gå hem till sin fru. Han hade ju varit ute och supit hela natten och därtill fått stryk. Kanske väntade honom ett kok stryk till hemma!

Men plötsligt reste sig Jean–le–Bœuf beslutsamt och äskade tystnad.

— Den här herrn är djävulen själv, sade han. Men är det någon som vet var man skall kunna träffa Alphonse Rémy så här dags?

— Alphonse Rémy — han håller nog på med att ta ned sitt tält oppe vid Place Pigalle — eller också sitter han här bredvid hos madame Simon på Trois Chattes! Hit med Alphonse Rémy! vrålades det. En stafett skickades ut och dryckeslaget fortsattes.

Om en halvtimme kom Alphonse Rémy, yrkesatleten, en jätte med bara väldiga armar och randig trikåskjorta.

För övrigt verkade han hallarbetare, vilket han också var. Jag bleknade vid tanke på Georges öde. Den här såg ut att kunna slå ned en mastodont.

— Tänker du verkligen bryta med den där? frågade jag bävande.

— Jag ’ar brytit ned micke starkare människor, lugnade mig Georges. Dy skall icke ’ava peur. Jag ’ar besegrat mig själv — dy skall icke tro det vara lätt seger. Den människa är le plus fort, som ’ar

besegrat sig själv. Mais ce soir ou ce matin — j'ai la main heureuse. Allons, monsieur Rémy, vous êtes bien portant? Tant mieux, allons!

Monsieur Rémy log ett brett leende, kände på Georges överarmar, log välvilligt igen och sade: — Pas mal! Så tömde han ett glas vin i botten och förklarade sig färdig.

Runt omkring trängdes man, klev upp på bord och stolar, illtjöt, hurrade och sjöng.

Det blev en kamp, som jag alltid skall minnas. Jag hade verkligen inte trott att Georges var så säker. Själv förklarade han sin armstyrka vara en följd av att han haltar litet. Hans kraft har koncentrerat sig i armar och skuldror. Monsieur Rémy tog i, så att ådrorna stodo som blå remmar under pannhuden. Georges smålog. Det var tydligen hans avsikt att trötta ut jätten.

Pang! Järnbordets ena ben gick av, flaskor och glas rullade i golvet. Man gav plats vid nästa bord. Brytningen började igen. Rémy fick icke Georges arm att luta över vertikalläget.

— Reposez vous, si vous n'en pouvez plus! sade Georges välvilligt.

— Diable! svarade Rémy.

Och sakta, sakta lade Georges ned atletens arm, tills den slappnade med knogarna mot bordskivan.

Jag avstår från att beskriva det fruktansvärda oljud som följde på Georges seger. Man applåderade, man stampade, man vrålade och visslade. Jag var orolig att sinnet skulle rinna till på monsieur Rémy, men denne sträckte helt lugnt och leende fram sin hand,tryckte Georges' och sade: — Mes compliments, cher confrère!

— Hit med champagne! ropade Georges. Men sådan fanns inte på denna enkla krog, utan monsieur Rémy erbjöd sig att hämta ett dussin flaskor från en restaurang i närheten. Det blev en fest med underbara tal och Georges svarade så att fransmännens hjärtan svällde av patriotism och den därpå följande marseljäsen kom taket att lyftas. Sedan Georges upplyst de närvarande att han icke var fransman utan svensk och att armbrytning övas i våra skolor, blev jublet ännu våldsammare. Vive la Suède! vrålades det. Man slog med flaskorna i borden, man söp, man tryckte våra händer och omfamnade oss.

Men klockan hade blivit mycket. Jag tror att hon var omkring 9 på morgonen, då vi beslöto oss för att bryta laget. Flertalet gäster hade för länge sedan gått till sitt arbete, men törstiga morgonvandrare avlöste dem och i vår ände av lokalen, där Georges och monsieur Rémy presiderade, voro klackarna fortfarande i taket. Jag var trött intill döden och det var inte utan att Georges också längtade efter vila. Vi tittade ut på gatan. Den var ännu full av människor i festrus.

— Men ta mej tysan jag går 'em, försäkrade Georges. Monsieur Rémy, kan ni skaffa oss en auto?

— Det blir svårt, men jag skall försöka!

Rémy avlägsnade sig och var borta så länge att vi trodde honom ha smitit, då han äntligen kom tillbaka och förklarade att det var alldeles omöjligt förrän längre fram på förmiddagen.— Men jag måste hem, vi måste hem båda! Kan ni inte skaffa någon annan vehikel, exempelvis en vanlig skjutkärra, vad som helst för resten?

Rémy skrattade. — Vill ni verkligen åka hem i skjutkärra, skall jag skaffa en och själv skjuta hem er.

— Men vi bo ända nere i Quartier Latin!

— Spelar ingen roll! Det skall bli mig en ära att skjutsa hem två sådana kamrater i en kålkärra!

Han försvann igen och kom om några ögonblick tillbaka med en av dessa avlånga kärror utan sidoskydd med de två hjulen mittpå, vilkas botten består av en enkel träram överspänd med presenning. De användas i Hallarna att köra kålhuvuden och andra grönsaker på.

— Men det blir ett satans liv på gatan när vi komma med det här ekipaget, försäkrade Rémy.

— Gör ingenting! Huvudsaken är att vi få vila!

Av den hygglige värden, som inom parentes gjort sig en god recett under natten, fingo vi köpa massor av Caporalpaket — trots ransoneringen — och efter ett sista glas vin med honom Och Rémy placerade vi oss under de förbipasserandes högljudda gillande bredvid varandra på kärran. Vi försökte somna men skrik och skratt bakom oss och på sidorna vittnade att intresset för vår hemfärd var stort och allmänt. Vi voro nämligen iförda oklanderligt eleganta kostymer. Man tog oss tydligen för ett par herrar som festat litet för mycket och voro oförmögna att ta sig hem på egen hand. Vi tände var sin cigarrett och åhörde med jämnmod de mycket ogenerade anmärkningarna och kvickheterna som haglade över oss. Men folkströmmen som eskorterade oss växte. Slutligen började massan sjunga. Vi utdelade av tacksamhetcigarretter, vilka mottogos med stormande leverop. Under tonerna av marseljäsen nalkades vi Pont Neuf. Vår eskort hade vuxit till minst 100 personer. På kajen mitt för Rue Dauphine hejdades vi av en gendarm som fick två paket Caporal och lät oss på grund av vår trötthet passera, men hejdade folkmassan. Det hela upplöstes i skratt och leverop. Rémy körde oss ända fram till Boulevard Saint Germain. Sedan ville vi inte längre fast han förklarade sig beredvillig att köra till våra adresser, som han fått för det fall att vi somnat under vägen. Vi skildes åt under försäkringar om ömsesidig högaktning. Rémy tågade norrut med sin kärra och vi andra förfogade oss till våra hotell för att sova ut.

Hemma väntade min hustru med ett intresse som närmade sig oro. Men hon visste ju att det var den 14 juli, då allt förlätes.

Dagen därpå kom Georges till hotellet. Han hade fått brev från Rémy — ett visitkort, som han ville att jag skulle lägga till mina samlingar.

På ena sidan stod: ***Alphonse Rémy*** *31 Rue de la Lancette, Paris XII:e* Angleterre, Belgique, Egypte, Espagne, Italie Tydligen uppräknas här de länder, där han uppträtt som atlet. På andra sidan hade han skrivit:

»Chers amis

En Souvenir de la promenade en Voiture nouveau modèle au tour des Halles le 14 juillet 1920

Amitiés Sincère

A. Rémy.»

Den gode atletens piktur och stavning voro ju ej alldeles oklanderliga, men han var en hedersprick.

— Georges, sade jag, inte hade jag en aning om att du är så fruktansvärt stark.

— Et ni moi non plus — inte jag 'eller, svarade Georges. Men är dy inte 'yngrig och törstig? On meurt de soif! Jag 'ar beställt

téléphoniquement en déjeuner på la Rivière, dy vet, i 'örnet av Boul Miche och Rue Monsieur le Prince. Kommer dy? Jag är så 'yngrig och allt är så tråkig. Dy får god vin och dy slipper bryta arm. Det är tråkig, om dy inte kommer.

Jag kom.

EN SVENSK.

— Åja, nog är det litet konstiga förhållanden där uppe, berättade spetsbergsfararen. Det är inte precis som att bo på Grand Hôtel och ringa efter kaffe med dopp om mornarna. Nåja, livet vid kolgruvorna är ungefär som man lever — eller levde — i Klondyke. Ett upp och ett i minnet! Det är whisky och akvavit och vingt-un förstås, ena dagen är man rik och andra dagen fattig som en lus på en flintskalle. Men det är liv i luckan, det kan ni ge er fan på — särskilt när det kommer någon båt med flickor i. Då steppas det och det blir si och så med gruvdriften. Och det är som om flickorna skulle bli tokigare ju längre nordpå de kommer — så det får man inte klaga på!

Men det var egentligen inte det jag skulle tala om — vi började ju tala om jakt. Nog kan man få jaga så mycket man vill, om det är jakt man vill åt. Tjockt med säl och blåräv och fjällräv och polarvarg och isbjörn, riktigt så man måste schasa sig fram. De som arbetar vid gruvorna får ju inte mycken tid till sådant jobb som att sätta ut fällor och gå på björn eller ren. Men jag känner en galning där uppe, en slags vakt som bor långt fan i våld från våra gruvor. Ser ni inmutningssättet i dom där trakterna är ju inte alls detsamma som på andra ställen. Det bliratt ordna med något slags vakthållning — men det är en lång historia och hör strängt taget inte hit. Alltnog, där fanns en tokig dalmas, som höll vakt tillsammans med en annan kurre miltals långt borta. Man såg dem ibland inte på många veckor. De hade byggt sig en slags koja av drivved och sten och andra mojänger de hittat, inte just större än att de nätt och jämt kunde krypa in och få plats för sovsäckarna. Nå — dalmasen började sätta ut fällor för blåräv och annat smått och gott och det gick bra — skinnen började hopa sig.

Men så en dag hade han kommit att ströva lite längre bort än vanligt och det blev snöfall och han kunde inte hitta kojan — den var helt enkelt översnöad. Han visste att det var i närheten och vrålade och skrek, men kamraten låg förstås och snarkade med en halv meter snö över sig.

Alltså hade han inte annat att göra än att lägga sig och låta sig översnöas och sova som ett gott barn tills det blev litet ljusare så han kunde se hur terrängen modellerade sig.

Men han var inte riktigt lugn när han kröp till kojs, för de hade sett två isbjörnar strosa omkring i trakten, och för isbjörnen är en människa bara ett stycke råbiff. Då fick han en idé. Han hade ett bra schok sälspäck i ryggsäcken och naturligtvis också ett snöre — för där uppe måste man vara ekiperad, när man ger sig ut. Han band ena ändan av snöret om späckbiten, mätte av åtskilliga meter, en hel hoper för resten, för säkerhets skull och band andra ändan fast vid ena foten. Så slängde han iväg späckbitenså långt ändan tillät, lade bössan och sig själv och försökte somna.

För han visste att isbjörnen föredrar sälspäck framför allt annat i världen och att den således först skulle ge sig på späcket innan han attackerade människan. Och så skulle han kanske få tillfälle till skott ifall björnen inte lugnt stod och tuggade i sig späcket. Men i så fall hade väl snöret följt med ned och man bör vara bra hårdsövd för att inte vakna vid ett ryck i foten i en sådan situation.

Dalmasen somnade. Allt gick märkvärdigt nog som han beräknat. Han fick skjuta två isbjörnar. Och skinnen ä dyra just nu.

Sen dess sover dalmasen alltid ute med späck och snöre. På några månader fick han skjuta djur för över hundra tusen kronors värde. Då begärde han tjänstledighet, for med första lägenhet till Tromsö och vidare till Kristiania, där han sålde skinnen. Men han var en gläd själ och i högsta grad spendersam. Han sökte upp alla likasinnade svenskar i stån och efter 14 dar var de hundra tusen slut så när som på respengar tillbaka till Spetsbergen.

När han kom dit igen förföljde honom samma jaktlycka. När han skjutit björn, blåräv, fjällräv och varg för ungefär hundratusen igen, reste han till Kristiania. Han är där just nu och vid det här laget bör han efter min beräkning ha ungefär 25,000 kronor kvar.

Om tre dar hämtar jag honom. För vi ha gjort upp om ressällskap tillbaka till Spetsbergen. Följ med!

EN GREKISK BOK.

Jag kan inte hjälpa, att jag allt framgent kommer att älska kuriösa böcker. Jag kan gräva ner mig i ett bibliotek

och stanna där tills min värd gräver upp mig och försäkrar att jag måste ha middagsmat.

Nyss fick jag av en ung boksynt vän en bok, som heter De Venatione (om jakt) skriven av en tämligen obskyr grek. Boken var en översättning från grekisk till latinsk hexameter. Författaren heter Oppianus. Jag slog upp i böckerna och fann att denne Oppianus möjligen varit en efterbildare av en annan Oppianus, författare av en bok om fiskarnas levnadssätt och metoderna för deras infångande. Jag, som är en gammal gäddsnärjare och kan ta lakar med händerna, blev intresserad, fördjupade mig i den dåliga senlatinska hexametern och genomled ett par dar i sällskap med Cavallius lexikon och mig själv och »Serpentes, Volucres, Pisces et turba ferarum».

Studiet blev litet tröttsamt — ja den intresserade kan titta efter i Jacques Charles Brunet's Manuel du libraire et de l'amateur de livres. Se Nordisk Familjebok!

Men när jag genomlidit den latinska hexametern kom jag plötsligt in i bokens kommentarier och fann att översättaren, tydligen född i slutet av 1400-talet,var en förnäm och högt bildad man. Han arbetar rent filologiskt och citerar hela Hellas' kultur. Han måste ha varit en högst genomlärd man.

Jag piggnade till och började läsa som för en tentamen. Faktiskt har jag tillbragt en vecka med studiet av denna underbara översättare. Han kunde ju icke hjälpa, att han var senfödd och icke ägde den känsla för det underbara och klassiska välljudet, som måste vara förutsättningen för ett dylikt företag.

Men! Men! När jag började läsa kommentarierna, fann jag ögonblickligen att de grekiska citaten voro skrivna med 1400-talets stil. Jag kunde faktiskt inte läsa den grekiska texten. Jag slog mig för pannan, kallade mig idiot och fann, att jag faktiskt glömt, glömt, just glömt 1400-talets grekiska bokstavskombinationer. Och dock hade jag och min salige vän Birger Ringström under dåvarande docenten Sam Wides ledning studerat Äoskulten i gamla böcker i Uppsalas gamla Carolina.

Jag rusade upp ur den säng, i vilken jag för tillfället befann mig, tog ner alla mina grekiska böcker och svor vid de tre männen i den brinnande ugnen att icke somna förrän jag lärt mig, påmint mig, älskat mig in i min gamla kultur.

Nu talar jag helst till högt bildade boktryckare, sättare med kunskap om vad de sätta. Så som de gamla inkunabelsättarna förstodo att variera typerna, så att en kombination av två eller tre bokstäver vordo till ett ornament, så kunna vi inte trycka våra böcker — och vi vilja det inte heller! Men Gud vilken konstnärlighet utvecklade de inte. Herre Jössus, jag glömmer ju att jag talar till en stor publik, som ger fan i huren sak är tryckt, hur detta är tryckt! Men förlåt mig, o, ädla publik! Jag skall strax sluta och berätta en lustig historia.

Jag lärde mig emellertid att läsa 1400-talsgrekiska. Tre dar tog det, men nu kan jag det. Och i denna Oppianus voro kombinationerna av två och tre bokstäver så fruktansvärt varierande, att det tog tid att begripa. Jag hoppas att mina lärda vänner i Uppsala och Lund förstå vad jag menar.

Apropå grekiska! — ja, min gamle vän Carl Rupert Nyblom, som (inom parentes) verkligen förstod klassiska ting och njöt av dem och sympatiskt leende kritiserade oss unga studenter, som älskade detsamma som han, slutade ofta våra helleniska och latinska gräl med en brorskål, som alltid tog sig detta uttryck: — Jag heter Calle — farbror? nej så gammal är jag inte. Och så blev det ett famntag som man kommer ihåg tills man dör.

Nå, Carl Rupert Nyblom berättade en gång en historia om en dansk bondpatron han hade träffat i Italien. Denna breda patron och högst självmedvetna människa påstod sig ha klarat sig med bara danska under sin resa i medelhavsländerna. Carl Rupert uttryckte ett visst misstroende — ty danska är bra i Köpenhamn och möjligen på landsbygden däromkring, men den gör sig inte i Italien. De båda herrarna träffades på en osteria, resonerade om danskens underbara förmåga att klara sig, skildes åt och satte sig vid var sitt bord.

Dansken högg matsedeln, knackade på kyparn och skrek: — Gi mej en portion æblegrrrööd (ge mej en portion äpplegröt)!Kyparen, som kände Carl Rupert, gick till honom och frågade (på italienska): — Va fan ä dä han vill ha?

Carl Rupert översatte saken på italienska och patronen fick sin äpplegröt, vände sig triumferande åt Nybloms håll

och ropade: — Seer De, det gik!

Dansken blev naturligtvis ännu mera övertygad om sitt språks internationalitet. Nyblom träffade honom efteråt och försökte fundera ut hans psyke. Patronen hade på en dansk båt kommit till Piræus (Aténs hamnstad) och beslöt gå in till Atén. Men i närheten av större städer gå många vägar och dansken tappade plötsligt bort sig och stod hjälplös.

En man kom promenerande och dansken frågade honom: — Undskyld, hvor er vejen til Atén?

— Lige hen (rakt fram)! svarade mannen. Det var händelsevis en dansk sjöman han hade träffat. Sen dess trodde han, att alla människor i världen förstodo danska.

Det ligger ett visst avstånd mellan begreppet Oppianus och Carl Rupert Nybloms historia. Men jag hoppas att läsaren förlåter mitt hopp i tankegången. Nyblom var hellen i sin själ, den danske patronen hade varit i Atén och Oppiani arbete heter på grekiska *Κυνεγετιχά.*

BOKFÖRING.

Till min synnerliga glädje erfor jag att min vän, den gamle kaptenen, plötsligt kommit på grön kvist och nu satt i frid och ro på sitt lilla lantställe nere i Ydre utan att behöva göra ett guds skapande grand annat än att ägna sig åt sina favoritsysselsättningar jakt och fiske. En avlägsen släkting hade lämnat jämmerdalen sedan han i full besittning av sina själsförmögenheter och vid fullkomlig sans betalat kaptenens skulder och köpt honom en ordentlig livränta.

Kaptenen hade alltid haft förmågan att göra det trevligt omkring sig och njuta av livet fast det evinnerliga gnoendet med växlar stundom kunde vara besvärligt nog och alstrade en viss nervositet, men hans oförbrännliga humor hade skaffat honom trogna vänner, som alltid i sista stund undanröjt svårigheterna. Och nu unnade jag honom av hjärtat lugnet och friden som kommit som från himlen.

Naturligtvis besökte jag honom, då jag dvaldes där nere. Han satt på sin veranda och. betraktade det vackra landskapet genom rökmolnen från en bättre cigarr. Ån sorlade, sjön glittrade i solen och de mäktiga höjderna blånade där bortom.

— Jag får verkligen gratulera dig, kära bror, till ditt otium cum dignitate! Sådant måste kännas skönt.

En annan stackars fan får fortfarande gno som en liten röd hund. Men här sitter du som om du skulle äga hela landskapet. Fisk har du i sjön, kräftor i ån och jag förmodar att du försäkrat dig om jakten miltals omkring. Jag är inte avundsjuk — jag vill bara trycka din hand och lyckönska dig riktigt hjärtligt!

— Tack skall du ha! Ja, jag klagar inte — men det är ganska besvärligt med den där förbaskade bokföringen.

— Bokföringen? Vad har du för slags bokföring? Inte behöver du föra böcker, som inte gör några affärer längre!

— Jo det skall du se! Vänta bara!

Och kaptenen reste sig halft motvilligt ur sin behagliga ställning i den bekväma korgstolen och gick in i våningen. Efter ett par minuter kom han ut igen med en stor packe små böcker under armen, slängde dem på ett bord och sade: — Det här måtte väl räcka till! 37 stycken!

Det var motböcker. Jag såg det genast.

Han fortsatte: — Tror du verkligen att det är någon sinekur att hålla reda på alla dom här och deras ägare? Ägarna äro till största delen läsare, mest torpare och bönder och det kan ju hända att en och annan då och då — fast mycket sällan — behöver en butelj konjak till medicin. Resten behåller jag naturligtvis. Men alltsammans måste skötas, förstår du, med namnunderskrifter och sådant. Det kräver sin man fullt och helt, det borde du förstå!

Jo, jag förstod. Men stod också häpen inför all denna rikedom på trevliga möjligheter.— Trettiosju stycken! Så många har jag aldrig sett i privat ägo. Är inte det här rekordet? Och har du verkligen användning för så många?

— Huvudsaken är att magen är i ordning. Och är ens källare i ordning är magen det också. Människokroppen är en mycket känslig apparat, som man icke får slarva med. Ser du, det där lugnet, medvetandet om att i källaren vila så och så många liter i stum väntan på att få införlivas med mänskliga organismer, det är detta lugn som gör tillvaron så behaglig, även om man måste arbeta för att nå det. Du skall strax få en grogg — eller va du vill för resten! Vore inte bönderna så snåla och lata, skulle jag naturligtvis ha det lika påvert som de flesta andra medborgare i detta av Gud förbannade land och i dessa förskräckliga tider. Men jag har övertygat både läsare och de ogudaktiga men fattiga, att det hör till deras medborgerliga skyldighet att hålla motböcker. Sådant går nämligen ännu i denna avlägsna bygd. Och när jag själv övertagit besväret med skötandet av deras böcker, så se de i mig den uppoffrande välgöraren. Rekordet, sa du? Ånej, rekord är det inte, åtminstone inte för mig. Under den värsta kristiden, när man bara fick en liter i kvartalet, hade jag 90 motböcker. Nittio hade jag, vid min krigarära! Men nu går vi ner i källarn!

OMKRING VÄRLDSKRIGET.

— — — Nej, hans sortie var förbanna mej käringaktig! Att lämna sitt land, sin armé så där och helt enkelt ta till schappen, det är inte soldatmässigt.

— Ja men, majorn, ’an tyckte väl, att hä va nog mä döa redan, heller va tycker reaktorn?

— Ja det tycker jag verkligen.

— Jaså, redaktörn är lika förbannat omilitärisk. Redaktörn skulle förbanna mej ha varit på mitt kompani, så skulle jag förbanna mej ha satt ruter och fosterlandskärlek i redaktörn!

— Ja si ja tycker att kriget gärna kunde 'a fått 'älla på lite längre, va tnej h'anbelanger, för fisken steg å kötte steg å två 'ästar sålde ja te tysken, så för den delen så h'inte klagar ja. Sålde h'inte reaktorn sin h'islands'äst te tysken 'an mä?

— Nej, det gjorde jag verkligen inte.

— Det borde redaktörn förbanna mej gjort, så hade redaktörn gjort åtminstone en god gärning i sitt liv.

— Nej, jag tyckte om hästen för mycket, och när jag inte hade nog mat att ge honom, lämnade jag bort honom till ett ställe, där han fick det bättre än hos mig. Det ligger tillräckligt många hästar och ruttnar där nere.

— Ja, men de ruttnar åtminstone för en stor och ädel sak, förbanna mej gör de inte det!

— Ja nog för hä kan va synn h'om 'ästarna, men när h'en får h'in så mycke pengar h'att h'en kan betala 'ela 'ybeteket mä dom, så vure h'en välan h'en h'idiot, h'om h'en h'inte sålde dom.

— Hör nu, jag resonerar förbanna mej inte mera med två sådana materialister som redaktörn och Matts Österberg. Men vad säger xylografen om det vi började tala om? Herr Andersson har ju inte sagt ett ord på hela tiden. Var det inte förbannat futtigt att ge sig iväg som han gjorde? Han skulle antagligtvis ha dött hjältedöden i spetsen för sin armé! Så gör förbanna mej en härförare och imperator! I stället rymmer han, deserterar, förbanna mej deserterade han inte! Det var omilitäriskt, för att inte säga opatriotiskt! Om inte herr Andersson kan fatta detta ur militär synpunkt, så bör herr Andersson åtminstone som gammal seglare förstå varför skepparn skall vara den siste som lämnar skutan. Kaptenen skall förbanna mig överge det sjunkande skeppet sist av hela besättningen. Och det var just det han inte gjorde. Herr Andersson svarar ingenting, men skall inte skepparn förbanna mej vara den siste på skutan?

— Alldeles riktigt, majoren! Jag kommer ihåg en historia från min stockholmstid. Det var en ångslup som gick emellan Skanstull och Nackanäs och då skulle den ju passera Hammarbysjön och Långsjön. Skepparn var inte precis godtemplare och det kanske var orsaken att han satte på grund en dag på Hammarbysjön. Det var bara han

och ångbåtskallen ombord, så det gällde ju inga oskyldiga passagerarliv,men fast stod dom som om de skulle ha varit nitade Skepparn tog sig ett par jamare och funderade hur han skulle bära sig åt, för det skulle gå ordentligt till och sjöman var han i varje tum. Och ångbåtskallen fick simma i land till Barnängen och hämta två smörgåsar åt skepparn — en med ost på och en med salt kött. Skepparn var sjöman, förstår majoren, och den siste på skutan!

MORGONSTÄMNING.

Herr Thulin vaknar och sätter sig upp i sängen. Men han lägger sig ögonblickligen igen, ty han känner det som om han hade fått ett dråpslag. Ohyggligare kopparslagare har säkerligen aldrig någon av kvinna född haft. Det är som om en million rostiga portar skulle slå fram och tillbaka på fruktansvärt gnisslande gångjärn inne i hans syndiga skalle medan samtidigt dubbelt så många stångjärnshammare bearbeta hans av vin dävna tinningar. Kallsvetten rinner i floder nedför hans kinder och hela hans organism skälver som en asps lövverk. Hans blodsprängda ögon stirra hjälplöst ut i universum under de svullna ögonlocken.

— Åjåjåjåjåjåj! kvider han stilla.

— Åjåjåjåjåjåjåjåjåjåjåj — — —

Tungan låder vid gommen, mun och svalg äro torra som fnöske.

— Åjåjåjåjåjåj! Den rike mannens kval i helvetet äro ljuvliga smekningar emot hans förfärliga plågor.

Han vrider sakta — å så sakta — på det dunkande huvudet och sneglar efter vattenkaraffen. Men Sahara är ett Niagara emot dess uttorkade botten.

— Vatten, kvider han och reser sig oförsiktigt hastigt upp på armbågen men ramlar tillbaka som träffad av åskan.Åjåjåjåjåjåj!

Men han måste ha vatten. Ytterligt försiktigt — som om han vore en levande figur med hemskt krångligt läge i ett skrapnosspel skjuter han täcket tillbaka, lyfter de darrande benen över sängkanten och går med en musslas hastighet med stöd av möblerna till lavoaren. Belsebubü Även handkannan är urdrucken. Oxygenol är ingen läskedryck och tvålen får vara.

Herr Thulin är en bild av den yttersta hjälplöshet. Han sjunker sakta, mycket sakta ner på en stol och det gör mycket ont, åjåjåj! Aj som fan! Åhå — Åj! Aj!

Var var han i går? Det går runt i hans stackars hjärna. Där finns ingen hjärnsubstans längre, bara ett grått töcken där djävlarna bulta med hemska släggor.

Plötsligt blir herr Thulin klarvaken. Han kommer ihåg att han är tjänsteman. Han erinrar sig att med denna egenskap följer skyldigheter att inställa sig på ett ämbetsrum. På vissa bestämda tider. Det är ju också ett satans samhälle vi leva i. Ett byråkratiskt, föråldrat maskineri med hjul och kuggar, som fan måtte anamma så snart som möjligt.

Herr Thulin stapplar — åjåjåjåjåj — tillbaka till nattduksbordet och kisar med ena ögat på klockan för att ej se dubbelt. Han har vaknat tidigt, ty han har ännu ett par timmar kvar. Han drar en suck — Åj! — av något som borde vara tillfredsställande och sjunker sakta ner i sängen — aj, som fan! åjåjåjåjåj! Han är sjuk, allvarligt sjuk. Inte kan han i detta tillstånd börja veckans arbeteEfter en förtvivlad kamp med sitt s. k. bättre jag griper han — åjåjåj — efter telefonen:

— Det är Thulin. — Jag får anmäla för herr överdirektören, att jag inte kan komma upp i styrelsen i dag, för jag mår så förfärligt illa...

En allvarlig röst svarar:

— Det hade jag inte heller väntat, eftersom det är söndag.

OLIKA MILJÖER.

Juckasjärvi ligger i strålande höstsol. Inte en molntapp, inte en vindkåre. Vi glida fram i den smäckra båten över det stilla vattnet som till en stor högtid. Kyrkan och de grå husen, fjällen runt omkring, det skäggiga Altavaara, längre bort »Älvsläpparen» och andra fjäll och åt andra hållet det blå Luossavaara stå på huvudena i spegeln. Vi lägga till vid färjstället nedanför Miina Pappilas gård, bjudas på kaffe och gå sedan till kyrkan, inte precis i behov av själavård utan emedan jag behöver några mått därifrån. Sen resonera vi vid en brasa om Einsteinska teorien, vilken tyckes mig liksom klarna något här uppe i den genomskinliga luften.

Men automobilen väntar och vi skära åter en silverrand med silverstänk i den underbara spegeln. De sakta svallvågorna efter vår båt dö i solgatan bortåt Paksuniemi, när vi sätta oss i den moderna vehikeln, som i snabb fart för oss över myrar, genom skogar, över berg tillbaka mot Kiruna. Lavskrikor flaxa i snåren. Två tjädrar äta sand på vägen och lyfta ej förrän bilen är några meter ifrån dem. Efter en halvtimme äro vi i Kiruna.

*

Jag sitter åter vid mitt arbetsbord i Grisslehamn. Någon säger: — Kom och ge Matts en sup. Han har varit här med kött.

Jag tar flaskan med Lysholms akvavit och går ut i köket.

— Får det vara en mandråpare?

— Ja tack — men den där var en huggare att se stor ut!

— Å, han slinker nog ner, hoppas jag.

— Åja — — tack gå mycket — brrr! Aah! Dä var en faen! Tack så mycket reaktörn! Men det var då ordentligt brännvin, faen så mycket bättre och hälsosammare än Brattens förbannade träsprit. Super en sej full å den, kan en rakt bli sjuk. Det var en gubbe hemma som söp sej full å sånt där djävulstyg häromdan, å han höll på å stryka mä. Han låg sjuk i tre dar å skulle just skicka ätter prästen, men då gick jag till honom med ett halvt kvarter hembränt — å på kvällen steg han opp å klädde på sej å dan efter var han i arbete. D'ä då väl att dä finns motgift. Ja, tack så mycke å ajöss reaktörn. Ja kommer väl igen, när dä passar!

BORGERLIG INTERIÖR.

Grosshandlar Håkansson har en plyschmatta i sin salong — »äkta ofödd plysch», brukar grosshandlarn skryta, boren humorist som han är. Grosshandlar Berglinds göra visit hos Håkansson — första visiten. Damerna dricka te med bakelser, herrarna grogg.

Plötsligt rodnar och bleknar fru Berglind om vartannat. Hon skruvar på sig nervöst.

— Hur är det fatt, lilla fru Berglind? säger fru Håkansson.

— Ja, vet — — — vet fru Håkansson — — jag tror verkligen att jag har fått en loppa på mej!

— Lilla fru Berglind — i så fall är det inte härifrån — vi har inga loppor — vi blev av med våra!

— Blev av med dem? Ja, men — — —

— Ha ha, bullrar grosshandlar Håkansson. Emilie har nog så rätt, så! Hit kom den där förbannade Svensson — han gjorde för resten konkurs i förra mån

— dragandes med fru och barn och ett stort åbäke till newfoundlandshund, som di alltid ska ha med sej! Och naturligtvis skulle hundfan med in i salongen — han var så söt, gubbevars! Naturligtvis lag han sej på plyschmattan och låg där och sträckte sig och kliade sig och stog i — och när herrskapet gick, efter nån timme, var plyschmattan full med loppor. Jahar aldrig varken förr eller senare sett så mycket loppor. Det var millioner.

Vi tog ut mattan och ruskade och ruskade och piskade, men plyschmattan var som skapt för loppor. Dom bet sej fast och ynglade av sig — vi blev förtvivlade. Och till slut såg ja mej ingen annan råd än att säga åt Emilie: — Hör du Emilie, sa jag, jag ser ingen annan råd än att du ställer till ett ordentligt kafferep! Och Emilie ställde till ett kafferep — och när damerna gått, fanns ingen loppa i mattan. Ha ha ha, det är sättet. Så den här loppan måtte lilla nådig frun haft med sig från något kafferep. Härifrån är den inte. Ha ha ha! Skål, lilla nådig frun! Skål, Berglind! Köp en plyschmatta och ställ till med kafferep, så blir nog lilla nådig frun av med sin lilla loppa! Ha ha ha!

P. S. Just då jag nedskrivit denna enkla historia och såg mig om efter ett läskpapper, kom en höstfluga — en duven figur — och började gå över papperet samt suga i sig bläcket. Jag tog ögonblickligen ett förstoringsglas och studerade henne. Hon gick från bokstav till bokstav och under tiden blev hennes bakkropp allt mörkare, tills hon däst av bläck klev ner från pappersblocket och satte sig att putsa bakbenen. Jag behövde inget läskpapper. Men läsaren tycker måhända att jag borde använt radergummi. Var det en s. k. litterär fluga?

D. S.

NÅGOT OM FRANKRIKE JUST NU.

Det har skrivits åtskilligt i tidningarna om La tranchée des baïonettes. Man vet att där stodo några bretagniska bondpojkar i en skyttegrav och väntade på order att anfalla. Men plötsligt kom ett regn av granater — flygare släppte ned trevliga pjäser — det arbetades från både franskt och tyskt håll — och terrängen började gå i vågor som ett hav. Sanden rök. Jorden verkade hav i storm med väldiga brottsjöar — och rätt som det var begravdes de bretagniska bondpojkarna av en sandvåg. Jag antar att de inte behövde plågas länge. Men de stodo på helspänn med gevären lyftade, ty det gällde sekunder och i nästa ögonblick voro de kvävda av sand i lungorna. Man dör av sådant. Bösspiporna med bajonetterna på sticka upp ur sandhavet, och där nere stå de ännu. Tysta.

Nå! Jag var där. Jag gick över la tranchée des baïonettes och konstaterade faktum. Bajonetterna finnas inte kvar längre. Amerikanska turister ha tagit dem med sig och lagt dem i sina kappsäckar. Numera kallas skyttegraven av klokt folk la tranchée des fusils, men redan det är för mycket, ty det är ingen tranchée längre — ingen skyttegrav. Det är bara en bit av en öken, och ur dess sand sticka någrabösspipor upp. Man tänker bygga ett monument över dessa bösspipor och deras döda ägare som stå där fortfarande, oberörda av tiden och freden och maskarna, som nu representera livet i deras döda kroppar. Gärna för mig! men det blir ett hatets monument. Just nu då vi som goda medlemmar i folkens förbund skulle börja på att älska varandra och ta varandra i hand. Folkens förbund!! å herregud, vilken avgrund av dumhet vi ha dykt ned i!

Vi hade med oss en man från Verdun, som försäkrade att han icke var yrkesguide. Han förde oss till Fort de Vaux och vi döko med några franska soldater som vägvisare ned i fortets underjord. Här, just här — och soldaterna pekade på väggarna i en smal och slingrande gång — här bröto tyskarna in och vi slogos med handgranater i mörkret. — Var ni med? frågade jag en pojke. — Jag var med. — Nå? — Jo vi slogs här nere — titta min herre, hur pepprade väggarna äro! — Nå hur kändes det? — Nå, nog kan man hitta på trevligare saker — inte tänker man, då man slåss — det är officerarna som tänka åt oss, ha ha! — Ja, men var ni inte rädd? — Rädd!! I så här smala gångar finns det inte plats för rädsla. — Nå, ni vill inte berätta? — Nej!

Vi kommo upp i solljuset igen. Det känns skönt. En ung officer demonstrerar fortets arkitektur och soliditet. Armerad betong med tumstjocka järntrådar. Jag berättar att vi ha granit där fransmännen ha betong. Nå, det räcker en vecka längre och det kan betyda mycket. Men det kan också betyda en vecka mera svält och brist på vatten — å, min herre, törsten är värre än något annat!Från horisont till horisont är landskapet en öken. På min karta står att här har varit en skog. Men det finns inte en gång en stubbe kvar.

Vi passera några gravkors. Plötsligt störtar en kvinna fram, en svartklädd, härjad människa, och ropar något åt officeren. Han svarar något och ett samtal utspinner sig. Hon söker sin mans grav. Hon har med sig blommor.

Vansinne! Och hon kastar blommorna på närmaste grav och skriker, vrider sig i kval, rullar sig i stoftet som består av järnskrot och sand. Vi gå förbi henne med blottade huvuden. Hon reser sig upp och ler tacksamt, fånigt. — Mina herrar, ni ha automobil! Vill ni föra mig till — — — och hon säger namnet på någon stad. — Nej, vi måste tillbaka till Verdun!

— Oh, oh! och hon kastar sig framstupa över graven som hon nyss klätt med blommor.

På krönet av den kulle, där monumentet skall byggas, möter oss m'sieu l'abbé. Å, det är en fin man! Han är en kultiverad präst, alltså icke troende, han talar om Frankrikes tolerans visavi icke katoliker, han berättar om den nya kyrkogården som skall bli katolsk, protestantisk och judisk, ty man måste ta hänsyn till de olika kulterna — och monsieur, ni vet att Frankrike alltid gått i spetsen för kulturen! — Och jag hoppas att ni vill bidraga med en liten gåva till den här nya byggnaden som skall bli ett kulturtempel.

Han lockar av oss 10 francs var. Han är styv, han är en bildad man, hans ansikte är kultiverat, han påminner om Natan Söderblom. Vi skiljas åt under ömsesidiga komplimanger. — M'sieu l'abbé! — M'sieu!På vägen från abbéns tillhåll möta vi en massa kineser, annamiter som syssla med att spränga granater som icke exploderat. Om en stund skalla detonationerna i det härjade landskapet. Å, det är farligt att gå i den här terrängen. Man kan trampa på något som icke fick fungera under kriget.

Men man går inte gärna långt från vägen. Ty det är högst besvärligt att kliva över taggtråd. Men har man väl kommit ned i en skyttegrav, kan man lugnt följa dess slingrande bana, även om man inte tycker om att trampa på mjuka, jäsande saker i gråa kappor, snubbla över telefonledningar, stappla över gevär, hjälmar, och saker som icke kunna beskrivas. Ty krigets apparat är så invecklad, att de flesta maskiner och grejor som du möter på din väg i dessa dödens dalar begriper du inte. Du stöter ideligt på välgjorda och tydligen dyrbara djävulskaper. Taggtråden är dock bland det värsta. Men den blev med tiden för dyr. Då uppfann man ett ståltrådssystem som fungerade lika bra som taggtråden eller bättre, ty det märktes mindre i terrängen och var minst lika besvärligt som taggtråden att besegra.

Ingen av de franska soldater jag träffade — och de voro många — hade varit med om något bajonettanfall. De föredrogo handgranater, när det gällde. Men det hindrade icke att de berättade om kamrater som varit med. Det lär kännas högst obehagligt att sticka i levande kött, men det obehagligaste lär vara att dra tillbaka bajonetten igen. Den påstås ha en otrevlig benägenhet att vilja stanna i den kropp som fått den. De flesta lösa bajonetter jag sett — av fransk typ — voro krökta i spetsen.

Vi sätta oss upp i automobilen och ge oss ned till Le ravin dela mort — dödens ravin. Den är nu övervuxen med vallmo, vita prästkragar och blåklint — alltså de franska färgerna. Men ger man sig in i terrängen, stapplande över taggtråd och telefonledningar och fasande över människornas raffinerade ondska, så kommer man till allt större klarhet över vad krig är. Ravinen verkar på en gammal biolog som ett sandtag fullt av backsvalbon. Och ger man sig in i ett sådant backsvalbo, kan det hända att man kommer in i mullvadsgång, grävd hundratals meter rakt in i en kulle. Här ha människor legat och skjutit på varandra i månader och när truppen slöade till och begärde avlösning och fick den, gick den rakt igenom berget och bosatte sig där och tuggade konserver och spelade på stulna pianon och sjöng sitt hemlands vilda sånger. Det var ett liv! Människorna äro djur. Och längta att varda djur igen.

Jag frågade en gång en fransk officer om han någonsin under krigets extas känt sig förnäm och god. Han såg mörkt på mig och sade: — Ni är naiv och sublim och lycklig, ty ni är neutral.

Och en tysk officer svarade mig på samma fråga: Glaubst du, dass der Krieg was Erhabenes ist?

Det är omöjligt att beskriva hur det ser ut i det förstörda Nordfrankrike. Man vill bara kasta sig framstupa och gråta.

Men vi människor slöa till. När vi ha rest 500 kilometer genom det förstörda landet och plötsligt träffa på en bondgård som inte har mer än två eller tre fullträffar i sig, då tycker man att det är motnaturen. Man stannar och talar med bönderna och frågar dem, hur de kände det, när granaterna kommo.

— Tja, vi gick ner i källarn — och där hade vi vin!

— Var ni inte rädda?

— Nej!

— Den här pojken föddes, och den svartögda storbröstade modern tog sin son om halsen, just då tyskarna låg och sköt på oss. Jag var rädd att det skulle bli missfall, för jag var rädd, fast min man säger att jag inte var rädd. Och så kom det en granat och exploderade i hönsgården — men tänk att ingen höna dog — och ingen tupp heller.

Det var bara hönsgården som blev spolierad. Och några dar efteråt kom tyskarna hit. Det var hyggligt folk — men tänk, att jag inte kunde tycka om dom. Jag förstår nog att det var krig och då kan vad som helst hända, men varför skulle de ta allt vårt vin? Det begriper jag inte. Men min man hade murat igen ingången till den innersta källarn. Så di fick bara vårt unga vin. Men alla våra konserver tog di. Det var inte fint. Officerarna var hyggligt folk, men underofficerarna var elaka — des diables, des chamaux, des — — — Och så födde jag den här pojken i källarn och fick skära av navelsträngen — å vad jag grät — men pojken ser bra ut — inte sant, fast det smällde vilt, när han kom ut i världen. Men ser herrn, sådana ä vi i Frankrike och nu är jag bara ledsen att jag inte är ung längre.

— För att inte madame kan få flera barn?

— Å — jag kan — å — vet ni — å — min herre, nu ska vi börja föda barn! För vi behöver arbetare.

*

Automobil. Hemresa till Verdun — hôtel Coq hardi — Den djärva tuppen. Ett sönderskjutet, stöttat hotell vid en gata av gyttja, regn i granattrattar, speglar med hål i, smuts, hemskhet. Min hustru och min dotter frågade: Varför reste vi hit? men jag tyckte att erfarenhet inte kan skada någon människa.

Vi fortsatte vår resa för att uppleva ännu hemskare saker. Men vi människor ha lätt att bli immuna.

LA FÈRE.

Jag vaknar i daggryningen vid något lantligt oväsen. Jag tror att jag är hemma i Småland, i Hult. Det är en tupp som gal, energiskt, intensivt hälsande den uppgående solen och sitt harem. Var är jag? Jag sjunker tillbaka på bädden. -Nu minns jag! Jag är på resa i Nordfrankrikes förstörda trakter. Inbjuden av Per Liedbeck att från hans automobil studera förödelsen tillsammans med hans hustru och min hustru och dotter ha vi kommit till den lilla staden La Fère, sönderskjuten som de andra i den ängden. Vi kommo från Laon, där vi njutit av serpentinvägens skönhet, där den ledde mellan trädgårdar upp till stån. Men något senare, vid värdshuset Crepy blev det en panne. Ett kullager gick sönder i en backe, tydligen en gammal romarväg. Per lånade en cykel av en bonde och åkte till La Fère för att hämta en Camion, en lastautomobil, och bogsera oss in till stan. Under tiden sutto vi hjälplösa hos värdinnan i Crepy och drucko vin med bönderna, som just kommit från sitt arbete och åto sin middag.

Ni ha sett taggstängsel och funnit dem osympatiska. Inte sant? Men tänk er ett landskap fyllt av taggstängsel, alldeles som om man skulle ha rakat eller klippt ofantliga förhistoriska får med svart ulloch lagt i terrängen från horisont till horisont! Så verkar stängseltråden. Man håller på att laga vägarna, som varit lika förstörda av granathål som den övriga terrängen. Tänk er ett landskap av skyttegravar, lik, hjälmar, remtyg, bajonetter, kanoner, rostande automobilparker, granatupplag, grusade hus och förstörda skogar! Tänk er ett landskap fyllt av djävulskap och modellerat av djävlar. Man snavar på telefonledningar, man hittar ett ben i en stövel, man hoppar över oexploderade granater, man kliver på något mjukt otäckt som finns under en grå kappa, ur vilken en skeletthand sticker fram. Människorna äro fint folk — inte sant?

Fullt vaken stiger jag upp och gör toalett i mitt primitiva rum, Hôtel de France, La Féres bästa värdshus. Före kriget var La Fère en blomstrande stad på 5,000 invånare. Den är belägen där floderna Serre och Oise flyta ihop. La Fère har varit med om åtskilliga krig. Den är garnisonsstad, placedeguerre, direction d'artillerie, arsenal. På

elvahundratalet ägdes den av herrarna de Coucy, som byggde ett slott, vilket connetablen av Montmorency på 1500-talet befästade. Efter dessa befästningar ser man ännu spår. Efter Waterloo gjorde staden La Fère ett betydande motstånd. Under kriget 1870 bombarderades den av preussarna och kapitulerade. Under detta krig ha tyskarna ägt den åtskilliga månader. Just i vårt hotell hade de sitt officerskasino. Där har spelats, sjungits och druckits. Men under vintern 1917, som var ovanligt kall, användes möblerna till bränsle. Därav den nu ytterligt enkla möbleringen.

Mitt rum är sönderskjutet och har intet glas ifönstret. Man får nöja sig med oljat papper. Och öppnar man fönstret ser man spåren efter en granatfullträff i nästa gård, som är en ruinhög. Men nere på gården går tuppen, som väckte mig, och hans hönor. Man har vaknat i hotellet och börjat tänka på lunchen. På en stol nere på den smala gården står salladen, som skall serveras oss, i en stor porslinsskål. Hönsen hoppa då och då upp och hugga, stående på skålens kant, en bit. Det är tur att de icke vända sig utåt, då de förtära läckerheten.

Jag får mitt café au lait medan jag klär mig. Solen strålar och lyser över förödelsen. Jag gör bekantskap med värden, en vördnadsbjudande gammal kypare med vitt hår och skägg. Han går illa, han haltar och lyfter på fötterna, som om de värkte. Jag inbillar mig att han har podager på grund av alltför flitigt utnyttjande av källarens möjligheter. Jag insinuerar skämtsamt möjligheten, men han riktar en allvarlig blick in i mina ögon och berättar att han fått tårna så förfrusna vintern 1917 att de måste amputeras. Därför måste han gå i tofflor och därför måste han mycket ofta vila sig och lyfta fötterna i vädret. Tyskarna hade tagit allt hans bränsle — »för de behövde väl också värma sig. C'est la guerre! Och när bränslet tog slut togo de möblerna och till och med pianot. Men det skulle väl vi också ha gjort i samma situation. C'est la guerre!»

Jag går ut i stan och studerar. Jag går in i något som har varit en bokhandel, en elegant affär. Men nu bestå möbler och hyllor av hopslagna bräder, tämligen ohyvlade. En gammal dam visar mig omkring i lokalen. Hennes lager är ganska påvert —25-öresböcker, där det förr fanns konstböcker och litteratur — »c'est vrai, monsieur, je l'assure, mais ou se ne l'interesse plus — c'est dommage — c'est la guerre!»

Jag köper några 25-öresböcker och går ut igen på den öde gatan. Jag behöver tobak, men tobak ransoneras i Frankrike just nu. Jag hittar en butik med granathål i. Två stora hål i taket, tillfälligt lappade, intressera mig och jag frågar kvinnan som sitter innanför disken: — Var ni med, när dom här hålen kom till? — Ja, jag var med men jag var nere i källaren. — Kan jag få se på källaren? — Nej, för källaren finns inte kvar. En granat spolierade hela huset utom det här rummet, när jag händelsevis var i kyrkan. Och vill monsieur ha tobak, är det bäst att vända sig till någon soldat. De få sina ransoner ordentligt, men vi som sälja måste ransonera åt kunderna och ni är ju främling. Vi måste tänka på våra egna!

Jag gick ut på gatan och träffade tre unga poilus. — Var skall jag få tag i Caporal? — cigarretter eller vanlig tobak? — Följ med oss — vad är ni för landsman — belgare? — Nej, svensk! — Ah la Suède! Jo ni ska få tobak!

Och om en stund var jag ägare av tio paket Caporal. Jag bjöd soldaterna på Vieux Marc och Calvados och vitt vin och de följde mig till den gamla kyrkan och demonstrerade gatstriderna framför kyrkporten, där de hade legat i rännstenarna och skjutit och förstört två tyska maskingevär som hade placerats i gatans mynning. Kyrkdörren var pepprad med kulor. Men de hade måst retirera. Tyskarna hadekommit som flugor och slagit ned och haft med sig artilleri, så inte fan kunde klara sig. Men vi klarade oss ändå till sist. Voilà!

En signal ljuder från kaserngården och de unga människorna springa upp som skjutna ur kanoner. »Vive la Suède! On se verra!» — Nå, det är ju inte så säkert!

*

Vi leva, äta och promenera i den sönderskjutna staden. Jag vet inte hur många av dess invånare som finnas kvar, men den verkar folktom. De flesta husen äro obebodda, ty de kunna icke bebos, därför att de äro demolerade. Och måhända äro invånarna döda — åtminstone de unga, livskraftiga som skulle ha kunnat bygga upp staden. Nu ser man mest bara pojkar, gubbar och kvinnor.

Bland det första, som inrättas i de sönderskjutna städerna, är biografer — cinema. Underbara baracker med busliv i och amerikanska filmdramer. Vad europavärlden håller på att bli jämnspelt och slätstruken! Engelska sportmössor, cigarretter, bustag, flirt (ogenerad), hänsynslöshet då det gäller livets allvarligaste funktioner. Man ser också rätt ofta berusade människor.

*

Men La Fère intresserar mig. Jag borde resa in till Paris för att sköta diverse affärer, men min hustru reser in i stället och sköter om dem. Under tiden går jag och blir god vän med invånarna. Jag sitter på små buvettes med gamla gubbar och bjuder dempå vin och talar om kriget och om nästa krig, som nog inte låter vänta på sig så länge. Jag studerar La Féres historia så gott jag kan — men det är svårt, ty de gamla borgarna ha ingen känsla för historia. De måste börja tänka på att bygga upp sin stad igen. Men den är så förstörd att ingen vet var han skall börja, då det gäller hans hus, hans gård. Det tar tid innan Nordfrankrike kommer i ordning igen.

*

Vår värd på Hôtel de France vill gärna tro att vi äro amerikanare. Det enda han kan säga på engelska är: cheese, very good! Där hör hans kunskap upp. Kanske det enda han kan är: very good! Jag säger att det finns ju en möjlighet att tänka sig ett annat folkslag än amerikanare — till exempel svenskar. Han skakar oförstående på huvudet och bjuder smultron: — Fraises, very good! men plötsligt lyser hans ansikte upp: — Ah, Suède, Norvège, la la! Men i nästa ögonblick bjuder han ost och fortsätter: — Cheese, very good!

Han bjuder även gammal Bordeaux sedan före kriget, men han kan ta betalt för den också. Den är värd sitt pris.

*

Det intressantaste huset i La Fère är det gamla apoteket, ett verkligt medeltidshus, nu perforerat av granatsplittror och obebott. En fullträff har rammat huset bredvid och förstört det fullständigt. Men apoteket självt är som ett gammalt poem av någon brabyggmästarskald och tiden har satt dess linjer. Det ser ut som ett gammalt redskap som buspojkar ha skjutit på.

Stundom gå vi ut på landet och titta på förödelsens styggelse. Det är ju klart att när fransmän och tyskar skjuta på varandra och låta granater regna över Guds vackra värld, båda folken bidraga till förstörelsen. Det förefaller dock som ett underbart faktum, att tyskarna ha varit inne i Frankrike och förstört. Naturligtvis skulle fransmännen gjort detsamma om de varit inne i Tyskland. Men de ha inte varit där. Det är ett lika underbart faktum. Det ena fallet är alltså faktum — det andra är teori. Jag vet inga grymmare varelser än människorna. Men deras kultur står ju också högst i den djuriska kulturen. Vi kunna hitta på förfärliga ting att skada varandra med. En tiger har sina tänder, sina tassar och klor, men vi ha det idiotiska hatet, gasbomber och taggtråd.

Vi ha inte bara det idiotiska hatet, utan vi ha också den till fullkomlighet utklarade idiotin. På båda sidor om stridstinjen stå präster och bedja till sina gudar — samma Gud — om seger. Vår kultur är intet värd. Den är bara en överrock, ett plagg att dölja vårt fruktansvärda oförstående av verkligheten.

Nej — då är det mycket bättre att med ens erkänna, att krigstillståndet är det naturliga tillståndet i världen, i den s. k. naturen. I naturen (sit venia verbo) härskar allas krig mot alla. Skär ut en kvadratmeter å en gräsmatta och studera genom mikroskop det rasande liv som råder där! Där finns ingen hänsyn, där äter man upp varann, där mördas, där njutes, där lides. Där råder det s. k. naturtillståndet. Därfinns ingen rädsla — bara viljan att äta, att leva. Och samma sak har kommit fram i kriget. Rädslan för att dö försvinner efter några dar och till slut blir den överhängande livsfaran naturlig och riktig. Det har visat sig, att soldaterna som reste hem på permission, längtade tillbaka till livet i skyttegravarna efter några dar. De längtade tillbaka från sina hustrur och barn till det vilda och naturliga kamratlivet i det krigstillstånd, som tyckes vara riktigt och bäst. Men vi ska inte tala om kultur i etisk mening. Den finns inte. Den finns möjligen som krage och halsduk i visserligen raffinerade färger. Men den har ingen betydelse. Har du varit i ett allvarligt slagsmål — då förstår du vad jag menar.

Men nu kom jag på sidan om saken. Min hustru kom tillbaka från Paris och Per Liedbeck skaffade ett nytt

kullager. Innan vi reste från La Fère gingo vi än en gång på världens primitivaste biograf. Jag ser i min anteckningsbok följande: Cinema av 8:e klassen, skjul, amerikansk busfilm, poilus, flickor, défense de fumer, gendarmer, barnungar som hurra, då någon skjutes med revolver på filmen, granathål i ena väggen, lukt av buse, ohejdat hångel, den underligaste biograf jag sett.

Nu är vår bil i ordning och vi ta under solenna former avsked av värden och hans dotter, en något sminkad, eller rättare kritad människa i den farliga åldern. Värden är förtjust över våra drickspengar och bjuder på anisette »d'avant la guerre». Han har talat med officerarna som äta frukost i kaféet och fått höra att vi äro svenskar, neutrala och fina pojkar. Vi skåla med dem och skaka deras händer och försäkradem om vår fullkomliga högaktning. Bilen är klar och vi starta med St. Quentin som mål.

Nu åka vi in i det renodlade helvetet. Jag vill bara gråta.

UR ETT BREV.

Du vill att jag skall skriva något allvarligt. Ja, jag vill det, men när hjärnan är tom efter utnyttjande av mycket och intensivt liv, vet man knappast vad och hur man skall skriva. Man vill helst lägga sig på sin sovsida och låta några ljusår passera förbi sig obemärkt. Din tanke svindlar framför begreppet ljusår — men min tanke svindlar inte. En människa, som icke svindlar inför evigheten är måhända dum. Kanske! men dumheten är en guds gåva, bara man inte missbrukar den. En god sentens, och inte alls min uppfinning. Jag bor för tillfället nere i Ydre, sagolandet, urhemmet, kärnan i Sverige. Jag umgås med goda människor och mår bra. Vad vill du mera.

Jo, du vill att jag skall skriva något allvarligt. Jag söker i min trötta skalle efter någon outnyttjad hjärncell, där det möjligen finns plats för en idé bland alla animala saker som belamra dessa underbara bostäder för tankar.

Jo — just nu kommer jag ihåg en historia som i sin nakna realism innehåller rätt mycket av levnadsvishet. Det är en historia om en kragknapp.

Om du är en verklig människa med människans alla fel och svagheter, så vet du att man kan förälska sig i en kragknapp. Man gömmer den som en underbar bijoux och man blir förbannad om man inte hittarden om mornarna. Den kan vara en dyrbarhet, en guldknapp med diamantknopp, eller en gammal gulnad benknapp, som man fick av sina föräldrar, då man konfirmerades. Man vänjer sig vid den och jag tror att man i längden tycker bäst om den gulnade benknappen.

Allt nog! Jag kom av en händelse att få höra ett samtal mellan några äldre damer. Sedan de utöst sitt hat mot männen — ty de voro gifta — övergingo de till allvarligare saker. Jag satt i rummet bredvid och läste Heidenstams nya dikter, medan jag väntade på värden som gått ned i källaren efter whisky till groggvirke.

Fru Abrahamsen, fondmäklarens fru, hov upp sin stämma och sade: — Ja, det är underligt med karar! Till exempel deras känsla för gamla kragknappar. Min man satte en ära i att ha haft samma gamla benknapp i aderton år. Han grälade och ställde till scener varje gång han hade förlagt den, men jag hittade den alltid. Och då blev han mild och lättade på plånboken.

Men en morgon var den alldeles borta. Han skrek och svor: — Var i etc. etc. är min kragknapp? Vi sökte, jag sökte, han sökte och svor, men kragknappen var borta! Den var och förblev borta.

Men ett halvt år efteråt, när Emil en morgon skulle byta undertröja kom jag att titta på hans navel.

— Vad är det du har där? frågade jag och petade på naveln. Där satt kragknappen med knoppen inåt — hade suttit där ett halvt år. Jag har aldrig sett en människa som blivit så glad som Emil. Jag fick en ny sidenklänning. Karar ä konstiga.

DEN SOVANDE STADEN.

Jag hade studerat världskrigets spår och verkningar i Frankrike och var trött efter en automobilresa på mer än 1,000 kilometer vid nordfronten. Jag hade legat i Bretagne, närmare bestämt Douarnenez och Tréboul, och bekantat mig med sardinfiskare och druckit kirsch med dem. Jag hade hunnit bli konservativ parisare med fasta matställen i Montparnasse och mina trumhinnor reagerade inte längre mot bulevardernas oväsen. Jag hade varit hyresgäst i en liten våning på tre rum och kök i ett hotell i kvarteret, där Alphonse Daudet och Gambetta bott som studenter, och jag var stamgäst på Restaurant des Billards en bois högst uppe i Montmartre.

Men hemlängtan anfäktade mig. Min själ trådde till en småländsk tjärn med näckrosor i — och plötsligt kom jag ihåg att augusti är kräftmånaden! Jag måste hem till Hult och Olstorp och fira kräftorgier.

Jag reste alltså genom dag och natt och hamnade nästan utan att veta hur i min hemskog. Där skulle jag kunna arbeta. Jag har varit invalid i min högra hand ett par månader efter att ha klämt några fingrar i en automobildörr — inte där låset sitter utan där gångjärnen sitta. Kraften blir större där, när dörren slår igen. Och när jag tänker på tillbudet går enrysning över min rygg och kallsvetten pärlar på pannan. Jag hör än hur benen krasa i fingertopparna och ser naglarna blåna. Benhinnan ligger vit i såren och blodet strömmar. Men nu är jag bra igen, nära på. Pekfingret blir litet krokigt, men jag kan ju låta bli att peka finger. Jag får lära mig att uttrycka mitt hån på annat sätt, om det skulle behövas.

Allt nog — en dag reser jag in till Eksjö för att komplettera min av parisiska tvätterskor något decimerade skjortsamling och för att köpa papper, tusch, litografisk krita, penslar och pennor. Men i hela stan fanns ingen enda mjuk skjorta med mjuka och fasta manschetter. Denna nödvändighet i en gentlemans ekipering har tydligen inte letat sig väg dit än. Den kommer möjligen när den blivit omodern.

Det övriga fick jag och resultatet ligger färdigt just nu när jag skriver detta.

Trött av kringirrandet mellan stadens olika herrekiperingar gick jag till Stadshotellets trädgård för att dricka vichyvatten. Idyllen låg vacker och fridfull som vanligt och där fanns gott om plats, ty en ensam kapten satt och åt på verandan och en annan individ drack kaffe vid sitt trädgårdsbord. Från köket hördes pigornas fnitter och mer eller mindre kultiverade gapskratt. Jag slog mig ned vid ett bord och knackade. Ingen kom. Jag knackade så att sparvarna förskräckta lämnade parken och köksfönsterrutorna klirrade. Men ingen kom. Jag tänkte: kanske är det ohövligt och obrukligt att knacka i denna fridens boning. Jag väntade alltså fem minuter, men utan resultat. Då reste jag mig och gick, ty ingen kan väl begära att en äldre bättre herre skall gå in i köket

och flirta med pigorna för att få en flaska vichy och eventuellt störa deras oskuldsfulla hjärtans frid.

Törstig och ledsen gick jag Storgatan ned och klev in på Grand Hôtel. Jag gick igenom alla rummen, både första och andra klassens matsal och kafé utan att se några andra varelser än en svärm flugor som härjade ett smörgåsbord. Jag kunde ha fyllt mina fickor med det dyrbara bordsilvret och belastat mig med porslin och senapsburkar och saltkar och borddukar, ja möblerna, utan att någon opponerat sig.

Då gick jag ut och grät bitterligen.

Men från järnvägsparken hördes buller. Jag gick dit och fann en folksamling på två individer som drucko svagdricka i kiosken. Jag fick en flaska sockerdricka som jag förtärde med risk att bränna upp tungan.

Varför blir jag så behandlad i en stad som jag omhuldat sedan barndomen?

Full av tvivel på mig själv och hela mänskligheten gick jag till järnvägsstationen för att invänta mitt tåg. Bakom stationshuset såg jag strax vid tidningskiosken en inbjudande berså, en idyllisk och enslig boské. Jag tänkte: Detta är platsen för en främling! Här skall jag vila mig i skuggan av susande trän! Här skall jag försöka att glömma det närvarande och tänka mig in i Eksjös framtid. Måtte den bli stor, stolt och lysande! Måtte dess styresmän med allt större förstående av tidens krav göra det till en metropol, en föresyn för landet. Måtte dess kortvaruhandlare införskriva skjortor med mjuka och fasta manschetter! Måtte dess hotelldirektörer tillhålla pigorna att passa upp! Måtte dess stadsfullmäktigetänka stora och visa tankar och skaffa is till sockerdrickat!

Tänkande sådant gick jag in i bersån för att ytterligare utveckla mina till synes djärva idéer.

Men i bersån fanns ingen bänk.

Kanske sitter man — eller ligger — just i den här bersån, tänkte jag och satte mig på sanden trots mina reumatiska ben.

Jag lade med åtskilligt besvär benen i kors under mig för att i denna orientaliska ställning tända en cigarrett och inbilla mig suga på en nargiléh medan någon småländsk Scheherazade viskade sin och min hembygds sagor i mitt öra.

Jag skulle just överlämna mig helt åt denna vackra fantasi, då steg hördes och en man nalkades. Han kom fram och stirrade på mig.

— Vafför sitter harren på backen?

— För att det inte finns någon bänk. Varför finns här ingen bänk?

— Dä vet ja inte. Ja trodde harren hadde blett sjuker.

Jag steg upp, föll honom om halsen och framstammade ett av hjärtat känt tack. Men han slet sig lös och sprang som jagad av furier därifrån. Han trodde naturligtvis att jag blivit galen. Det kanske inte var så långt därifrån heller.

Men han var mig det enda levande beviset på att det verkligen finns hjärta i Eksjö. Lever och lungor och matsmältningsorganer finnas nog, men hjärtan!

Och det är hjärtan jag vill åt.

EN SEGRARE.

De flesta av min studentgeneration torde utan svårighet påminna sig Tom von Block, upplänningen. Han hade väl i början av sin Uppsalavistelse studerat något eller ämnat studera, men så småningom upphörde han alldeles därmed, särskilt sedan ett medelstort arv uppförgyllt hans för resten ganska sorgfria tillvaro. Nog kommer ni ihåg honom!

Om inte för annat, så för hans svarta ögas skull. Han hade nämligen i livets strider blivit blind på det ena av de objektiv han framför allt använde vid studiet av icke endast Uppsaladamernas utan även tillfälligt gasterande konstnärinnors behag och bar nu en guldbågad pängsné, vars ena glas var svart och täckte det lilla felet för yttervärlden.

Ty Tom älskade konsten och dess utövarinnor. Så snart något skådespelar-, framför allt operettband, gästade Uppsala var han dess trägnaste habitué och uppvaktade med kransar och buketter. Han var icke heller kostföraktare då någon cirkus gjorde staden

osäker. Skolryttarinnor, balettöser, ormmänniskor, »sisters» av alla grader, tandatletinnor och andra trikå-klädda individer av den ambulerande societeten kunde också glädja sig åt hans aldrig svikande uppmärksamhet. Byråar, bord och atenienner i hans eleganta makartbukett- och draperiprydda dubblett vid Nedre Slottsgatan dignade därför också under bördan av förtjusande kabinettsporträtt med tillägnan av mer eller mindre intim formulering från divor av alla slag. Det behöver kanske icke särskilt påpekas, att den tidens mest strålande stjärnor på den lättare konstens himmel, Paulette Rosée och Cordula Alfonso, icke saknades i detta florilegium av berömdheter.

För att åtminstone till synes ha något att göra hade han på grund av sin släkts relationer lyckats förskaffa sig en mycket sinekural anställning vid en frökontrolleringsanstalt och älskade att låta kalla sig direktör, men stod fortfarande inskriven som student vid universitetet och deltog med iver i sin och andra nationers samkväm. Han hade sin bestämda plats i gästiskaféet och var med ett ord en typisk men sympatisk överliggare.

I våningen under honom bodde professor Hammarlund och hans maka, en något besk företeelse, för vilken lättja och uteliv, bedrivna av studenter, voro en styggelse. Hon hade länge haft sina utstående ögon riktade på kandidat

Tom von Block, och den omständigheten att hon ofta i trapporna mött underbart eleganta damer med djärvt tillmätta hattar och ogenerade ögon, i vilkas djup något brann som hela hennes själ tog avstånd ifrån, gjorde att kandidaten var uppsatt på hennes svarta lista. Vidare hade hon oftahört buller från hans dubblett och kanhända hennes ljuskrona klirrat ibland, då Tom firade någon liten enkel och oskyldig, men värdig fest för sina bekanta inom konstnärsvärlden. Professorn var en fridens man och dessutom litet lomhörd. Han hade aldrig hört något misstänkt uppifrån och förhållandet mellan honom och kandidaten hade alltid varit det mellan två högst distingerade gentlemän. De hade till och med utbytt tankar när de träffats i trapporna eller på gården. Professorn hade en gång frågat, när kandidat von Block tänkte ta examen. Och Tom hade svarat att han ännu så länge inte tänkte göra sig någon brådska. Han låg kvar vid universitetet huvudsakligen emedan det var honom angenämt. Hans egenskap av direktör vid Frökontrolleringsanstalten, hans studier och det behagliga kamratlivet utfyllde för närvarande hans tillvaro fullkomligt etc. Och de båda herrarna skildes åt under utbytande av försäkringar om obländad högaktning.

En morgon vaknade Tom von Block och reste sig blixtsnabbt till sittande ställning. Han trodde att hjärtat stannat. Men rörelsen hade varit för häftig och i samma ögonblick började en fruktansvärd slagvärk i huvudet. Kvalen voro helvetiska. Det var som om tusen smeder hamrat med kyklopiska släggor på hans blottade hjärna. Han försökte avvärja slagen med en våt handduk och började samla sina tankar, vilkas ordning var mer än förvirrad, ty de flesta saknades alldeles.

Ordningen i rummet var icke heller den vanliga och oklanderliga. Där tycktes ha stått ett sjöslag. Och han erinrade sig plötsligt att en cirkus var i staden.Alltså var hans amnesi lyckligtvis endast partiell. Genom ett förståndigt användande av sin i detta tillstånd beklagligt kantstötta mnemoteknik kom han emellertid till slutsatsen, att cirkusens härvaro måste stå i något slags kausalitetsförhållande till den förödelsens styggelse som vanprydde hans bostad. Stolar voro omkullslagna, flaskor krossade, skåp flyttade. Efter ett mycket grundligt forskande bland hjärncellerna kom han underfund med att han efter supé på Rullan till sitt hem inbjudit kandidaterna Kuylenstjerna, von Bergenheim, Posse och den något enkla Wästfeldt, i sällskap med cirkusdivorna The six Sunbeams. Tydligen hade dessa sistnämnda så småningom under inflytande av eldiga viner börjat visa prov på sin skicklighet i höjdsparkning. Han erinrade sig till och med dunkelt att damerna och kandidaterna utfört en kavallerichock ridande på stolar.

Torns stora Venusstaty låg på golvet i form av en gipshög, hans potta var sprucken och hans svalstjärtsrock hängde som ett lik uppe på kakelugnskransen.

Han satt i sängen, höll sig om huvudet och talade till sig själv: — Du Tom von Block är ett jäkla svin!

När en människa inser detta finns faktiskt möjlighet till räddning. Och medan han sökte efter halmstrået och lögade sin själ i ruelse och ånger knackade det på hans dörr. Han kved ett rosslande: Stig in! och in kom professor Hammarlunds piga. Hon sade efter en hastig blick på slagfältet: — Kandidaten skall ögonblickligen gå ner till professorskan! Hon vill tala med kandidaten och ha reda på vad det var för ettskräckligt liv här i natt. Professorskan är mycket ond på kandidaten.

Liv? tänkte Tom och vaggade fram och åter i sängen fortfarande hållande sig om huvudet. Liv?? Det enda »liv» han kunde påminna sig var möjligen det som uppstod, då han och Posse med tanke på brylån knackade sönder en sockertopp.

Men plötsligt ilsknade han till. Vad fan hade han att göra med professorskan Hammarlund? Han var en fri student och till och med direktör. Och han röt åt tjänsteanden: — Hälsa professorskan att min titel är direktör och att jag träffas på min byrå mellan 2 och 3, om hon vill mig något.

Pigan höll på att dåna, men gick ned och meddelade professorskan Toms ultimatum. Efter en kortare nervattack skickade hon upp pigeschen igen, denna gång med ett kort: — Om inte kandidaten ögonblickligen kommer ner och förklarar sig, anmäler jag kandidaten för consistorium minus.

Då överskred Tom von Block sin befogenhet. Han svarade pigan att han helt enkelt struntade — Utinam esset

venia verbo! — i professorskan.

Allt detta var ju förskräckligt och upprörande.

Ett par dagar senare fick Tom kallelse att inställa sig inför consistorium minus, där professor Hammarlund var ledamot.

Tom von Block tänkte över situationen och fann den obehaglig, men plötsligt fick han en lysande idé. Han gick till husvärden, en bracka som han dittills behandlat med adelsmannens och den akademiska medborgarens överlägsenhet och endast träffat då han mednästan pinsam regelbundenhet betalade hyran. Hans avsikt var att utlägga en snara för den enkle mannen och ormtjusa honom genom sitt umgänge för kvällen. Han bjöd honom på festsupé på Hörnan i sällskap med ett par av sina adliga kumpaner.

Den smickrade brackan blev under de tre ädlingarnas målmedvetna behandling snart överförfriskad. När han hemforslats ägde Tom von Block i sin plånbok följande intyg:

Att Herr Direktören Tom von Block under de år han hedrat mig genom att av mig hyra sin våning i allo uppträtt fint, förnämt och värdigt, varit en prynad för mitt hus och en föresyn för de övriga hyresgästerna, tyst, försynt och angenäm, men att däremot professorskan Hammarlund genom sin arghet ständigt sökt åstadkomma split, och oenighet inom fastigheten, intygas på heder och samvete.

Uppsala 2/4 1886. P. A. PETTERSSON. Husägare.

Detta intyg framlade Tom von Block inför consistorium minus. Vad professor Hammarlund tänkte därvid kommer väl aldrig att bli uppdagat. Men sällan har väl en stoltare, segrare gått utför universitetstrapporna.

ELDSVÅDAN.

Gubben Per Efraim, förre ägaren av hemmanet Mangelboda i närheten av Mariestad, satt på undantag och såg skakande på sitt vita huvud hur sonen styrde och ställde med gården. Allting skulle gubbevars vara nymodernt — det dugde inte med det gamla sättet att sköta jorden, vilket gjort att gubben och hans förfäder så långt tillbaka man kunde minnas varit välbesuttna bönder och hedrats med kyrkvärds-och häradsdomarbefattningar. Nu skramlade radsånings- och skördemaskiner omkring på ägorna, skogen höggs ned, ladugården byggdes om, manbyggnaden förstorades och fick glasveranda, målades så att den såg ut som en stadspyscha och Efraimsson lät gärna kalla sig patron och drack whisky i stället för kaffegök. Det var naturligt att det hela skulle gå åt helskota. Och det gjorde det.

— Du sköter jord å gård åt helskotan, sade gubben.

— Dä där begriper I inte, gubbe, joren sa skötas raschonält.

— Va ä raschonält?

— Dä begriper I inte, gubbe! sade sonen och tog sig en whiskygrogg.

— Du har la gården ordentlit försäkrader?— Han ä högt försäkrad, men va hjälper dä? Dä betyder att premiera bler så möe högre. Men än så finns dä skog, gualôv!

— Skog ja, men rör du den mer, ä du dummer — fast ja förstår la inte alla nymodiheter! suckade gubben.

— Dä gör I inte, gubbe, å däfför sa I hålla käften Dä ä nog trôkit ändån.

Och så gick det på i samma stil, tills patron Efraims-son en dag sade till fadern:

— Nu ä dä slut, gubbe, nu får ja sidera.

— Sidera, va i helskota ä dä?

— I ä för gammel, far, å begriper ingenting. Sidera, dä ä konkussa. Begriper I dä. Men ja kanse kan få ett nôet så när ackord.

— Ackord?

Gubben skakade litet mera på huvudet. Han var nämligen så gammal att det skakade ideligen.

Nästa natt stod Mangelboda i lågor. Det brann som fnöske. Brandkåren, den stolta, i Mariestad eftertelefonerades och kom. Det var inte mycket att göra. Det var mest att se på.

Men helt nära en brinnande vägg, stod omvärvd av lågor och rök gubben Per Efraim och arbetade tyst och ihärdigt med en liten brandspruta, en uråldrig en. Han upptäcktes av brandchefen som röt åt honom: — Va fan ska dä där tjäna till?

Och gubben Per Efraim, med eld i kläderna och sot i det gamla ansiktet, svarade:

— Å, dä tjänar nog te, för dä ä förtischen i spruta.

EN CHRONSCHOUG.

Det sker ganska sällan att chronschougar själva upptäcka att de äro det, men i så fall händer alltid en olycka. Jag har känt ett sådant fenomen i min barndom, och det var kyrkvärdens son i Fårebo, Johan Svensson.

Kyrkvärden hade två pojkar och den äldste hade enligt skollärarens åsikt s. k. läshuvud. Alltså skulle han studera och lyckades efter ett femtonårigt knog vid närmaste elementarskola ta studenten. Han var egentligen en ovanligt korkad latdrög, under det hans yngre bror Petter var i besittning av det verkligt klipska småländska gemytet och arbetade i jorden som en hel karl. Studenten blev fet och däst av all sin lärdom och utnyttjade sin förstfödslorätt genom att vid varje tillfälle som gavs huta åt brodern. Han var ju bara bonde och kunde aldrig bli något annat, men den äldre skulle naturligtvis bli präst. Vid tanken på detta svällde kyrkvärdsmorans hjärta av stolthet. Den blivande själasörjaren fick de bästa bitarna vid bordet, drog köpkläder och bodde »på kammarn» omgiven av all tänkbar lantlig lyx.

I Uppsala ansågs han som ett rekord av dumhet och man förstod ej hur han kunnat krångla sig igenom studentexamen. Han suddade ej, umgicks endast medallvarliga teologer och läste mycket, men förstod inte ett dyft av det lästa. Efter några år fick han en dag kallelse att infinna sig hos inspektor, vilken rådde honom överge den lärda banan, ty han saknade alla förutsättningar. På vilket sätt inspektor lyckats övertyga honom om faktum, vet ingen, men Johan satte sig på tåget och for hem, laddade en bössa, hällde vatten framför förladdningen, satte pipan i munnen och tryckte av med tån, ett sätt att ta sig av daga som på den tiden var ganska populärt på den svenska landsbygden.

Det blev en uppståndelse. Gumman, då vorden änka, tillkallade Petter som gick i åkern och plöjde. När Petter kom upp på kammarn och såg förödelsens styggelse, grät han inte. Men han bara vände sig till gumman som stod i dörren med fasan målad i sitt ansikte, och sade:

— I mor, kom nu å skräpp mä Johans goa hove!

Denna berättelse är antagligen för hemsk för en skämttidning, men den kom i mitt minne i dag då jag läste en artikel av en Chronschoug i en tidning. Och jag tänkte: tänk om alla chronschougar plötsligt upptäckte att de äro det!

En sådan plötsligt vunnen insikt skulle göra alla krig onödiga, ja omöjliga.

PÅSK OCH UNGDOMLIGT ÖVERDÅD.

Påsken stundar. Jag har skrivit om tillräckligt många påskar för att inte längre kunna variera. Jag har berättat

ägghistorier, beskrivit förhållandet mellan hönor och tuppar — med ett ord försökt göra det bästa av uppgiften. Visserligen skulle jag kunna ge er en historik av påskens utveckling ända fram till våra dagar, men den skulle bli torr — hårdkokt och grusig som kinesernas delikatess, de i jorden ruttnade äggen, som för resten inte äro så dumma som raffinemang. Kanske skulle det passa vår vansinniga tid att låta någon bolschevik gå omkring och stryka påskalammets blod på dörrarna hos dem som skulle bli offer för en natts massaker. Men jag är trött på blod just nu. Jag vill ha rosor och nubben och vällukter och godhet — för att inte tala om rättvisa. Och en mild, vaknande vår som gör de alltför kloka goda, de grymma milda och de alltför dumma till nollor. Låt oss hoppas, att ungdomen tar hand om det där. Ty de gamla ha visat sig nästan odugliga. Man hade dock väntat, att de skulle ha något förstånd.

Äten nu ägg, kära själar och skruven opp er till påskfirande och begån högtiden med en gemensam och allvarligt menad överenskommelse att bli bättre människor.

*

När Carl Cederström och jag för 21 år sedan som gäster ombord på Carl von Knorrings skonare Clary i sällskap med några andra utvalda seglade till Mariehamn för att gästa Nyländska jaktklubben och sedermera fortsätta till Helsingfors för att härja värre än Erik den helige när han försökte införa kristendomen där, då var det visserligen inte påsk, men det var glädje i Europa och vi voro unga, färdiga till alla galenskaper och godlynt stämda inte bara mot våra värdar utan mot hela mänskligheten. Jag tycker att det vore klokast att flytta fram påsken till högsommarn, ty man är faktiskt gladare då, beroende på sol och värme och inga gamla religiösa vanföreställningar. Man kan ju äta ägg då också och slå ihjäl ett påskalamm och måla seglen röda, äss man vill. Detta är ett allvarligt förslag till nytt påskfirande. Ekliptikans vinkel mot ekvatorn förändras inte nämnvärt därigenom — men möjligen skulle jordaxelns instabilitet ökas ett slag. Sådant få vi alltid riskera. Ska vi alltså komma överens om att flytta fram påsken — och för resten ordna litet flera helgdagar i serie? Vi skulle må bra av det.

Men låt mig nu berätta om vårt ungdomliga överdåd under denna icke endast för oss minnesvärda segling.

Vi hade lämnat Arholma och voro mitt på Ålands hav, då det plötsligt blev stiltje. Solen sken som över de första människornas lycka i paradiset. Värmen blev tropisk, däcket brände, seglen hängde slappa och allt var en vit passadglädje. Vi voro som alltid törstiga och värden föreslog en grogg, ty isen hade ännu inte smält. Vi klädde av oss och hoppade i sjön.Jag vet intet ställe norr om Gibraltar, där värmen kan vara så ekvatorisk som i Ålands hav. Allt verkar vitglödande. Båten verkar overklig i den vitglödande vitheten, där vi ligga. Det är svårt till och med att se färg på svartmålade saker ombord. Det är med ett ord ett storartat problem för en friluftsmålare — en realist. Kanske han skulle bli skald på det företaget — en färgmänniska, vars färger ligga så nära varandra att han inte kan skilja dem åt.

Emellertid lågo vi i sjön. Det var härligt. Tumlare gingo omkring oss. Den enda färgen i allt det vita var tumlarnas ryggfenor, då de gjorde sina lustiga rörelser i sjön. Jag låg och simmade stilla och utan överdrivna rörelser på rygg. Jag är ingen styv simmare. Men jag tror att jag kan hålla mig uppe rätt länge, när det inte är sjö, och här var det absolut lugnt.

Jag satte mig i sjön och rörde sakta armarna. Det hela var som en saga. En alldeles lagom svalka böljade om min kropp som ett underbart behag. Och jag fann, att om jag höll mig absolut stilla i en viss ställning, så flöt jag utan ansträngning. Jag satt och tittade upp mot den vita luften och kände värme och njutning. Jag satt rätt länge så. Men plötsligt måste jag meddela min tillfredsställelse åt Calle Cederström. Jag tog ett par simtag med armarna och såg mig omkring. Båten var borta. Calle var borta, alla de andra också. Jag befann mig ensam mitt i Ålands hav.

Jag tänkte genast: Låt mig nu vara lugn! Stiltjen är nästan absolut. En människokropp är lättare än vattnet, åtminstone så länge dess psyke är lugn.Alltså lugn! Lugn! Ju häftigare rörelser jag gör, desto snabbare blir jag uttröttad. Alltså lugn!

Atmosfärens vithet var så fulländad — och mina ögon hade antagligen blivit så försvagade av solskenet, att jag inte såg skonaren. Allt detta resonerade jag med mig själv över, medan jag gjorde helt om i vattnet och började simma sakta och ekonomiskt åt det håll, där jag inte såg något och där Clary måste ligga. Men jag hade ögonen i jämnhöjd med vattenytan. Då ser man minst.

Jag tänkte: Detta överlever jag kanske inte! Men mina kamrater måste så småningom komma att tänka på att jag fortfarande ligger i sjön. De ha naturligtvis gått ombord och sitta i salongens svalka och dricka grogg medan en liten fattig smålänning, som så ofantligt gärna ville komma ombord, samtidigt simmar omkring i närheten och med en viss intensitet längtar ombord.

Jag tog ett par kraftiga tag för att kunna höja mig för ett ögonblick så mycket som möjligt över vattenytan. I en tiondels sekund uppfattade jag situationen. En blå strimma kom som ett knivblad mitt i det vita, en bris alltså, och om en stund skulle ingen kunna se mig i brisen.

Nu började jag simma målmedvetet. Nu såg jag Clary på ett par hundra meters avstånd emot den blå brisen. Men ingen var på däck. Matroserna lågo och sovo i skansen, och där nere i salongen sutto alla kamraterna nakna och drucko vichyvatten.

Jag tänkte: Om brisen ökar, måste prissarna börja sköta om seglingen. Men fortfarande var jag i stiltjen — alltså en möjlighet att bli upptäckt som en säl ellersom en konservburk eller något annat utslängt från en skuta.

Jag tänkte: Skall jag riskera ett illvrål. Jag sjunker ju lite efteråt, men då skall jag också fördubbla mitt lugn. Jag höjde mig så högt jag kunde och skrek hallå. Det var tur att brisen förde min röst åt det hållet, där båten låg. Om några sekunder såg jag en naken figur som gestikulerade, tog rodret, högg ett tag i storskotet, lade skutan upp emot mig och slängde ut en ända. Då var det inte mycket kvar av mig. Jag tog ändan, just då den skulle sjunka, med tänderna, hostade saltvatten ett slag, lade ändan omkring mig, drog åt ordentligt och sen sjönk jag. Men i nästa ögonblick var jag ombord. Brisen blev blåare i samma ögonblick. Matroserna voro i ordning och om någon minut seglade Clary med full fart österut. Vi voro färdiga igen. Alla hade varit övertygade om att jag låg och solade mig på däck, ty lejdaren var uthängd och stiltjen hade lovat att stå i sig.

Så där nära kan en människa vara döden ibland.

Men vi voro på den tiden, alltså i trettioårsåldern, då en man antagligen är starkast och mest full av liv, fullkomligt oförbrännliga.

När vi sedan så småningom kommo til! Mariehamn, hade vi alla glömt all tanke på död och elände. Jag blev prisdomare och lyckades trassla till de matematiska beräkningarna så hemskt att de verkligt kunniga seglingsexperterna med all säkerhet fingo en dålig tanke om min allmänbildning. Efter kappseglingen blev en underbar middag, där Calle Cederström trollade och sjöng och jag sjöng visor. Jag har ännu kvar en del dokument från den middagen. Denvar stark och god, som finländarna då för tiden kunde arrangera allt. Jag minns att vi slutade middagen klockan 4 på morgonen och att Calle och jag tillsammans gingo ombord antingen på Clary eller på Calles broders koster Beata. Den sista var det.

Solen var redan uppe och i dessa lugna lävikar fanns ingen sjö.

Vad var naturligare än att Carl Cederström och jag, som i alla fall skulle klä av oss och gå till sängs, badade. Vi krängde av oss våra eleganta kläder och störtade oss i spat. Vi simmade och döko bredvid varandra — och plötsligt frågade jag: — Hör du Calle, vad säjer du om en grogg? Men vi ska inte väcka Knorring och bror din! Utan vi simmar bara till nästa kutter, knackar på sidan, får en ända om oss och blir hjälpta ombord. Calle var med och vi började simma. Vi kommo till nästa kutter och knackade på dess vitglänsande sida. Vi blevo — fast under någon förvåning — hjälpta ombord, togo vår grogg nakna som i Edén och störtade oss efter förtärandet i havet på andra sidan kuttern, simmade och upprepade samma sak med ungefär 35 kuttrar. Överallt blevo vi mottagna med förstående, vänskap och finsk gästfrihet.

Nu är ju att märka, att jag dagen förut varit nära döden i Ålands hav. När vi företogo oss — Calle och jag —

detta vikingatåg simmande, hade vi deltagit i en av de kraftigaste middagar som någonsin givits, och inte heller vägrat i vändningen vid nachspielet. Att vi inte fingo slag berodde på vår ungdom och vår allvarliga vilja att leva.

När vi äntligen hade traverserat Nyländska jaktklubben och simmade tillbaka till Calles brors kosterBeata, voro vi absolut övertygade om nödvändigheten av att lägga oss.

Men ombord på Beata stodo Calles bror och Calle Knorring och ett par gastar och betraktade med tårade ögon de kläder Calle Cederström och jag kvarlämnat på däck, då vi började vår simning. Deras glädje, då de fingo se oss komma simmande, var så ren och ogrumlad, att de ögonblickligen klädde av sig själva för att upprepa vår vikingasimning. Calle Knorring simmade med klok användning av sitt enda återstående ben som propeller. Vi besökte några kuttrar, men återvände snart, läto oss upphämtas medelst en fyrskuren talja, lade oss till sängs — och om några sekunder existerade varken Finland eller Sverige för oss.

Sådana voro vi på den tiden.

Hurdana ä vi nu!

Flytta fram påsken till högsommarn! Ty skall någon fira påsk just nu på det sättet vi gjorde, torde han förkyla sig. Bliven goda människor och lydén alltid råd av eder gamle vän

Albert Engström.

I VARGSKOGEN.

Borrmaskinen uppe på Luossavaara surrar alldeles som ett aeroplan — och när plötsligt ett litet brunt moln lösgör sig från fjällsidan oeh detonationen efter ett sprängskott ett par sekunder senare når våra öron verkar det som om en bomb släppts ned av någon osynlig flygare.

Vår väg går genom en skog av silver och under björkarnas snötyngda grenverk löpa otaliga ripspår. Det är riporna vi vilja åt — men där står ju ett harspår och vi gå på det en stund tills det blir krångligt att reda ut i snåren — och vår s. k. jakt är just inte inställd på allvar. Snön når till knäna och vi ta det lugnt och pusta ut allt som oftast.

Där nere ligger Haukijärvi — Gäddtjärnen — och tvärs över den sågs en varg gå i går. Här är mycketvarg i år. Ett stycke bortåt Tuolluvaara har man sett en flock på 15 stycken stryka fram och i närheten av lappkåtorna vid Luossajokk hade de haft sin lega under en tall och litet längre bort hade de rivit några renar, så att lapparna ha fullt upp att göra. Men här är för litet snö och det vore tämligen lönlöst att jaga dem.

Men här ha vi ju vargspåret från Haukijärvi. Trots den lösa snön är det lätt att skilja ett vargspår från andra besläktade. De två mittklorna sticka fram långt före de andra tårnas klor. Vi följa vargspåret en stund bakåt nedåt tjärnen. Vargen har gått rakt uppför Luossavaaras sluttning.

Nu undrar läsaren varför jag inte uppträder som jakthistoriograf och serverar ett spännande skogsdrama med mig själv som hjälten-segraren ångande av svett och naken till midjan under förbannelser avlivande en jättelik varg med skidstaven efter några dagars förföljande. Men hänsynen för läsarinnornas ömtåliga nerver avhåller mig från denna eljest tacksamma uppgift.

Vi gå ut på Haukijärvi. Tjärnen kallas här också Bogdanovtjärnen efter en ryss som kom för några år sedan och slog sig ned där för att leva av jakt och fiske tills han började längta efter ännu större enslighet och flyttade uppåt Kebnekajse till. Det händer ibland att människor börja tråna efter ensamheten och försvinna långa tider. Som till exempel en skräddare här som inte kan hålla ut med yrket mer än någon månad i taget. Då han tröttnar ger han sig i väg bortåt Nakerijärvi, bor i en gammal torvkåta och gillrar och fångar i trakten.Medan kamraten och jag pusta ut prata vi om ditt och datt, mest historier från jaktstigarna. Det skall bli lämmelår i år, ty förra året uppträdde skogsmössen, lämlarnas föregångare, i massor, och året efter ett lämmelår blir ett gott ripår. Man har

sina märken. Jag berättar att jag i söndags var i Juckasjärvi på lappkok och åt så grov renmärg, att det var enastående i min historia. Kamraten ser på mig och småler. — Kanske var det älgben i stället för renben?

Lapparna äro inte så noga med sådant och äro inte heller så lätta att få fast när det gäller otillåten jakt. Och jag får en historia om en jägmästare söderpå som mötte en lapp på kronskogen och han bar på en tjädertupp. Men det behövdes vittnen.

— Får jag köpa tuppen av dig? frågade jägmästaren.

— Det kan väl jägmästarn få, svarade lappen.

— Det var bra, det! Men då kan du gärna följa med och bära hem den åt mig.

Ja, nog kunde lappen det.

De kommo hem och in på kontoret. Där fanns folk.

— Nå, min gubbe, började jägmästaren, hur mycket ska du nu ha för tjädern?

— Inte ska jag ha något för jägmästarns tjäder, men vill jägmästarn ge mig en 50-öring för att jag har burit hem den, så gärna det!

Ånej, lapparna äro nog fulla av fan, de också.

Det blev ingen jakt av för oss. Min kamrat skrämde visserligen upp en ripflock på ett tjog, men den flög i väg långt uppåt fjället. Här nere var skogen full av spår. Räv, ren, hund och ripa hade skrivit brottstycken ur sin historia i snön.Det började blåsa kallt uppifrån Luossavaara. Frostkristaller flögo i luften som stjärnor på villostigar. Borrmaskinen surrade, sprängskotten ljödo fjärran och främmande i stillheten och ibland porlade den lilla bäcken som löper ut i Haukijärvi svagt och avlägset under våra fötter. Och björkhagarna på fjällsidorna runt omkring sågo ut som frostiga skinnfällar med mörka ränder av tallskog, som inte orkat längre på sin väg uppåt mot trädgränsen.

*

— Men varför kallar ni den här biten Vargskogen? Det lät så lockande.

— Ja, jag kan inte hjälpa det. Jag har i alla fall bjudit på ett vargspår och läsaren har som jag hoppas fantasi. Kiruna $^{1}/_{12}$ 1919.

Iklädda björnhudar och liggande mellan skinn av varg, älg och får åka vi i rissla, världens behagligaste fortskaffningsmedel. Vårt mål är en myr ett stycke bortåt Juckasjärvivägen, ty där försiggår just nu renskiljning. Snart förkunnar skall av hundar och hojtande av människor att vi nalkas inhägnaderna där 2,000 renar i oavbrutet kretslopp röra sig motsols mellan björkstammarna. Mödosamt förändra vi vår ställning till vertikal, befria oss från pälsverken och klättra över den av fällda björkar byggda barriären för att hälsas välkomna av lapparna, bland dem Skum, konstnären.

Renskiljningen var det ståtligaste vildmarksskådespel, som ännu mött mig i Lappland. Det blev en orgie i förnäm färg och sjudande liv. Det brungrå myllret av de snabbt förbiilande djuren,

björkstammarnas obeskrivliga rosa, grenarnas frost i svagt violett och färgen på snön som upptrampad av tusentals ren-klövar och uppblandad med renhår bröt sig mot den kringliggande terrängens oberörda vithet, lapparnas spänstiga gestalter med lasson i beredskap, kastad med sällan svikande säkerhet, de infångade renarnas förtvivlade hopp och våldsamma motstånd, lukten av skinn, renfett, tobak, svett, kaffe och en liten aning om hembränt — från de assisterande nybyggarna — det hela blev en symfoni av starkt sjudande livsyttringar under de allvarliga och snödigra molnens tåg. Men sådant skall målas — icke beskrivas med otympliga ord.

*

Dagen därpå reste vi i samma risslor till lappmöte i Juckasjärvi och tryckte våra gamla vänners renfett-insmorda händer, åto rentunga och drucko massor av renbuljong med mjölk som läskedryck. Men våra magar tåla till och

med kniven.

Och på kvällen åkte vi hem — imminente luna — drömmande Lapplandsdrömmar och halvslumrande under fållarnas varma mjukhet.

EN MIDSOMMARDAG.

Predikanten Jedron Natanael Astarot Andersson, innehavare av Nåden, ett fagert, rundkindat, rödblommigt ansikte och en yvig gyllenlockig hårväxt, stannade och pustade i värmen, drog upp näsduken och torkade svetten ur pannan, ty hettan var verkligen tryckande. Träden stodo stilla och avvaktande i den orörliga atmosfären. Inte ett blad rörde sig. På långt avstånd mullrade åskan. Men himlen var hög och molnfri och tycktes brinna med tunn blå eld och sjön lag som död men med luftens glöd på djupet, speglande hängbjörkar och alar.

Andersson sparkade dammet av sina resårskor i vägkantens ranunkel och penninggräs och drog fram en fickspegel, i vilken han noga synade sitt gudsbeläte. Han tog av sin svarta, bredskyggiga filthatt, lade den i gräset och grävde en stund i fickorna, tills han fann kammen. Han lät den med välbehag fara genom lockarnas rikedom och liknade sig i

tankarna vid Simson, nasiren, som hade sin styrka av håret. Han låg ju också liksom denne i strid med filistéerna, djävulens barn, hädarna och de högkyrkliga. Och när deras skörd en gång vart mogen, skulle han släppa sina ords rävar med trons eldfacklor i svansarna in på deras sädesfält och ödelägga dem så att de skulle varda liksom svedjeland, färdiga för den verkliga Nådens sådd. Men det var också icke utan att hans tankar snuddade vid en Delila. Dock icke en som skulle klippa hans hår, utan löska det i kärlek och undergivenhet. Ty Andersson var på väg till häradsdomare Olsson i Haddarp, vilkens hustru och dotter med ali säkerhet inom kort skulle böja sig och emottaga helgelsen efter väl ett års målmedvetet bearbetande med Ordet och Zions sånger till gitarr, föredragna med ert icke oäven röst. Häradsdomaren själv satt envist fast i syndapölen, men han ägde ett halvt mantal utan gäld och dottern var enda barnet. Vem kunde veta hur Herren hade bestämt? Större underverk än så var han mäktig.

Nu skymtade redan manbyggnadstakets tegel bland lövmassorna uppe i backen och Andersson beredde sig att i värdig takt nalkas gården. Några avslutande grimaser i spegeln, ett sista jämkande på kragen och han var färdig. Men det var ju så sant! Det var då för väl att han kom ihåg det. Han såg sig omkring och spottade ut en mörkbrun snuslåska i diket. Han var ju bara en människa. Sprit- och segardjävulen hade han övervunnit, men snusdjävulen var ännu så länge starkare än Andersson. Han suckade, ryckte upp en handfull gräs och borstade sina kraftiga,oklanderliga tänder, också de en styrka liksom håret, där de lyste mellan fylliga röda läppar.

Med avmätta steg skred Andersson in på häradsdomarens gårdsplan under skuggande lönnar. Pionerna lyste som blod på rundeln bland lavendel och tusenskön. Ringblommor brunno bland salvia och krusmynta. Framför bikuporna med sina hattar av granbark surrade bin. Ty häradsdomaren var en stor biskötare. Och nu stod han själv i skjortärmarna med en snugga i mungipan och betraktade sina favoriters välsignade ut- och ingång genom flustren, småpratande och bolmande. Han var vid gott humör, ty han hade tagit sig en stor kask när fruntimren drucko sitt elvakaffe. Och han var en redlig och lycklig man. Visserligen hade hustrun och dottern på senare tid börjat bli något gudsnådliga och suckande och sprungo omkring på bönemöten, men ännu hade de egentligen inte försummat sina plikter, fast nog togo de där stolltokerierna bort bra mycken tid från det nyttiga arbetet. Skulle pigorna nu också börja löpa med den där mickeln Andersson, finge han väl ta i med hårdhandskarna och säga ifrån. Men det satt väl inte djupare i kvinnfolken än att det kunde laxeras bort.

Häradsdomaren vände sig om ty steg hördes på den nykrattade gången. Han mulnade — där var han ju själv, den attan faen till Andersson. Men i dag på midsommarafton skulle det inte bli något lipande och suckande, det skulle han bli man för.

— Jaså, dä ä Andersson. Ja, fruntimmerna ä inte hemma. Di har gått neråt byn.

— Frid och nåd över erat hus, häradsdomarn, på denna välsignade missommardag, sade Andersson. Sejag hade liksom kommit överens med kära mor att läsa några ord uti afton, om Gud vell och häradsdomarn inte har nåt utimot'et. — Ja, om Gud vell, så lär ja väl inte kunna förhindrad. Men i dag vell inte ja. I da vell ja ha fred å ro. Förra helgdan va Andersson här å helgdan förut mä å nu kan dä va nog för en tid framåt. MenI kan la hålla te hos nån annan, äss dä nödvändit ska bli läsning. Eller I kan hålla te nere i Sjöängen, där ä dä vackert å inte behöver I frysa heller i den här värmen. Men sitt ner så länge, Andersson, inte är ja den som kör bort nån ifrån gården, om han kommer som folk. Fruntimmerna ä väl snart tebaks å då kan han få sej en kopp kaffe. För inte ä ja den som kör ut varken jul eller missommar. Men en sak, mens vi ä ensamma här å ingen hör oss. Di säjer man å man imellan att Andersson går å friar te dotra mi. Dä sa han låta va, Andersson, för ho ä ingenting för honom. Lyd mitt råd å tänk inte åt dä hållet. För ska hon gifta sej, ska dä va mä en karl som arbetar, förstår han, Andersson, å en karl som förstår jorden, en bonne, rätt å slätt, å inte mä en som aldri har gjort ett guss skapande grann annat än slaget dank å läst å sjunget lite dessimellan å lever på nåder hos andra — för dä gör han, Andersson — han får ursäkta att ja säjer rent ut. Nä si jorden, Andersson, dä ä dä säkra som en kan ta på å gräva i å gössla, men himmelen, dä ä allt liksom lite osäkert mä den.

Andersson hade blivit illande röd. Han harskade sig och hostade.

— I skolen icke lägga edra ägodelar uti jorden, där mal och rost fördärva dem, utan skåden ovanefter, står det.

— Jo så jäven anamma, Andersson, dä just i jorden en ska lägga nåt, för då får en nåt igen. Nå, ja vill inte fråga honom vidare va han kan ha gått å pratat i dotra mi, men kom ihåg va ja har sagt. A nu slutar vi mä å lägga ut den texta mer, Andersson. Kom hit åtitta på bina — di arbetar, di! Di ä som en föresyn för bå Andersson å mej.

— Vad dä anbelangar, för exempel va jordbruk å sådant angår, så har ja allti bett till Gud att han en gång skulle ge mig nåt sådant — för dit har allti mitt sinnelag stått å ja ä väl själv utå bonnsläkt, så dä ligger liksom i blodet. Men utförsgåvor ä också en nåd av Herren.

— Jaså, Andersson har verkligen tänkt på å bli bonne?

Häradsdomaren sneglade plirande på förkunnaren.

— Ja si egentligen ä dä min kallelse lika möcke som dä andra. Men när en inget har å börja mä, så tar en tacknämligen imot de håvor som ovanifrån gives. Och varder en ringa tjänare i den andliga vingården tills Herran tillstädjer annorlunda.

— Slå dä ur hågen, Andersson. Sånt ska en börja mä som barn, annars går dä aldri. Mä di där fingra kan han aldri vänna nåt annat än bokblan. Så här ska en bonnanäve si ut. Si på den här! Lägger en ett sädeskorn i den, så gror dä.

Andersson skruvade sig på gungbrädet där han sjunkit ihop och stirrade frånvarande på häradsdomarens valkiga näve.

— Ja men si häradsdomarn — — om dä nu skulle va så att häradsdomarns doter liksom inte har nåt imot mej, å kära mor inte har nåt imot mej, å ja har Guds välsignelse till detta kristliga förbund — för Gud har sagt mej dä, dä har han gjort många gånger när ja umgåtts med honom förtroligt i bönen — å när häradsdomarn inte har nån son, som kan överta gården — — å när kära mor ä så te åren att däväl inte kan bli nån heller mer — å när kära mor också har bett Gud att han skulle vända eran doters sinnelag te mej — —

Andersson tog av hatten och torkade sin svettiga panna.

— å när Gud har hört kära mors böner — — å dä ena mä dä andra — å —

Ett våldsamt surrande bröt genom tystnaden.

— Kors, bina svärmar! Nu ä dä inte tid å höra på Anderssons stollatyg, skrek häradsdomarn. Sitt stilla, karl, ropade han, då predikanten började fäkta i luften med sin hatt.

Svärmen flög fram och tillbaka några gånger, höjde och sänkte sig. Andersson kallsvettades, ty ibland voro de

båda männen mitt inne i det surrande molnet. Häradsdomaren ryckte ifrån Andersson hatten, med vilken han slog omkring sig.

— Sitt still, dumbom, å rör inte ett finger å hör va ja säjer! Om Gud vill att han ska bli stucken, så hjälper ingen hatt. Dä dålit mä tron, din jäkla matfriare!

Och nu hände det som skulle hända, orsaken att denna enkla berättelse blev skriven.

På ett ögonblick försvann Anderssons skönlockiga hår och blomstrande ansikte under svärmens massa. Ty visen hade med god urskillning valt den benådades kalufs till residens.

— Om du nu rör dej, kan du va dödens lammunge, dä förstår du själv, sade häradsdomarn. Utan sitt bara still, mens ja tar in bina. A dä tar lite tid. Blinka inte å rör inte på mun! A skälv inte, Andersson, han har ju Gud mä sej. Å rör dej inte,

om nåt bi skulle sticka, för då kan alla sticka, begriper du, å dä skulle ta livet å tie läsarpräster, hur möcke nåd di har! Ja säjer för sista gången: Sitt stilla, karl! Mens ja går efter vatten. Bina kröpo över den olycklige predikantens ansikte, över hans slutna ögonlock, hälsade på i hans näsborrar och försummade inte heller öronens irrgångar. De kröpo nedåt halsen och innanför kragen och där stucko de som förirrat sig under skjortan.

Andersson skalv till för varje styng men höll sig lugn. Ett och annat bi stack, när han försökte med

diskreta små blåsningar riktade mot dem som lustvandrade på hans läppar. För övrigt badade han i svett.

Nu kom häradsdomarn med en vattenkanna och en visp för att bestänka svärmen och få den att sammandraga sig. Andersson kunde icke se det kärleksfulla handlag som den gamle biodlaren använde och de många finesser han begagnade sig av. Men Andersson hade nog inte haft det verkliga levande intresset för saken. Han var för tillfället bara en svettig läsarpredikant, vars själ vistades i Dödens förgårdar. Men hade han varit kapabel att känna och förstå något mer än fruktan, skulle han ha beundrat alla de manipulationer, som nu följde. Han skulle ha fallit i extas över häradsdomarens skicklighet och mjuka rörelser, när han med händerna öste in bina i den nya kupan.

Men vad han begrep var de vänliga ord häradsdomaren ägnade honom medan han avlägsnade de sista bina.

— Men nu lövar du, din förbrännade matfriare, te å ge faen i dotra mi! Lovar du dä?

— Jaa! stönade Andersson.

— Lovar du å allri visa dej på gården?

— Jaa! gnällde den olycklige.

— Lovar du å bli en arbetsam å hederli människa?

— Jaa!

— Erkänner du att du ä en skojare å fähunn, som egentligen borde ha ett kok stryk, var gång du råkar hederlit folk?

— Jaa!

— Då sa du slippa ifrån mä livet for denna gången, din lurendrejare! Å nu kan du få gå, äss du intevell vänta på nästa svärm. För ett sånt skatebo som ditt hår, dä som gjort för å svärma i!

Gråblek i ansiktet och darrande i alla leder reste sig den arme predikanten. Han hade inte en droppe svett mera i sin kropp. Men det han gått igenom var nog bland det mest krävande en människa kan råka ut för.

Häradsdomarn ställde triumferande kupan med det nya samhället på bänken bredvid de andra. Han hade gjort ett gott arbete och det på själva midsommardagen, den välsignade!

Men predikanten Jedron Natanael Astarot Andersson stod en stund och vred hatten i händerna, som om han velat säga något. Då och då darrade benen i byxorna. Men han hittade inga ord. Hakan gick ett par tag och något

oartikulerat trängde fram från tändernas förmur. Så vände han sig långsamt och lommade lutande och förstörd av nedåt sandgången, öppnade grinden och började vandringen utför backen. Men plötsligt syntes han betänka sig. Han stannade, fattade ett beslut, klev över gärdesgården och sprang in i hasselhagen. Kanske ville han inte riskera att möta kära mor och den förlorade bruden.

Väl utom synhåll från gården stannade han, tog fram mässingsdosan, lade in en dubbel mullbänk och mumlade något, som lät som: Djävlar och Belsebub!

Så försvann han bland buskarna.

STRIX

firar sitt 20-årsjubileum. Det kom som en överraskning för mig själv. Jag har under årens lopp glömt att man åldras.

Namnet Strix är en idé av Birger Mörner och är August Strindbergs gamla kamratnamn. Strindberg har också varit medarbetare och lämnat vackra saker. Han har varit min oförgätlige gäst en vecka i Grisslehamn under sin svåra tid, alltid gentlemannen och det rika geniet.

Idén med tidningen Strix var icke min egen. Meningen var att göra en konservativ skämttidning, utan att jag skulle märka det. Man trodde att jag skulle vara tillräckligt lättledd att gå med på vad som helst. Men jag är icke lättledd. En skämttidning med politisk färg är ett oting och en dumhet. Det finns bra män och livskraftiga idéer inom alla partier och

Till Carl Larsson, Anders Zorn, Bruno Liljefors af kamratens tacksamhet. Albert Engström Min vedkarl.

jag är övertygad om att det är amalgameringen av olika krafter och personer som har välsignelse med sig. En skämttidning bör därför släppa fram alla slags idéer. Det enda den icke bör tolerera är dumhet. Om det någon gång gäller att anfalla en person eller sak, upphör dess befogenhet som skämtblad. Men detta kan stundom vara nödvändigt.

Det säger sig självt att ingenting blir som man tänkt. Men förhållandena i ett litet land spela in, och det konstnärliga får vika för det praktiska. Detta ser ut som en naturnödvändighet. Jag skulle ha velat göra stora ytor med konstnärliga ting på, ostörd av annonser. Men det har visat sig omöjligt.

Emellertid ha vi sökt hålla livet uppe och till min ovannämnda överraskning äro vi 20 år utan att egentligen vara orkeslösa. Svenska folket har oförtrutet bidragit med lustiga historier och jag tror att man lugnt kan säga, att vi magasinerat och åt eftervärlden bevarat en stor del gammal god humor av det slag som intet annat land kan göra oss stridigt, alltså den speciellt svenska humorn till skillnad från den norska, den danska, den tyska. Vi ha icke lagt an på osedlighet utan på begreppet humor, vilket trots sin odefinierbarhet bör kunna kännas, om det ej kan eller bör förstås.

Denna uppsats åtföljes av några teckningar, vilka alla ha med Strix att göra. Den största föreställer en min vedkarl, som är 85 år gammal och fortfarande hugger som i ungdomens vår.

Någon frågade honom: — Ni tänker väl bli åtminstone 100 år, då ni kan hugga ved så här bra ännu vid 85. *Johan Söderman* — Ja, varför skulle jag inte bli 100 år? Si, dä beror på hur en vänjer sej! Somliga vänjer sig å leva å di lever — dom som inte kan vänja sej, di dör!

Jag vill använda denna historia symboliskt visavi Strix! Vi ha vant oss att leva och vi leva.Åtminstone tänker jag hålla ut. Jag vill halvt skrytsamt säga, att det finns något av Strix' idé, som aldrig kan dö. I alla händelser komma yngre människor att hugga efteråt och bevara det bästa av idén, vill jag hoppas. Vi svenskar måtte ha något genomsunt och ursprungligt som nästan oberoende av biologiska lagar tycks hålla sig på samma nivå. Kanske äro vissa klimatiska förutsättningar orsaken. Eller någon animalisk ursprunglighet — en rasegendomlighet.

De andra gubbarna äro två skärgårdsbor, av vilka jag har lärt mig mycket. De äro mina goda vänner Johan Söderman i Lugnet och Pettersson i Äspholmen. Jag har skrivit om dem i nästan alla de 12 böcker jag nu är pappa för och de ha lärt mig begreppet skärgården. Xylografen Karl Andersson i Grisslehamn har jag dessutom att tacka för en oförbrännlig humor och ett kamratskap som söker sin like. Men om honom har jag skrivit tillräckligt ofta. För övrigt tackar jag alla goda människor som underlättat mitt arbete och visat mig vänskap.

Vänskap är den dyrbaraste juvel som är åtkomlig på jorden. Den är oförstörbar om den är äkta och strängt taget det enda en arbetare med lugn kan vila sig mot.

*

Någon föreslog att jag i stället för denna inledning till jubelnumret borde skriva någon berättelse ur mitt tämligen händelserika liv. Men jag anser mig ha uppfyllt en del av rättfärdighet, då jag tackat mina kända och okända medarbetare för derasintresse under de gångna åren. Emellertid vill jag nu berätta om den farligaste situation under den tid Strix varit till. Nervösa personer kunna lugnt hoppa över det som följer: *Pettersson i Aspholmen*

Min farligaste situation.

Jag var ung, jag var glad och hade en egen tidning. Jag borde ha känt mig som rentier och med en dyliks soliditet markerad i allvarliga drag och självmedvetna åthävor. Men jag hade tillräckligt länge varit bohémien och var på långt när icke vuxen min nya och krävande ställning.

Det var 1897 och det var cirkus i stan. Cirkusmänniskor intresserade mig då mer än nu, ty jag kände en viss släktskap förena mig med dem. Dessa konstiga individer som ogenerat levde sitt fria liv och riskerade det var kväll på arenan med gudomligt (som jag tyckte) lättsinne, tilltalade mig, och jag blev habitué. Jag formligt hängde på cirkus vid matinéer och kvällsföreställningar, umgicks med atleter, skolryttarinnor, clowner m. m. och åt med dem. Tyska, franska, engelska och italienska sorlade i luften på Lilla Hasselbacken. Man levde i en hög atmosfär av exotiska och delvis overkliga idéer, intriger, vild kärlek med åtföljande hat, och på allt detta satte var kvälls livsfara en för mig särskilt behaglig smak. D. v. s. jag själv var ju bara åskådare, men jag levde i fantasien med så intensivt att jag trodde mig höra till de uppträdande.

Jag gjorde bekantskap med en underskön kvinna, en tyska, som uppträdde som tandatlet. Hon kunde hänga i en trapets i knävecken och hålla mellan sina oklanderliga tandrader en bit läder, modellerad efter gommens och tändernas form. Men i denna läderbit hängde ungefär 1,000 kilo järn i form av vikter ochkulor. Så lät hon hissa sig upp ända till cirkustaket och utförde där en del sköna arm- och benrörelser. Hon sjöng inte, ty hon kunde inte skilja tänderna åt, — det skulle blivit fiasko. Stundom följde i stället för järnbitarna med upp i taket en del av cirkusfolket och hon höll kvar det med samma orubbliga målmedvetenhet. Jag kan icke neka till, att jag högligen beundrade denna kvinna. Svenska folkets tänder började redan då försämras. Här fanns inget fel. Jag bjöd henne på supé i sällskap med en rumänisk man som kunde sitta på sitt eget huvud. Vad det skall tjäna till att sitta på sitt eget huvud, har jag verkligen aldrig begripit, men han var konstnär på sitt område. Han satt där som om han skulle ha varit född på sitt eget huvud. Vi superade på Lilla Hasselbacken efter föreställningens slut.

Jag hade sett flera tandatleter och misstänkte att en man med normala tänder skulle kunna utföra en stor del av de tricks hon visade. Hon medgav också, att det var lättare än publiken tror, men man måste också ha kraftiga halsmuskler — i annat fall kan man faktiskt bli hängd, d. v. s. det kan klicka i halskotorna och märgen kan bli skadad.

— Jag vill göra det där, sade jag. Var skall jag få en läderbit som passar mina tänder?

— Vi följs åt i morgon, svarade hon älskvärt. Jag skall skaffa er en riktig apparat.

Under tiden satt rumäniern och fixerade mig med en blick av tjur på köttmånglare. Jag fäste mig icke vidare vid uttrycket i hans ögon, ty en man som var kväll sitter på sitt eget huvud, måste få någotfrämmande i blicken och kanske därtill något icke vidare sympatiskt i den.

Jag avhämtade den sköna och sympatiska tand-atleten påföljande morgon och vi följdes åt till en underbar affär på söder, där jag verkligen fick en tjock läderbit formad efter min tandgård. Hon kände på min nacke och mina halsmuskler och fann dem förstklassiga. Jag hade möjligheter att gå långt.

Vi åto en lätt frukost på Lilla Hasselbacken och gingo till cirkus. Ett par betjänter tillkallades och en tunn lina av wirerope åkte ner från mitten av taket. I en syskonhake hängde jag min läderbit och var beredd att pröva styrkan av halsmusklerna. Jag medger, att jag var något osäker, men min manlighet måste ju ta sig riktiga uttryck inför kvinnan. Hon visade mig hur jag skulle placera lädret i munnen, hur jag skulle hålla händerna på ryggen, hur jag skulle koncentrera min själ på att hålla mig kvar — och för resten, här gäller det ju bara att höja sig några tum från golvet — men vem hjälper till? Ingen fanns i lokalen. Betjänterna hade gått sin väg, antagligen till frukost.

Divan ilsknade till som endast divor kunna och störtade fram till en ringledning. Rumäniern kom in.

Jag skall alltid — hela mitt liv minnas lukten i cirkus. Hästgödsel och vansinne. Flickan utvecklade för rumäniern att jag bara ville pröva min förmåga att hålla mig kvar med tänderna några sekunder.

Jo, han begrep! Joo då! Då man inte är expert — jo, han fattade hela galoppen.

Då hände det — divan slog sig för pannan och skrek något om en sömmerska — adje, lieber HerrEngstrem, i hab wos vaagessen — amusieren sie sich — wir treffen uns wieder — och jag var plötsligt ensam med rumäniern.

Han utvecklade en myckenhet av älskvärdhet och sade sig kunna behärska linan till min belåtenhet. Jag medger, att jag var dum, men samtidigt ville jag visa att jag kunde genomföra det, jag givit mig in på.

Jag placerade läderbiten riktigt, tog ut den igen och sade: — Ni förstår, att jag kommer inte att ägna mitt liv åt detta! Alltså höjer ni mig några tum från golvet, så att jag kan få tillfälle att släppa med tänderna, om jag inte anser mig ha krafter nog!

— Verstanden!

Mannen gick bort till en utgång, där hjulet fanns, med vilket han kunde dirigera linans höjning och sänkning. Jag placerade läderbiten all right och väste mellan tänderna: — Los!

Det gick sakta, oändligt sakta. Idiotiskt nog släppte jag icke mitt tag, då jag kunde inbilla mig vara en eller halvannan meter från golvet. Detta var ju min begränsning. Men samtidigt intresserade det mig, att jag hade tillräckligt bra halsmuskler.

Och plötsligt befann jag mig vara mitt i cirkus, halvvägs till taket. Något av fasa grep mig och jag kunde ju icke skrika. Det av morrning jag kunde prestera hördes väl knappast. Jag kunde icke heller se mig om. Jag var dömd att stirrande i ett cirkustak domna i käkarna tills jag måste släppa, ramla och bli en blodig massa i den övriga gödseln på golvet.

Så småningom var jag framme och tilläts att stanna ungefär en meter från taket.Min själ rasade. Jag sökte få tag i linan, men den var för tunn för mina fingrar. Det gjorde ont! Jag blev rädd. Jag började förstå, att rumäniern var svartsjuk, och detta begripande gjorde mig icke gladare.

Jag var en ensam smålandspojk, som hängde i en skinnlapp och en stållina uppe i ett cirkustak utan föräldravård och utan vänner.

Då ljöd rumäniers röst, ekande mot glastaket, fyllande cirkusen med ljud och min själ med fasa — på ett språk som var en blandning av alla språk och kraxande av hat:

— Du kan hänga där några minuter — jag går in och dricker en flaska pilsner!

Men det var som om min käft skulle fått förökade krafter. Jag hängde kvar med blodsprängda ögon och en spirande ilska i min hjärna. Det var, som om denna ilska skulle ha givit mig mod och hopp att särskilt få tag i rumäniern och förvandla honom till hästgödsel och sågspån och cirkusatmosfär.

Några betjänter kommo in och hörde min morrning. Jag firades ned försiktigt. Jag lade mig och försökte röra

mina käkar. När jag efter några minuter kunde röra dem och fick reda på att rumäniern satt ute i gången och verkligen drack pilsner, började jag en maratonlöpning, där rumäniern var den snabbare. Han lämnade cirkusen.

Jon Andersson SarriEldstål

MEDAN TÅGET VÄNTAR.

Äntligen har jag fått se riktigt norrsken, en oklanderlig Aurora borealis, och till och med ovanligt fulländad även för att flamma över Lappland. Och i sydost om zenit bredde det sällsamma mörkröda skenet ut sin slöja över den djupblå natthimlen. Det är som en stor fläck av gammalt rött vin på en blå duk.

Ett system av gulgröna orgelpipor dansar och flammar på firmamentet och man tycker sig höra sprakandet av ständiga elektriska urladdningar. När björkskogen som nu står tung av snö och allt är sagolikt och heligt vitt med mystiskt innehållsrika skuggor och himlen sprutar ljus över det hela, är ängdens skönhet obeskrivlig och oemotståndlig.

Jag måste trots denna oemotståndlighet resa söderut. Men mina gamla Lapplandsminnen äro uppfriskande, och jag skall längta tillbaka.

Gubbarna härovan äro ganska typiska representanter för Lappland. Lappen Sarri vill ha brädgolv i sin kåta, emedan hans gumma har reumatism. FinnenEldstål kan böta alla sjukdomar. Har du tandvärk, får du en pinne att peta i tandköttet med och en björntand att bita i. Han har läst besvärjelser över dessa båda dyrgripar. Han är en av pioniärerna häruppe och känner hela norra Lappland och Finnmarken. Han har oro i blodet och måste resa, ofta bara för resans skull. Gud vet om inte också jag har något av samma oro i mitt blod.

Ett par bekanta Lapplandspampar har jag utnämnt till medmänniskor och förvanskat deras angenäma drag alldeles lagom mycket för att porträtten skola betraktas som karikatyrer. De kunde ha gjorts mycket värre.

Farväl, Kiruna!

Skärgårdsoriginal

Den styvaste hundoljekokare Roslagen ägt i mannaminne är Erik Österman på Rönnskär. Gammalt folk påstår det med bestämdhet och begagnar sig av hans kunnighet, ty ingenting i hela världen tätar stövlar så bra som hundolja, människor må nu prata om stenkolstjära eller talg och sältran och vax så mycket de vill. Stenkolstjära äter på lädret och tranen går tvärs igenom de grövsta sulor och klibbar på insidan. Vax är bra — visst är det bra, men det håller sig på utsidan och nöts bort. Och det är väl inte meningen med skosmörja.

Han börjar bli gammal nu, Erik Österman, men han kan inte se en hund utan att säga för sig själv: — Där springer ett stop hundolja — där springer två stop! Och kan han komma över någon hund, så lägger han strandvrak under grytan och sätter fyr och lagar i ordning grejorna och laddar sin gamla omborrade

Remington och sätter ett skott rävhagel i skallen på hund. Sen är det bara att koka och skumma flott alldeles som när man kokar ejder eller skrak, fast för den här mixturen behövs inga lagerbärsblad. Den klarar sig ändå fast den blir grumlig. Erik Österman är jägare också, som man måste bli i skärgården. Alltså har han hund, men den låter han självdö, innan han gör hundolja av honom. Han har ett särskilt hundslag. Röda som rävar äro hans hundar sedan minst 50 år tillbaka, och för dem skjuter han fågel. Var skärgårdsbo vet att fågeln slår för röda hundar. Har man vättar ute, behöver man ingen skåre. Man sitter lugn emot berget, medan hunden luskar fram och tillbaka i stranden. Det slår aldrig fel, att fågel icke fäller. Sjöfågel måtte ha någon särskild komsamsation eller som släktskap med röda räckor. Och när den förbjudna tiden kommer — sånt tokeri

folk hittar på! — och ejdern kallas säckfågel, då kan man ofta få se Erik Österman med säck på ryggen knalla upp från bryggan med kurs på kyrkbyn. Ty skolläraren och bagaren äro läsare och äro så vidskepliga, att de tro ejdern kunna förbjudas. Det går inte att förbjuda ejdern på Rönnskär, så länge Erik Österman vill ha något färskt att bryta av med emot saltströmmingen. Men att han säljer tjuvskjuten fågel åt sommargästerna i Kyrkbyn på

Lagarön, det kan icke läsarna förlåta honom.

Österman äger Rönnskär och kan leva på fisket. Han har 30 siknät, i vilka även abborre kan fångas, och han är mannen att sköta fiskbragderna. Han kan lägga ut ensam och ta opp i hög sjö, men då måste han ta tänderna till hjälp, och han har 32 sådana — eller kanske 64 — avnötta till tandköttet, men friska och starka, vilket är snusets förtjänst.

Men han äger också Finnskäret — så kallat emedan hans farfar hittade en död finngubbe där infrusen i ett iskäl en vår efter säljakten. Finnskäret är ett högt skär med ljung och mossar utan ett träd. Men där växer hjortron. Och var man vet, att det är liksom en strid mellan hjortron och ljung. Får ljungen överhand, eller porsen eller andra växter, så kvävas hjortronen. Därför bör man, när vinden är lämplig och torka råder, bränna av skäret. Man tänder i lovart på några ställen och låter det brinna. Då brinner det odugliga bort och nästa år få hjortronen överhand, ty hjortron äro starkare och fastare i jorden än någon annan växt. Men det måste blåsa bra och länge.

När hjortrontiden kommer, seglar Österman i sin sump till Möja och hämtar sin syster, som är änka eftertullvaktmästare Bogren, och f. d. båtsman Däfvert, som är enögd och har fattigunderstöd. Dessa båda gamlingar plocka på två eller tre dagar av hjortronen, vilka Österman skickar in till fru Hagberg på Munkbron. Förtjänsten blir avsevärd, ty hjortronsylt är herrskapsmat, och finnskärshjortronen kunna jämföras med de bästa småländska eller norrländska. Dessutom har i en länge sen svunnen tid ett kärleksförhållande varit rådande mellan änkan Bogren och båtsman Däfvert. Av denna ännu ej mögliga sympati begagnar sig Erik Österman, ty båda äro villiga och livet i fiskarstugan på Finnskäret varder dem ett efterlängtat kalas med kärlek som underlag och sik som materiell föda. En och annan sup saknas icke. Ej heller det livgivande kaffet med imängt äkta stockholmsbrännvin. Och hampar det sig väl, kommer Österman in om morgnarna med en ejder eller ett par alfåglar. Då står röken tjock ur fiskarstugan och en lukt av färskt utbreder sig över ängden och de sorlande vikarna.

Erik Österman har en fru. En gång för länge sedan kom han på henne med rackartyg och kärleken dog. Den sprattlade litet som en abborre gör, då man gallspränger honom, men sedan blev det slut. Och nu går Österman och Lotta och titta på varandra som ett par galärslavar, som bära var sin ända av samma boja och hata varandra. Ibland ser man mord i ögonen på dem båda, men var och en gör sin plikt och uppfyller sina skyldigheter. Lotta sköter laxnotens ena tög och hoppar på klipporna som en ekorre, fast hon är nära åtti år. Hennes ansikte är brunt som ett huggormsskinn och näsan gör en gest ut åt fjärdarna som när man kastar en sten. Inga tänder har hon kvar,men den kokta strömmingen benar en roslagskäring med tungan, så vad näringen beträffar, reder hon sig. Men hennes bruna ögon stirra ut mot något som kunde ha hänt en gång för länge sedan, och rynkorna kring munnen tala ett språk, som man knappt kan ta fel på. Nu har jag föreställt alla de handlande personerna i denna enkla skärgårdsberättelse, utom en.

Underlig är hela naturen och oklanderlig i anseende till byggnaden. Åtminstone få vi väl hoppas det senare. Men underligast är kvinnan i sina sympatier. Åtminstone ha vi män icke fått tillräcklig begåvning att förstå lagarna, efter vilka hon inriktar sin kurs genom livet.

Nedåt Husaröleden bodde skomakar Carlsson, en framstående man i sin egenart. Hans skor och stövlar

voro berömda för täthet och i övrigt gott arbete. Han gjorde också helgdagsstövlar och förstod att lägga i knarrläder bättre än någon annan mellan Landsort och Söderarm. Han var välkänd i hela skärgården och när han seglade förbi i sin grönmålade finnbåt, sade till och med barnen: — Titta, där kommer skomakarn! Men alla undrade över att Carlsson kunde reda sig själv, ty han hade ett svårt lyte. Han hade en gång i sin ungdom tröttnat på skomakeriet och tagit hyra på ett skonertskepp från Väddön. En stormnatt rakade en rå ned och krossade hans högra ben. Han kom på lasarett i Riga och ville icke låta amputera benet. Nu gick han med krycka under högra armen, med resterna av benet slingrade om kryckan, och med käpp i vänster hand. Men han hoppade omkring som en tätting, särskilt då han fått några glas i pälsen, gick i båt och ur båt som vilken jungman som helst och seglade som om han varit barnfödd med rorkult i näven.

Det var icke nog med att han var skomakare och seglare. Han var uppfinnare också, och den egenskapen hade han ärvt efter sin far, som varit skeppstimmerman och använt sina sista 20 år på att uppfinna ett perpetuum mobile. Nu är det vanligt, att i avlägsna trakter av skärgården likaväl som inne i landet ensamma

fördettingar syssla med detta problem, vilket med all säkerhet kräver en ovanlig energi, klar hjärna och jämnmod inför de svårigheter, som nödvändigtvis måste uppresa sig för forskaren under arbetets fortgång. Emellertid hade Carlssons fader avlidit utan att ha nått målet. Hans maskin gick knappast om man vevade på den, trots blytyngder och överfall och listigt smorda hjul. Nu stod evighetsmaskinen i Carlssons sjöbod som ett skelett och talade högljutt om människoandens begränsning. *Perpetum mobile (efter naturen)* Men Carlssons faders själ fortlevde i Carlsson, och redan som skomakarlärling började han syssla med mekaniken. Som modernare människa sökte han likväl icke högre dimensioner än våra vanliga borgerliga tre, och resultatet av denna praktiska läggning vart icke dumt. Han gjorde en ångmaskin, byggde en kvarn, bättrade på tröskverk och hamnade slutligen på äldre dagar i elektricitetens armar. Han var en praktiskt anlagd man och medförde på sina skomakarexkursioner en av honom själv förfärdigad elektricitetsmaskin, som ofelbart botade gikt och huvudvärk hos kvinnor i den farliga åldern. Ty även i skärgården komma de utpinade, utarbetade stackars hustrurna till en

skiljeväg, som de icke få välja själva. Så hårt och obevekligt är livet.

När motorerna började användas, förfärdigade Carlsson ett par vattenskidor, som framdrevos med fotogen — plats för 4 personer och ett bord. Denna farkost kapsejsade en gång, då ett glatt sällskap på 9 personer hade plockat sig in i rummet för fyra. Alla räddades utom vehikeln, vilkens ihåliga träskidor sprungit läck. Den ligger på många famnars vatten någonstans mellan Trekanten och Marön, om läsaren till äventyrs vill återuppta driften.

Emellertid insåg skomakaren, att han passade bättre på realitetens fasta mark än i spekulationernas blåa rymder. Nu var han, gråhårig och bitter av halvsulning och missräkningar, ägare till en fotogenmotor av det minsta slaget, inmonterad i den grönmålade finnbåten. Han reste som vilken grosshandlare som helst, när del var vackert väder, men när det blåste storm fick han krypa under land. Han insåg sin egen och motorbåtarnas begränsning, men apparatens smattrande eggade honom och liksom höjde honom socialt.

Nu kommer jag snart till intrigen i denna historia. licke ens den intelligentaste av mina läsare torde ha genomskådat, att skomakar Carlsson just var den, som en gång i tidernas begynnelse trängt sig emellan Erik Österman och Lotta. Han var mycket yngre än hon, men sådant hindrar ju icke. Och kanske var det hennes moderliga instinkter, som kommo henne att ägna sig mer än tillbörligt åt krymplingen. Vad vet jag? Men även ute i havsbandet glöder hösten och vårblomster ränna upp nära nog ur hårda graniten.Erik Österman hade en gång på Mässingsstången i Stockholm lovat att skjuta skomakarn vid första bästa tillfälle — — —

Men så var det en svart natt på Rönnskär. Det blåste som om alla vindar kommit överens om att enas om en enda sak — att skjutsa stugan ut och bort från skäret. Erik Österman hade samma dag kommit hem från Finnskäret med hjortronen och syster sin och båtsman Däfvert, och Lotta höll just på att halstra sik på spisglöden. Då hördes plötsligt slag på förstudörren. Erik Österman gick ut.

Något svart och kvidande kröp på bron.

— Var ä ja nånstans? sade en röst.

— Å fan, ä dä skomakarn! Va har du å göra här?

— Ja såg ljuset å styrde rakt på'et, å nu ligger båten och hugger nere i stenarna. Var ä ja?

— Jo, du skobekare, nu ä du just hos ärkefienden, sade Österman, å vill du träffa käringen, så locka på'na. Men här har du inget kvarter, så mycke du vet dä!

— Å kära hjärtanes, ä dä Österman, kära söta! Men ja tappa krycka när ja steg i land å ja kan rakt inte reda mej utan den. Åj, sån en storm, å inte sir en två tum ifrån ögona. Men Österman, kan han inte hjälpa mej å bärga båten — han ska välan va människa! Kan ja hjälpa att det finns tokiga fruntimmer, å för rexten ha ja inte sett'na på 30 år. Han ska välan ha barmhärtighet, Österman, lille söte goe!

Österman tog sig en funderare.

— Nu kunde ja ge dej ett tjyvnyp, skobekare, å sänka dej å låta båten driva, men ja ä en kristen människa. Däfvert! skrek han, ta stormlyktan å kom ut å rädda en skobekare! Nu tror du, du får ligga på kammaren, skobekare, men i vebon ska du ligga —

— Ja jösses var som helst, snälla söta, men bärga båten, människer!

Däfvert kom ut med lyktan.

— Ta å ro skobekarns båt ner i lä ve sjöboden å förtöj i ringen ve gistgården å lägg en akterända om järnsprinten i berget mitt emot å si ätter om du sir nån skobekarekrycka i drift--

— Tack, kära söta — —

— Å kryp in nu, skobekare! Stark ä du i armarna, så du kan komma in som herrskap te käringen. Titta, Lotta, han kommer in rakt som en gråsäl på framskrävlingarna. Titta, töcken fästeman du har, käring!

Carlsson kom verkligen in som en gråsäl.

— Gokväll, kära söta, å förlåt mej, men stormen rår en inte på. Ja va rakt nära på å bli borta, menjag såg dä lyste å ja styrde rakt på land — gokväll, Lotta å gokväll, Fia Bogren — ja dä ä ett väder — han såg ut som han skulle svänga på sydosten, annars skulle ja inte ha gett mej ut, men han gick galen väg — hjälp mej opp i soffan. Fia Bogren! Ja ä rakt som lite matt — bara nu Däfvert klarar båten — han skulle ösas, för ja fick in två bra sjöar just som ja tappa fyren under Utterkobben — — — Ös själv, skobekare! inflickade Österman.

— Jösses, kära söta, ja ger mej i väg i dagningen, ifall han bedarrar. Men ja fryser — —

Skomakarn darrade av kyla.

— Du vill tigga sprit mä, din kröppling, sade Österman. Om du inte vore så klen, skulle ja värma dej mäfarfarskäppen, men du ska slippa, din dåre — ja, titta på fästemannen, du Lotta — tycker du inte dä ä en karl å va gift mä?

En glimt, en farlig blixt av hat glödde en bråkdel av en sekund i Lottas gamla ögon. Och så sade hon:

— I karltosingar blir aldrig bättre, om I så blir hundra år!

— Blir I bättre då, käringar? Naij, I har samma sinnelag! Va säjer du, Fia, så syster min du ä?

— Ja säjer, att I ä ena ledingar, I karar! å kan du inte ge Carlsson en sup, när du sir att han har nära på lüngflammation, sir du inte att han skälver som ett löv?

— Naij, så jäven ja ger skobekarn nån sup! Men sjöpälsen kan han ju få låna, för ja vill ingen syndares död. Riv å dej lumpen, skobekare, å sitt inte å glo på Lotta, för då ska du få för gammal ost!

Skomakaren skakade. — Har du inte ett par byxer åt mej — å ett par pjäxer? För ja tror att ja blir sjuk — —

— Dä ä faen, va en ska ha besvär för tockna där! sade Österman, reste sig sävligt och gick ut i förstun. Där svor han en stund för sig själv innan han gick uppför vindstrappan för att hämta persedlarna.

Plötsligt — snabbt som en ung flicka — sprang Lotta fram till matskåpet och tog fram ett lerkrus.

— Si här, Carlsson, ta sej en ordentlig å ta en till ovanpå! Men jestanes anåda den som säjer nåt åt Österman!

— Skål å tack, Lotta, sade Carlsson. Dä här ä just som livräddning!

Och han kolkade några djupa tag.— Dä va mat för en sjuk — å tänk att ja skulle stöta på just här, dä ä just som Guds finger. Men Österman ä förbannad på mej — å dä undrar ja inte på — å tänk, ja trodde att ja var mitt för Skälharan när ja fick sista blinket ifrån Högarna å ja styrde sydost men sen vet ja inte mer förrän ja fick si dä här ljuset bakom mej — å tänk, Lotta, dä ä mer än tretti år sen — ja tänk va tiden går — —

Däfvert steg in och glödde ilsket med sitt enda öga på Carlsson.

— Här har han krycka, Carlsson! Så nu kan han börja på å hoppa tosig igen. Ho va i drift norrut med strömmen. Dä va rakt som en händelse att ja fick tag i'na. Å nu ligger båten klar — han borde betala mej för besväret — åja, göm inte flaskan, Lotta — ja kan behöva mej en geting mä, för ja ä våt som en nors — tack Lotta — ställ in'na för nu hör ja Österman hasa sig ner för trappan! Äktenskapet, äktenskapet, sa amiral Uggla! Dä begriper ja, fast ja aldri har vari gift!

Österman kom in med sjöpäls, byxor och sälskinns-pjäxor.

— Icke vill jag förarga någon av dessa små, citerade han. Nu får du kläder, skobekare, å sik ska du få, å potatis, men supen ä dä ja å Däfvert som tar. Där får du sukta, skobekare. För någon relion ska dä va! Klarade du båten, Däfvert? All rikt, du ä rik, skobekare, å femti öre ska du ge Däfvert. Den som åker i montorbåt som en grosshandlare, han skall ock betala lika såsom att en grosshandlare, står dä i Mosebok. Fram mä maten, käring — va faen — står du inte å lipar? Nä hör nu, dä va värt en fjärding strömming!Gråtet har du inte gjort sen du rev pepparrot sist, å dä va på vårat bröllop. Ta på dej varmt nu, skobekare, å krycka dej fram te bordet — ja vill ingen syndares död!

Carlsson vrängde av sig sin dyvåta röck och lät byxorna falla på golvet. Hans krossade högra fot hängde snedvriden och oformlig bredvid det friska benet. Och när han dragit på sig Östermans bläggarnsbyxor och trätt vänstra foten i sälskinnspjäxan, hoppade han fram till fällbordet, där Österman just slog i en sup åt Däfvert.

— En får välan inte leka mä, frågade han medan tänderna skallrade i hans mun.

— Ja, just därför att du ä en sån ussling, ska du välan få dej en sup, stackare där! Men styr inte på dä här fönstret mer, för då kan dä hända, att ja gör dej te ålmat. Så du minns dä!

*

— Å på kammarn kan du välan få ligga därför att du fryser, din kröppling, men då får du också ta mä dej ett par stövlar te halvsulning. Lottas skor halvsular du välan gratist, kan ja tro! För dä ä dä välan värt — —

*

— Å en kall sik å en bröknosing kan du få mä dej, för ja har kristligt tålamod. Men ge dej i väg i dagningen, innan ja ilsknar te! För ja ä sträng, skobekare!

*

På morgonen gick han på syden. Solen sken och havet lyste av allsköns fägring. Dyningen gick hög, men blank. Rönnarna på skäret skreko ut färg.Och skomakare Carlsson, uppfinnaren och krymplingen, satte sin motorbåt i gång, beskådad från bryggan av Däfvert och Fia Bogren, Österman och Lotta. När han kommit ett par famnar utanför stenkistan vände han sig om.

— Hör du, Österman, skrek han, tack ska du ha för husrummet! Å tack ska du ha, Lotta, för supen som ja feck, mens Österman var oppe på vinden!

Österman sprang omkring och sökte efter sten. Men krymplingen var redan för långt ute. I väster log fastlandet solbelyst och svenskt och bedårande.